

Onderzoek van de dossiers

*Statistische gegevens
Analyse van de dossiers
Klachten van algemene strekking en vragen
om informatie*

Dit deel van het Jaarverslag bevat drie hoofdstukken.

De statistieken geven een algemeen beeld van de klachten die in het voorbije kalenderjaar werden ingediend. Wij behandelen achtereenvolgens algemene cijfers, de ontvankelijkheid van de klachten, het voorwerp van de klachten, de betrokken pensioendiensten en de dossierbehandeling. In dit laatste onderdeel komt ook het resultaat van onze bemiddeling aan bod.

De statistische gegevens over de behandelingsduur maken ook een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst mogelijk.

In het tweede hoofdstuk, de analyse van de dossiers, vindt u per pensioendienst de resultaten van ons onderzoek naar de gegrondheid van de ontvankelijke klachten. Het bevat een bespreking van de meest opmerkelijke dossiers en de bemerkingen, voorstellen, aanbevelingen en suggesties die zij uitlokken.

In een laatste rubriek wordt een transversaal thema besproken. We worden immers vaak geconfronteerd met klachten die niet enkel betrekking hebben op één specifiek pensioenstelsel of één pensioeninstelling, doch die betrekking hebben op de verschillende pensioenstelsels of pensioeninstellingen.

In het derde hoofdstuk ten slotte wordt aandacht besteed aan de manier van werken bij vragen en klachten die wij niet behandeld hebben omdat zij buiten ons bevoegdheidsdomein vallen.

Bij het lezen van dit tweede deel, moet de lezer voor ogen houden dat de besproken en geanalyseerde dossiers in het tweede hoofdstuk individuele gevallen zijn. Al zijn ze betekenisvol, ze kunnen niet los gezien worden van de cijfers uit het eerste hoofdstuk noch van het werkvolume van de pensioendiensten.

Het zou dan ook onbillijk zijn hieruit overhaaste besluiten te trekken in verband met de kwaliteit van het geleverde werk in zijn geheel. Integendeel er bestaat geen twijfel over het feit dat over het algemeen de pensioendiensten goed werken.

De namen in de bespreking van de dossiers zijn fictief. Elke overeenkomst met een werkelijk bestaande persoon berust op louter toeval.

Hoofdstuk 1 Statistische gegevens

Bij het lezen van de cijfers, statistieken en grafieken in dit hoofdstuk moet de lezer een onderscheid maken tussen deze met betrekking tot het aantal verzoeken en deze met betrekking tot het aantal klachten. Elk verzoek leidt tot één dossier. Een verzoek kan echter klachten bevatten die over meerdere administraties gaan.

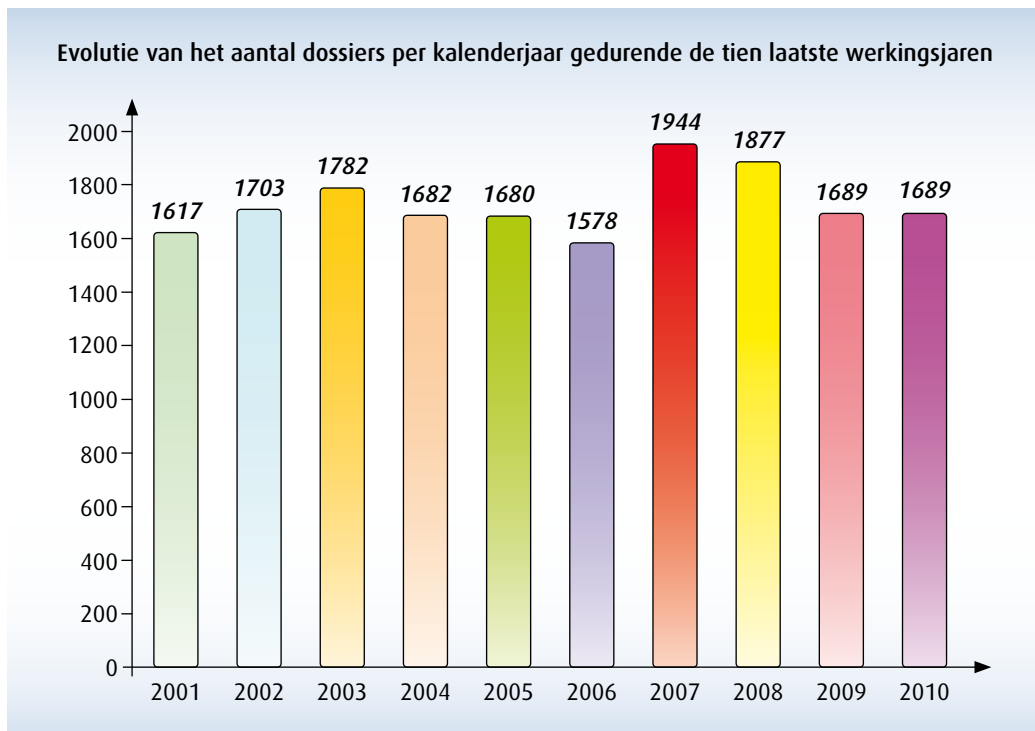
Met het oog op de grootst mogelijke openheid zijn ook zoveel mogelijk statistische gegevens opgenomen die een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst tijdens het verstreken kalenderjaar, van 1 januari tot 31 december 2010, mogelijk moeten maken.

De verzoeken – Algemene cijfers en trends

Totaal aantal verzoeken

Aantal verzoeken over het kalenderjaar: 1.689

Onderstaande grafiek toont de evolutie over de laatste 10 jaren. Het jaarlijks aantal dossiers schommelt tussen de 1.578 en de 1.944. In de loop van 2010 heeft de Ombudsdienst er 1.689 in behandeling genomen. Dit aantal is identiek aan dat van 2009. Het voorbije jaar 2010 was een jaar waarin er weinig of geen belangrijke wetswijzigingen zijn geweest. Belangrijke wetswijzigingen genereren vaak een aantal bijkomende verzoeken: b.v. onduidelijkheden betreffende de toepassing van de nieuwe wetgeving, verschillende interpretatiemogelijkheden van de nieuwe wetgeving, een toestroom aan vragen die deze nieuwe wetgeving bij de gepensioneerden oproept. Voorbeelden daarvan vindt u in het volgende hoofdstuk, Analyse van de dossiers (jaarlijkse verzending van het loopbaanuitreksel en de loopbaanoverzichten).

Gemiddeld aantal verzoeken per maand

Gemiddeld aantal verzoeken per maand: 141

Het gemiddeld aantal verzoeken fluctueert de laatste 10 jaren tussen de 132 en de 161 per maand. Aangezien het aantal verzoeken in 2010 gelijk is aan het aantal verzoeken in 2009 is het logisch dat ook het gemiddeld aantal verzoeken per maand in 2010 gelijk is aan dat van 2009, namelijk 141.

Verdeling van de verzoeken naar de taal van de klager

Nederlandstalig: 57 % Franstalig: 40 % Duitstalig: 2 % Anderstalig: 1 %

De laatste jaren hebben de Nederlandstalige dossiers een overwicht op de Franstalige. Het aantal dossiers in het Duits stijgt van 1% naar 2%. Deze Duitstalige dossiers komen niet enkel uit België maar ook uit Duitsland, Oostenrijk, ... De anderstalige verzoeken zijn overwegend in het Engels opgesteld.

Verdeling van de verzoeken naar het geslacht van de klager

Mannen: 60 % Vrouwen: 40 %

De verhouding mannen/vrouwen blijft constant: bijna 2/3 mannelijke tegen iets meer dan 1/3 vrouwelijke verzoekers.

Wijze van indienen van de verzoeken

Schriftelijk: 96 % Mondeling ter plaatse: 4 %

De overgrote meerderheid van de verzoeken worden schriftelijk ingediend. Meer en meer verzoeken bereiken de Ombudsdienst evenwel per e-mail, hetzij rechtstreeks op het adres van de Ombudsdienst, hetzij via het klachtenformulier op onze website. Het aantal nieuwe verzoeken per fax neemt af.

4 % van de verzoeken worden mondeling ingediend (ofwel tijdens een bezoek van de verzoeker aan de Ombudsdienst Pensioenen te Brussel of tijdens de maandelijkse zitdag te Gent). Er zijn nagenoeg evenveel Nederlandstalige als Franstalige bezoekers geweest.

Woon- of verblijfplaats van de verzoeker

Tijdens het voorbije jaar was 14 % van de verzoeken, waarvan de woonplaats gekend is bij de Ombudsdienst Pensioenen afkomstig van gepensioneerden die in het buitenland verblijven. Sinds 2005 schommelt het aantal buitenlandse verzoeken tussen 12 en 15 %.

Dat heeft ongetwijfeld te maken met de vermelding van de coördinaten van de Ombudsdienst Pensioenen onder meer op de website van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en van de Belgische Ambassades en Consulaten evenals met de folders over de Ombudsdienst die wij ter beschikking stellen van Belgische Ambassades en Consulaten.

Ook onze goede contacten met de organisaties die werken voor de Belgen in het Buitenland zoals de Stichting Vlamingen in de Wereld en de Union Francophone des Belges à l'étranger dragen hiertoe bij: zo is er regelmatig een inlassing van een artikel over de Ombudsdienst Pensioenen in het magazine en op de site van de Stichting Vlamingen in de Wereld.

	België	Buitenland
2006	88 %	12 %
2007	88 %	12 %
2008	85 %	15 %
2009	86 %	14 %
2010	86 %	14 %

Het gaat hier zowel om Belgen die in het buitenland wonen als om verzoekers met een andere nationaliteit. Bij de niet-Belgen gaat het meestal om onderdanen van een land van de Europese Economische Ruimte (EER) of van een land waarmee België een bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid gesloten heeft.

Tweederde van de buitenlandse verzoeken, 66 %, komt uit een lidstaat van de Europese Unie. Frankrijk is koploper met 21 % van deze verzoeken gevolgd door Spanje met 20 % en Duitsland met 14 %. Iets minder dan de helft komt uit de overige Europese landen, al dan niet lid van de EER.

Het overige derde van de verzoeken, is afkomstig uit alle windstreken: Afrika en Noord en Zuid Amerika, Azië en Oceanië. Zuid Afrika spant de kroon met 14 % van deze dossiers.

In 3 % van de gevallen hebben wij het land van herkomst niet kunnen vaststellen (e-mailverkeer).

Meer dan de andere Belgische Ombudsdiensten, hebben wij te maken met verzoeken uit het buitenland. Dat is uiteraard inherent aan de materie waarvoor wij bevoegd zijn. Nogal wat bilaterale overeenkomsten inzake sociale zekerheid en zeker de Europese Verordeningen bepalen dat de pensioenen van de privéinstellingen betaalbaar zijn in het buitenland aan niet-Belgen. De pensioenen aan de Belgen zijn exporteerbaar naar overal ter wereld. De ambtenarenpensioenen zijn in alle gevallen overal ter wereld betaalbaar.

De klachten

Voor de duidelijkheid, in 2010 hebben wij 1.689 verzoeken geregistreerd. Daaruit zijn 1.965 klachten gedistilleerd tegen één of meerdere pensioendiensten.

Indeling van de klachten

De 1965 klachten laten zich als volgt indelen:

Rustpensioen	Overlevingspensioen	Andere pensioenen en voordelen	Cumulatie van diverse pensioenen	IGO ¹	Geen pensioen
77 %	7 %	6 %	2 %	6 %	2 %

¹ IGO = Inkomensgarantie voor ouderen

De verhoudingen blijven elk jaar quasi dezelfde. Dit jaar zien wij echter een uitschieter bij de klachten over de IGO, die zijn verdubbeld. Van alle klachten gaat nu 6 % specifiek over de IGO. In dit cijfer zijn daarenboven de veelvuldige klachten over het rustpensioen die impliciet ook betrekking op de IGO niet opgenomen (b.v. "kan mijn kleine rustpensioen niet opgetrokken worden"). De stijging van het aantal klachten over de IGO heeft ongetwijfeld te maken met de media-aandacht voor onze suggesties over de IGO die wij bij de publicatie van ons vorig jaarverslag onder de aandacht van het publiek hebben gebracht.

Van alle klachten gaat bijna viervijfde over het rustpensioen. Het overlevingspensioen, waarover hoofdzakelijk vrouwen klagen, is goed voor 7 % van de klachten.

De overige percenten zijn verdeeld over klachten betreffende:

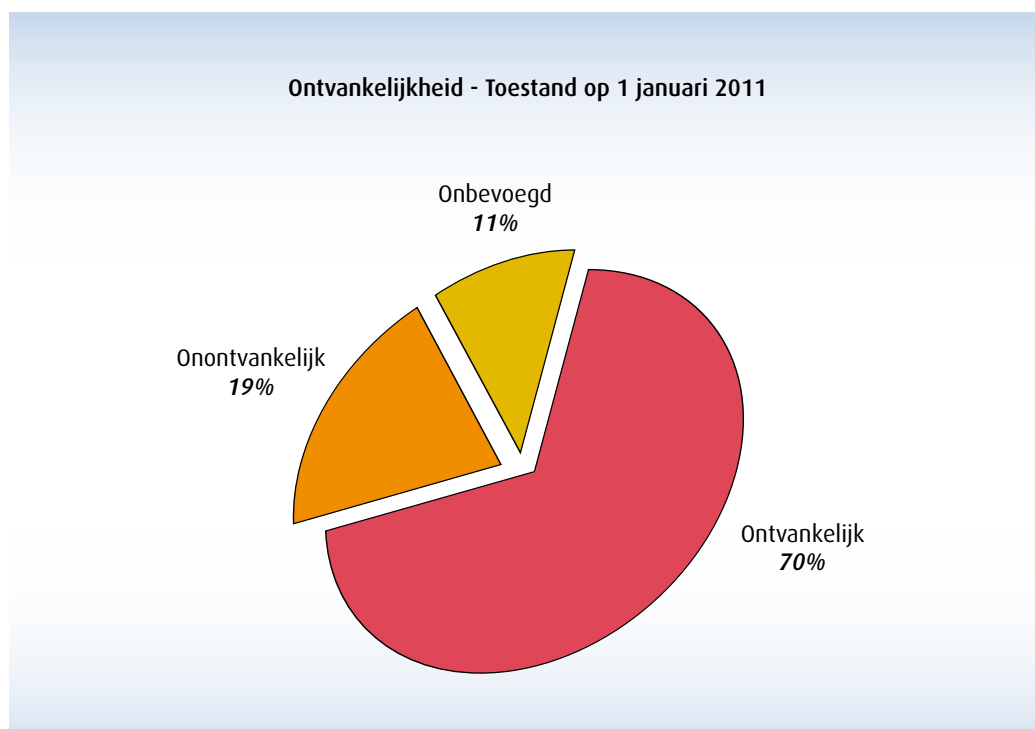
- een ander pensioen (pensioen als feitelijk gescheiden of uit de echtgescheiden echtgenoot, vergoedingspensioen, onvoorwaardelijk pensioen zelfstandigen, enz.) en andere voordelen die door de pensioendiensten toegekend en/of betaald worden (vakantiegeld, ouderdomsrente, weduwerente, pensioenbonus, enz.);
- de cumulatie van pensioenen van diverse aard, bijvoorbeeld rustpensioen met overlevingspensioen en pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot;
- een uitkering waarvoor de Ombudsdienst niet bevoegd is (brugpensioenen, buitenlandse pensioenen, uitkeringen aan gehandicapten, ...).

Bevoegdheid/Ontvankelijkheid van de klachten

Onze eerste onderzoeksdaad is die naar de bevoegdheid van de Ombudsdienst. Indien wij niet bevoegd zijn, brengen wij de klager daarvan op de hoogte en zenden wij de klacht door naar de bevoegde Ombudsman of instelling. Als dit niet mogelijk is, verwijzen wij de klager door.

Zodra onze bevoegdheid vaststaat, volgt het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de klacht en welke pensioendienst(en) erbij betrokken is/zijn.

Toestand op 1 januari 2011

Het resultaat op 1 januari 2011 van het bevoegdheids- en ontvankelijkheidsonderzoek is gebaseerd op de klachten waaruit de vragen om informatie verwijderd zijn (zie verder in dit hoofdstuk "Afgesloten dossiers").

Van deze klachten die dit jaar ingediend zijn, is 70 % ontvankelijk. Bijna een vijfde van deze klachten, 19 %, is onontvankelijk. In 11 % van de dossiers hebben wij onze onbevoegdheid vastgesteld.

De stijging van 65 % (cijfer van vorig jaar) naar 70 % is voor een stuk te wijten aan het feit dat dit jaar, in het kader van het strategisch plan tot uitvoering van de visie "2015" van de Ombudsdienst Pensioenen, specifiek aandacht geschonken is aan een snellere vaststelling van de al dan niet ontvankelijkheid van de klachten om de dienstverlening op een hoger niveau te tillen. Voor alle klachten ontvangen in 2010 is dan ook bij het opmaken van de statistische gegevens het bevoegdheids- en ontvankelijkheidsonderzoek reeds afgerond. Dit in tegenstelling tot de vorige jaren waar voor een miniem percentage (ongeveer 3%) van de ontvangen klachten het ontvankelijkheids- en bevoegdheidsonderzoek nog niet was afgerond bij het opmaken van de statistische gegevens.

Ontvankelijke klachten

Voorwerp

De trend in het voorwerp van de ontvankelijke klachten verandert weinig of niet over de jaren heen. De variatie is elk jaar ook bijzonder groot. Het gebeurt zelden dat er 20 klachten met een identiek voorwerp ingediend worden.

De top drie van de klachten in 2010 is:

- het niet ontvangen van de IGO
- de behandelingstermijn van het pensioendossier
- de problematiek van de betaling van het pensioen in het buitenland

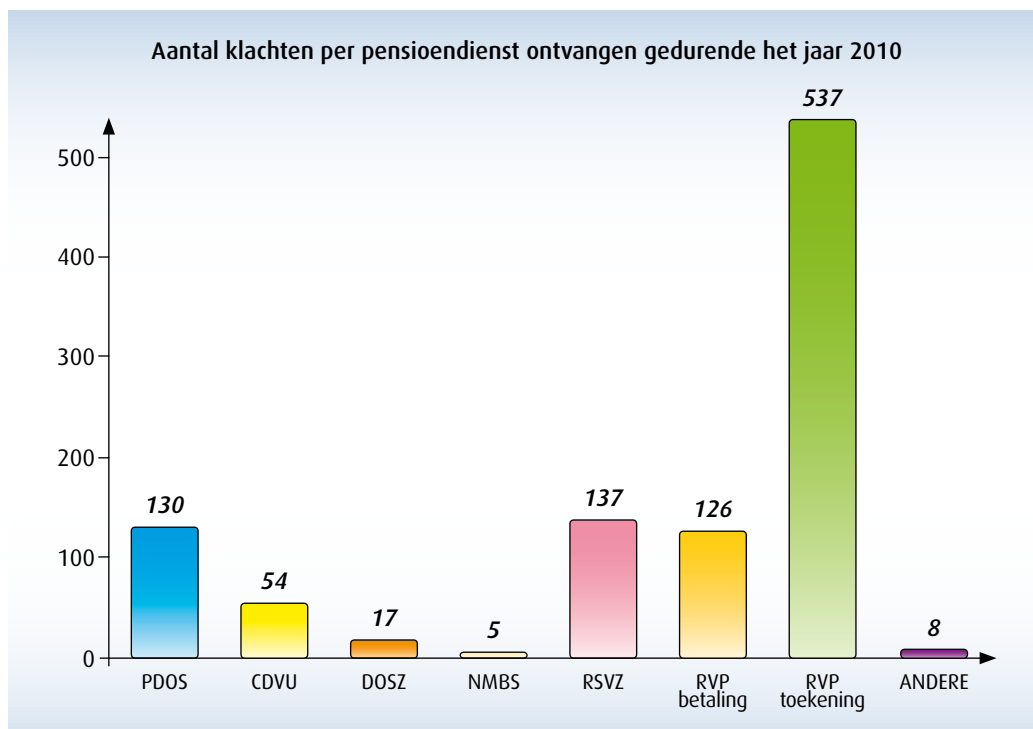
In het hierna volgende hoofdstuk, Analyse van de dossiers, ontdekt u hoe gevarieerd het voorwerp van de ontvankelijke klachten is.

Betrokken pensioendiensten

Wij trachten te vermijden dat er een verkeerd beeld over de werking van de pensioendiensten zou ontstaan. Daarom wordt enkel van de ontvankelijke klachten een overzicht per betrokken instelling gegeven. Onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst zich onbevoegd heeft verklaard, zijn voor dit overzicht niet relevant.

Daarenboven dient de lezer in het achterhoofd te houden dat de geciteerde cijfers niet noodzakelijk iets zeggen over de kwaliteit van de dienstverlening van de pensioeninstellingen. De gegrondheid van de ontvankelijke klachten is hiervoor de meer geschikte indicator (zie verder in dit hoofdstuk).

Aantallen

Deze absolute cijfers moeten echter in hun juiste context geplaatst worden. Ze moeten afgezet worden tegen het aantal lopende pensioendossiers in betaling en het volume nieuwe pensioenaanvragen dat door de betrokken pensioendiensten behandeld wordt in een jaar.

De pensioendiensten hebben volgende gegevens meegedeeld voor 2010.

Bij de RVP werden er 200.843 pensioenaanvragen ingediend of ambtshalve² onderzocht en bij het RSVZ 80.789.

Bij de PDOS werden 53.286 aanvragen ingediend en bij de DOSZ 2079.

Waar de PDOS en het RSVZ enkel pensioenen toekennen, staan bijvoorbeeld de RVP en de DOSZ ook in voor de betaling van pensioenen. De CDVU betaalt dan weer de overheidspensioenen maar kent geen pensioenen toe.

De CDVU had in 2010 475.500 overheidspensioenen in betaling. De RVP betaalde in 2010 1.884.221³ pensioenen in het stelsel van de werknemers en zelfstandigen⁴.

De afhandeling

Afgesloten verzoeken: 89 %

De hierna volgende cijfers geven een gedetailleerd beeld van het aantal afgehandelde verzoeken.

De meting op 1 januari 2011 geeft volgend resultaat.

Van de in 2010 ontvangen verzoeken was op 31 december 2010 reeds 89 % afgesloten.

Natuurlijk hebben wij ook nog dossiers afgesloten die in de vorige jaren werden ingediend.

In totaal hebben wij van de tussen 1 juni 1999 en 1 januari 2011 ontvangen verzoeken er momenteel 99 % afgesloten.

Achtereenvolgens bespreken we afzonderlijk de ontvankelijke klachten, daarna de onontvankelijke klachten om te eindigen met de klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is. In de hierna volgende cijfers en grafieken zijn de vragen om informatie niet meegerekend. Deze vragen zijn niet relevant in de vaststelling van de ontvankelijkheid.

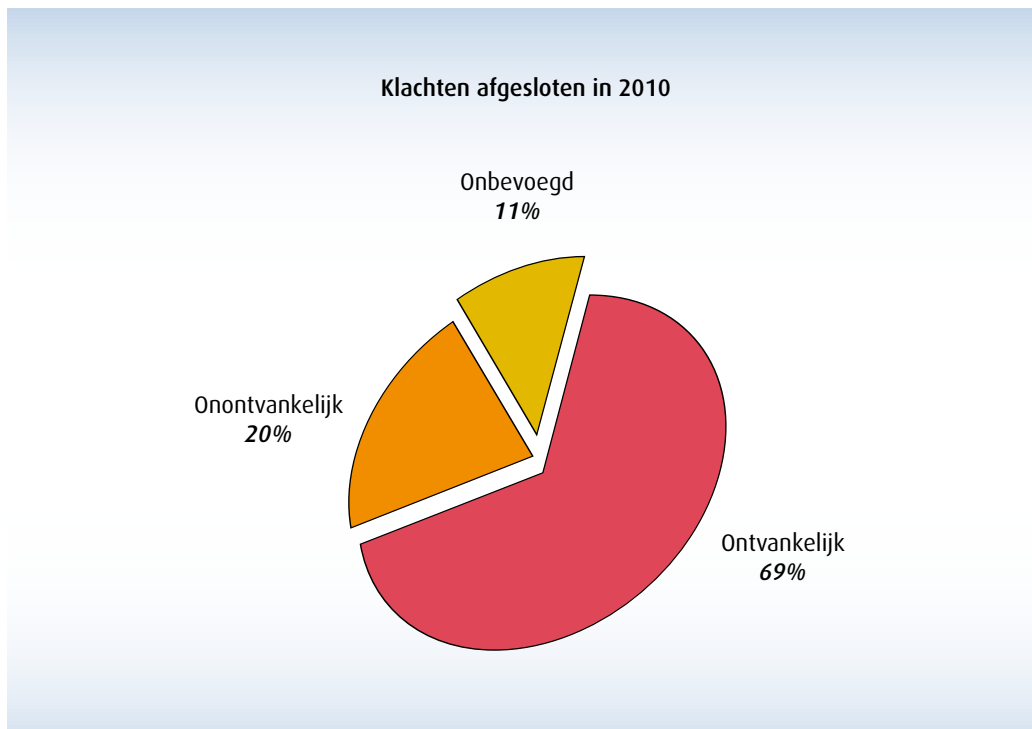
² Ambtshalve toekenning van de pensioenrechten bij het bereiken van de pensioenleeftijd, in voege vanaf 1 januari 2003 voor werknemers en zelfstandigen die een vervangingsinkomen genieten en vanaf 1 januari 2004 voor alle andere werknemers en zelfstandigen die 15 maanden voor het bereiken van de pensioenleeftijd hun hoofdverblijfplaats in België hebben.

³ Cijfer op 1 januari 2011

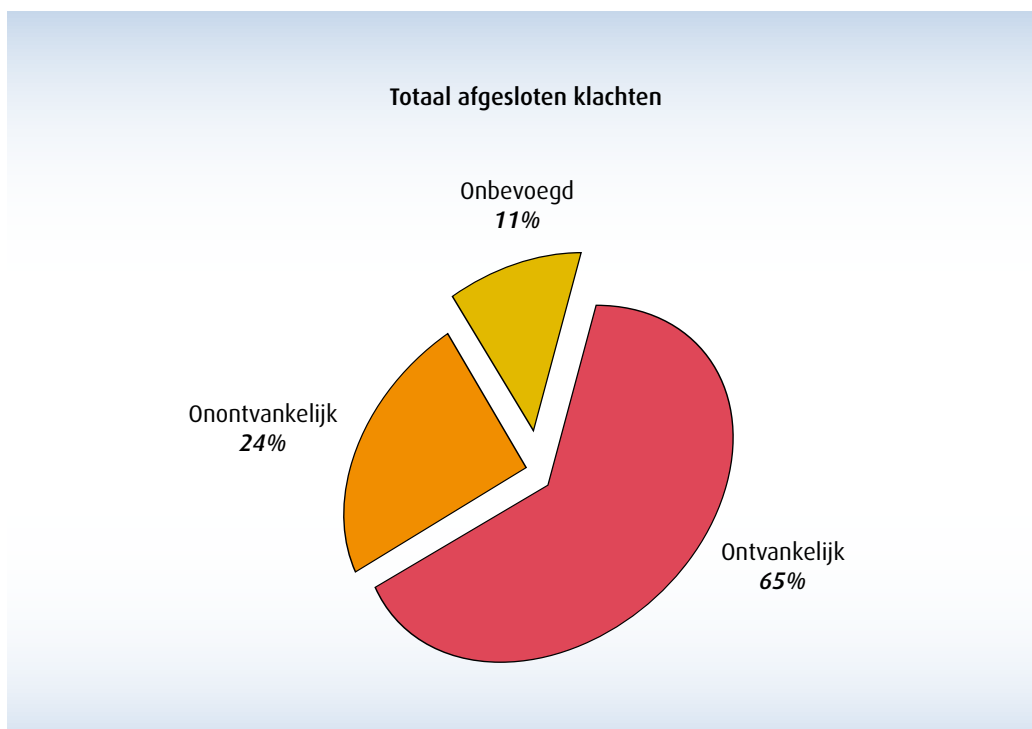
⁴ Met inbegrip van de gerechtigden op een Inkomensgarantie voor Ouderen

De ontvankelijke klachten

In de klachten die dit jaar afgesloten zijn, hebben de ontvankelijke klachten een aandeel van 69 %.

Wanneer we het totaal bekijken van alle klachten die sinds het begin van de Ombudsdienst afgesloten zijn, zien wij de laatste jaren een stijgende trend in de ontvankelijkheid van de klachten en vermindert het aandeel van de onontvankelijke klachten. Het aandeel van de klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn, blijft stabiel.

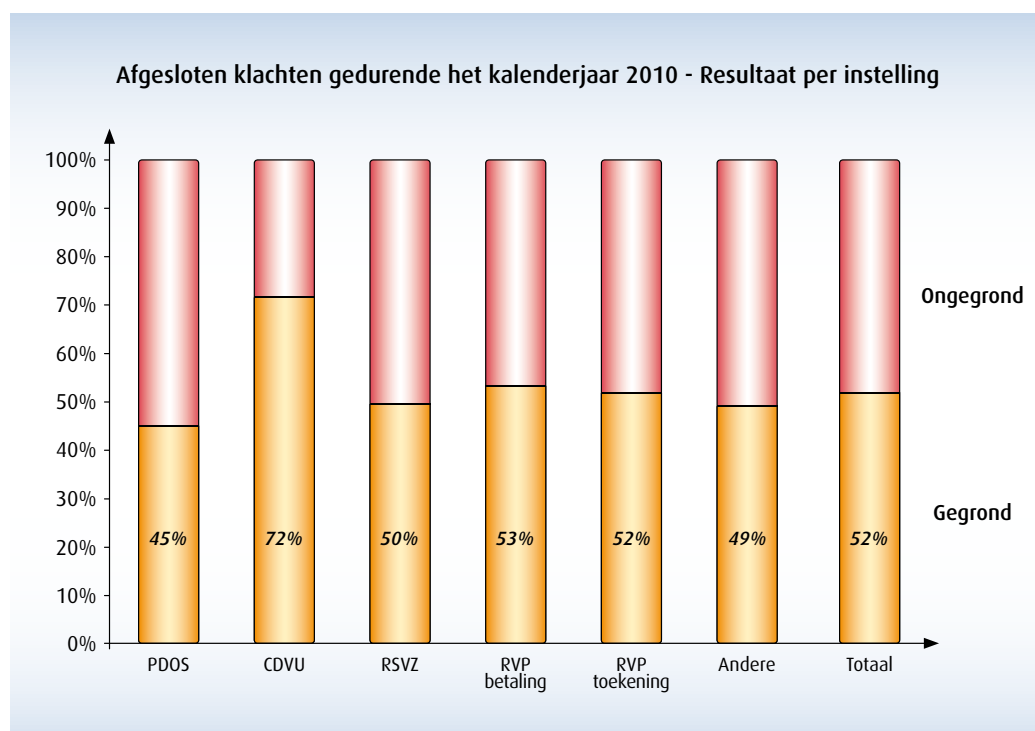

In die meting is 65 % van de klachten ontvankelijk, bijna een kwart (24 %) onontvankelijk en valt 11 % van de klachten buiten onze bevoegdheid.

Gegrontheid van de ontvankelijke klachten

De grafiek hierna illustreert de gegrontheid van de ontvankelijke klachten waarvan het onderzoek in 2010 werd afgesloten. Het spreekt vanzelf dat de opgeschorte klachten waarin parallel een gerechtelijke procedure loopt, buiten beschouwing zijn gelaten⁵.

Van de ontvankelijke klachten die dit jaar afgesloten zijn, is gemiddeld 52 % gegrond.

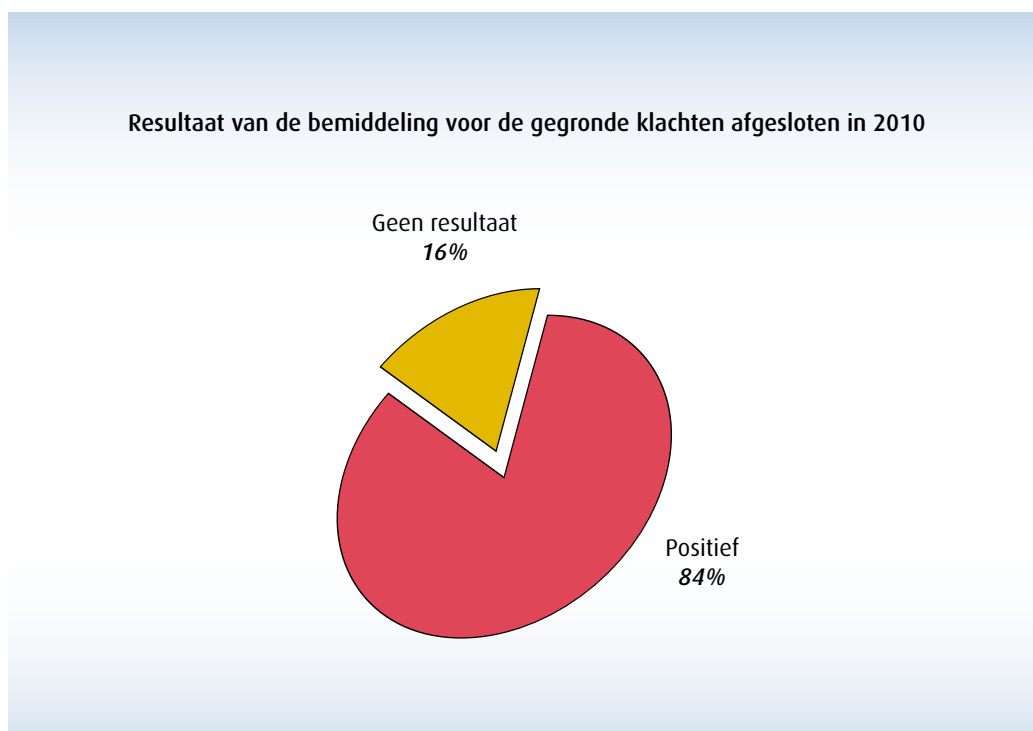
De CDVU scoort het hoogst met 72 % gegronde klachten. Deze uitzonderlijke piek is hoofdzakelijk te wijten aan klachten over de betaling van de pensioenen in het buitenland door de Rekenplichtige. De procedure waarbij maandelijks een levensbewijs aan de Rekenplichtige dient voorgelegd te worden alvorens de betaling van het pensioen te kunnen bekomen (tijdstip waarop dit levensbewijs mag ingediend worden en de informatie hierover) en een reeks problemen bij de betaling door de Rekenplichtige van de buitenlandse pensioenen in oktober en november 2010 zorgde in hoofdzaak voor deze piek van gegronde klachten. Meer uitleg daarover vindt u in het volgende hoofdstuk, Analyse van de dossiers. Meer dan 90 % van de klachten over de Rekenplichtige zijn gegrond bevonden. De klachten betreffende de pensioenen betaald door de Rekenplichtige buiten beschouwing gelaten zou het percentage van gegronde klachten bij de CDVU 46 % bedragen.

⁵ Artikel 15 van het Koninklijk Besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen met toepassing van artikel 15, 5° van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (B.S. van 16 mei 1997) bepaalt immers dat het onderzoek van een klacht wordt opgeschort wanneer omtrent de feiten een beroep bij de rechtbank wordt ingesteld.

De RVP betalingsdiensten en de RVP toekenningsdiensten volgen met respectievelijk 53 % en 52 %. Voor het RSVZ en de kleinere pensioendiensten (DOSZ, NMBS, ...) tellen wij respectievelijk 50 % en 49 % gegronde klachten. Bij de PDOS is in totaal 45 % van de klachten gegrond.

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

De volgende grafiek geeft het resultaat weer van onze interventie voor de gegronde klachten.

Meer dan 8 op tien (84 %) van deze klachten zijn afgesloten met een positief resultaat voor de verzoeker.

Dit "positief resultaat" houdt een verschillende interpretatie in naargelang het voorwerp van de klacht. Evidente voorbeelden zijn de verbetering van een foutieve pensioenbeslissing met een financieel rechtsherstel of de versnelde en definitieve afhandeling van een pensioendossier. In geval van gegronde klachten over de gedragingen van een pensioendienst of van één van zijn personeelsleden, bijvoorbeeld het niet of laattijdig beantwoorden van briefwisseling, kan in bepaalde gevallen het feit dat de pensioendienst zich verontschuldigt ook beschouwd worden als een positief resultaat.

Voor 16 % van de gegronde klachten boeken wij geen positief resultaat. In de meeste gevallen is dit te wijten aan het feit dat de administratie weliswaar de pensioenwetgeving correct heeft nageleefd doch dat een inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur niet meer kan hersteld worden.

De onontvankelijke klachten

De redenen waarom 284 klachten onontvankelijk waren:

- Geen voorafgaande stappen bij de pensioendienst 93 %
- Geen nieuw feit aangebracht 5 %
- Geen mandaat 2 %

In meer dan negen gevallen op tien hebben wij de klacht als onontvankelijk afgewezen omdat de verzoekers geen enkel voorafgaand contact hadden met de pensioendienst. Dit betekent dat de pensioendienst niet op de hoogte was van het bestaan van een probleem of een ongenoegen en dus ook niet de gelegenheid had het probleem op te lossen. De basisregel in het ombudswerk, de "kenbaarheidvereiste" genoemd, is in die gevallen niet gerespecteerd.

In 5 % van de onontvankelijke klachten kwam de verzoeker, zonder nieuwe feiten aan te brengen, terug op een klacht die wij eerder afgewezen hadden. Het oprichtingsbesluit bepaalt dat wij in een dergelijk geval moeten weigeren om de klacht opnieuw te behandelen.

2 % van de klachten zijn als onontvankelijk gekwalificeerd omdat de klager die optreedt als mandataris voor een gepensioneerde zelfs na onze uitdrukkelijke vraag geen volmacht heeft voorgelegd.

De onbevoegde klachten

Voor 628 klachten hebben wij ons onbevoegd verklaard. Dit cijfer moet echter opgesplitst worden in 163 klachten en 465 vragen om informatie over een of meerdere pensioenstelsels.

Hierna volgen de redenen van de onbevoegdheid in de 163 klachten.

- Geen federale pensioendienst 30 %
- Algemene klacht over het pensioenbeleid 21 %
- Buitenlandse pensioendienst 2 %
- Andere materie 47 %

De onbevoegdheid wordt in bijna een derde van de gevallen veroorzaakt door het feit dat de klacht niet over een federale pensioendienst handelt.

In bijna de helft van deze klachten zijn wij over gegaan tot de kwalificatie onbevoegd omdat de klacht handelt over een andere materie dan die van de pensioenen.

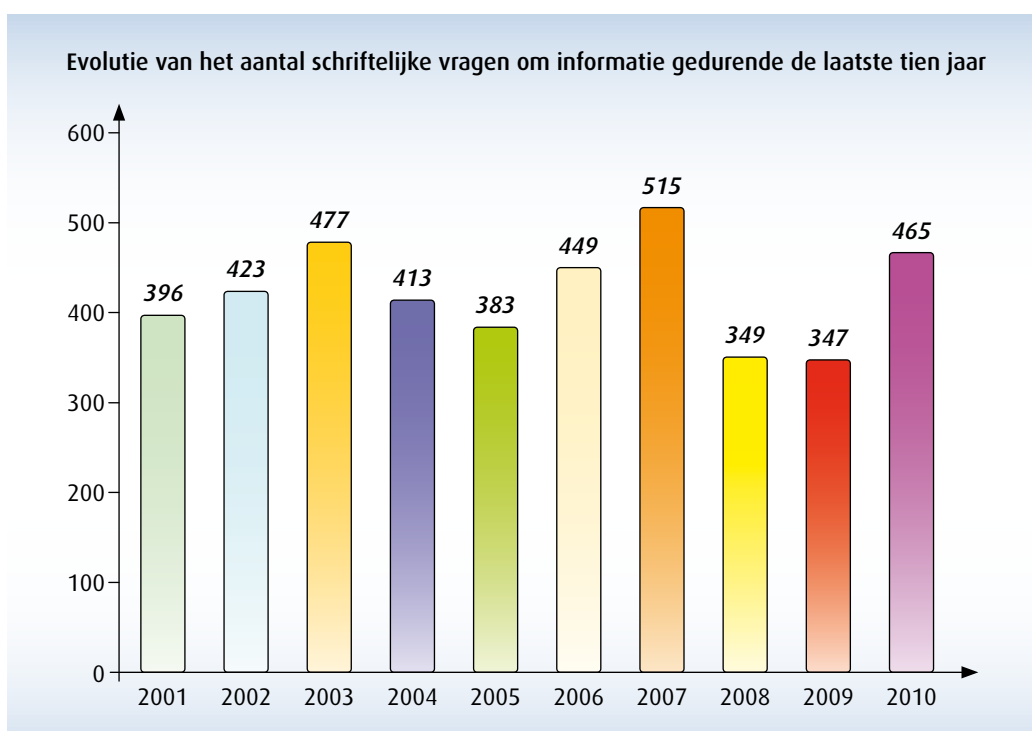
Voor een vijfde van deze klachten hebben wij ons onbevoegd verklaard omdat de klager het pensioenbeleid in se aanvecht. Over de wijze waarop wij hier mee omgaan komen wij terug in het laatste hoofdstuk van dit deel "Klachten van algemene strekking en vragen om informatie".

Ten slotte hebben wij ons onbevoegd verklaard in 2 % van de klachten omdat de betrokken buitenlandse pensioendienst buiten ons bevoegdheidsdomein valt.

In 2010 hebben wij ook 465 schriftelijke vragen om informatie ontvangen waarvoor wij niet bevoegd zijn. Bij dit aantal moeten ook de talrijke telefonische vragen om informatie gerekend worden die niet geregistreerd worden.

Van bij de aanvang zijn wij geconfronteerd met een aanzienlijk aantal vragen om informatie. Hiervoor heeft de wetgever de Ombudsdienst niet bevoegd gemaakt. Het geven van informatie en raad komt immers toe aan de pensioendiensten.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer over de laatste 10 jaar van het aantal schriftelijke vragen om informatie.

Wij constateren dat in de laatste 10 jaar het percentage van deze vragen rond de 25 % fluctueert. Dit jaar vertegenwoordigen de vragen om informatie een gelijkaardig aandeel (24 %) van de klachten.

Over de vragen om informatie vindt u meer in het vierde hoofdstuk van dit deel "Klachten van algemene strekking en vragen om informatie".

Behandelingsduur

Voor wat betreft het cijfermateriaal over de behandelingsduur is er geen onderscheid tussen verzoeken en klachten. Een verzoek wordt immers pas afgesloten wanneer alle klachten in het dossier volledig afgehandeld zijn.

In artikel 13 van ons huishoudelijk reglement hebben wij in de opsomming van de rechten van de klager opgenomen dat de klager recht heeft: "op een beslissing over de gegrondheid van de klacht binnen een redelijke termijn, afhankelijk van de complexiteit van het dossier."

Het nastreven van een redelijke behandelingstermijn is dan ook één van de prioriteiten bij het onderzoek van de klachten. Dit werd nogmaals benadrukt in het kader van het strategisch plan tot uitvoering van de "visie 2015" van de Ombudsdienst. Gelet op de complexiteit van de pensioenmaterie en in een aantal gevallen de betrokkenheid van verschillende administraties is dit niet altijd evident. De redelijke termijn is dan ook afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van het dossier.

Ook het voorwerp van de klacht geeft een aanuiding over de in redelijkheid te respecteren termijn. Het uitblijven van een pensioenbeslissing of een onderbreking in de betalingen van het pensioen zijn bijvoorbeeld problemen die bij wijze van spreken onmiddellijk moeten opgelost worden. Voor een grote meerderheid van de gepensioneerden is het pensioen immers het enige inkomen.

De ervaring en de deskundigheid van de Ombudsdienst is in de loop van de tijd onmiskenbaar toegenomen. Het beleid van voortdurende vorming van ons menselijk kapitaal en de stabiliteit van het personeelskader is hieraan niet vreemd. Het is ook een feit dat de pensioendiensten vlot meewerken aan het onderzoek van de dossiers.

Dit alles uit zich in de dalende behandelingstijd van de dossiers.

Wij geven eerst een gedetailleerd overzicht van de verzoeken die nog in onderzoek zijn op 1 januari 2011. Hiermee willen wij een getrouw beeld geven van de werking van de Ombudsdienst tijdens het voorbije jaar.

Daarna bespreken wij de gemiddelde behandelingsduur van de afgesloten verzoeken voor het werkingsjaar 2010 en hoe die evolueerde in de laatste tien jaar.

Verzoeken in behandeling

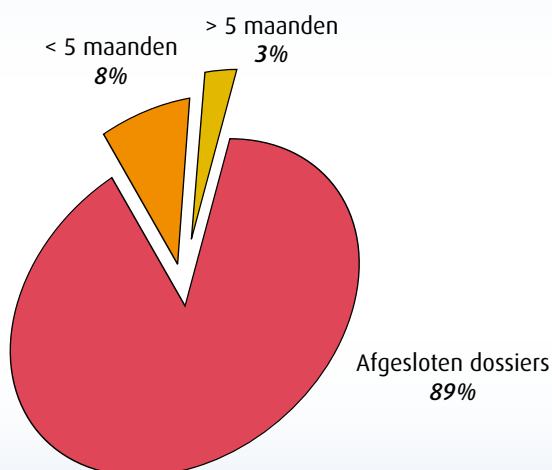
Op 1 januari 2011 waren nog 188 verzoeken of 0,98 % van alle verzoeken in onderzoek.

<i>Aantal maanden in behandeling</i>	<i>Verzoek ingediend in</i>	<i>Aantallen</i>
Minder dan 1 maand	december	50
1 maand en minder dan 2	november	46
2 maanden en minder dan 3	oktober	21
3 maanden en minder dan 4	september	17
4 maanden en minder dan 5	augustus	16
5 maanden en minder dan 6	juli	11
6 maanden en minder dan 7	juni	9
7 maanden en minder dan 8	mei	7
8 maanden en minder dan 9	april	3
9 maanden en minder dan 10	maart	0
10 maanden en minder dan 11	februari	6
11 maanden en minder dan 12	januari	1
Meer dan 12 maanden	vóór januari 2010	1
Totaal		188

Op 1 januari 2011 is iets minder dan twee derde van de onbesliste verzoeken minder dan 3 maanden in behandeling. 80 % van de hangende verzoeken is minder dan 5 maanden in onderzoek. Voor 20 % duurt het onderzoek langer: 37 verzoeken zijn tussen 5 en 12 maanden in onderzoek. In slechts 1 verzoek duurt het onderzoek meer dan een jaar.

Hangende dossiers van het jaar 2010 - Behandelingsduur

Gemiddelde behandelingsduur voor de afgesloten verzoeken in 2010

Gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke verzoeken in 2010:
72 dagen.

De gemiddelde behandelingsduur gemeten gedurende de voorbije 12 werkingsjaren van de Ombudsdienst voor de ontvankelijke verzoeken bedraagt 90 dagen.

In deze behandelingstermijn is begrepen het opvragen van het volledige dossier bij één of meer pensioendiensten, de discussie met de pensioendiensten over de interpretatie van de wetgeving bij betwistbare standpunten en de formele bemiddelingsprocedure, nodig om de pensioendienst ervan te overtuigen zijn beslissingen of zijn werkmethode te wijzigen.

Gemiddelde behandelingsduur voor de andere verzoeken
(onontvankelijk en onbevoegd) in 2010: 9 kalenderdagen

Anders dan bij de ontvankelijke verzoeken nemen de dossiers met onontvankelijke klachten of klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn, aanzienlijk minder tijd in beslag.

Die termijn komt voort uit het feit dat vaak bijkomende inlichtingen moeten gevraagd worden aan de klager. Soms is de formulering van de klacht zeer algemeen, zonder vermelding van de pensioendienst, is het niet duidelijk of er al voorafgaand contact was met de pensioendienst, enz. Pas als alle informatie voor handen is waaruit de onontvankelijkheid of de onbevoegdheid blijkt, wordt de beslissing om de klacht niet te behandelen meegedeeld aan de klager, vergezeld van een uitvoerige motivering.

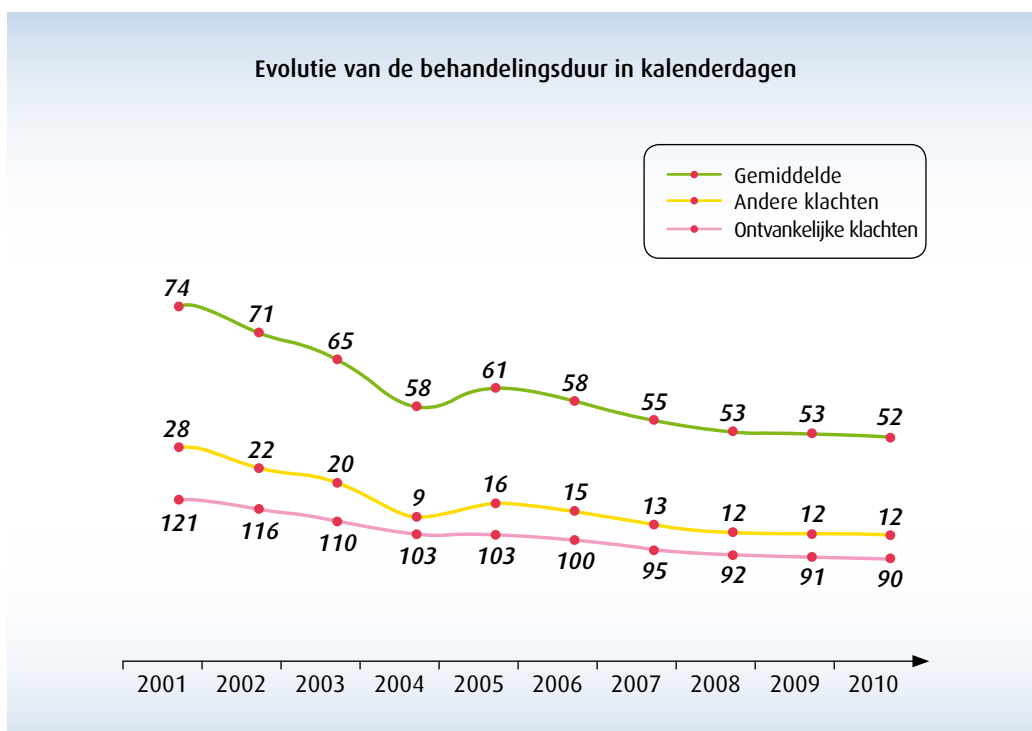
Wanneer we de verwerkingsduur van een onontvankelijke of onbevoegde klacht in 2010 vergelijken met de gemiddelde verwerkingsduur sinds de oprichting van de Ombudsdienst (deze bedraagt 12 kalenderdagen) stellen we vast dat de verwerkingsduur dit jaar een kwart lager is dan het gemiddelde over de voorbije 12 werkingsjaren heen.

Gemiddelde behandelingsduur voor de afgesloten verzoeken sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen

Algemene gemiddelde behandelingsduur in 2010: 41 kalenderdagen

De algemene gemiddelde behandelingsduur over de 12 jaren heen bedraagt 52 kalenderdagen. De verwerkingstermijn in 2010 ligt dan ook beduidend lager dan het gemiddelde over de 12 jaren.

Volgende grafiek geeft een beeld van de dalende behandelingsduur van de verzoeken.

De termijn voor de behandelingsduur van de ontvankelijke verzoeken is stelselmatig gedaald van 121 kalenderdagen in 2001 tot 90 in 2010. Dit is een daling met een maand.

De daling is in relatieve termen nog groter voor de andere verzoeken, de onontvankelijke en de onbevoegde. De behandelingsduur is meer dan gehalveerd van 1 maand tot ongeveer anderhalve week.

Logischer wijze is de totaal gemiddelde behandelingsduur over de laatste 10 werkingsjaren heen ook gedaald, van 74 kalenderdagen tot 52, met drie weken.

Wij blijven alles in het werk stellen om deze beperkte behandelingstermijnen te behouden, uiteraard met respect voor de kwaliteit en de grondigheid van het onderzoek. Dit werd nogmaals benadrukt in het strategisch plan tot uitvoering van de "visie 2015" van de Ombudsdienst Pensioenen.

De legitieme verwachting van de burgers is immers dat de Ombudsman hun klachten snel, duidelijk en toch grondig behandelt.

Analyse van de dossiers

Aan elk van de grote pensioendiensten is een aparte bespreking gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Pensioendienst voor de Overheidssector, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven bij de Administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd.

Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken. Het zijn dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren. Sommige typegevallen illustreren welke resultaten de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij handelen over een gelijkaardige problematiek.

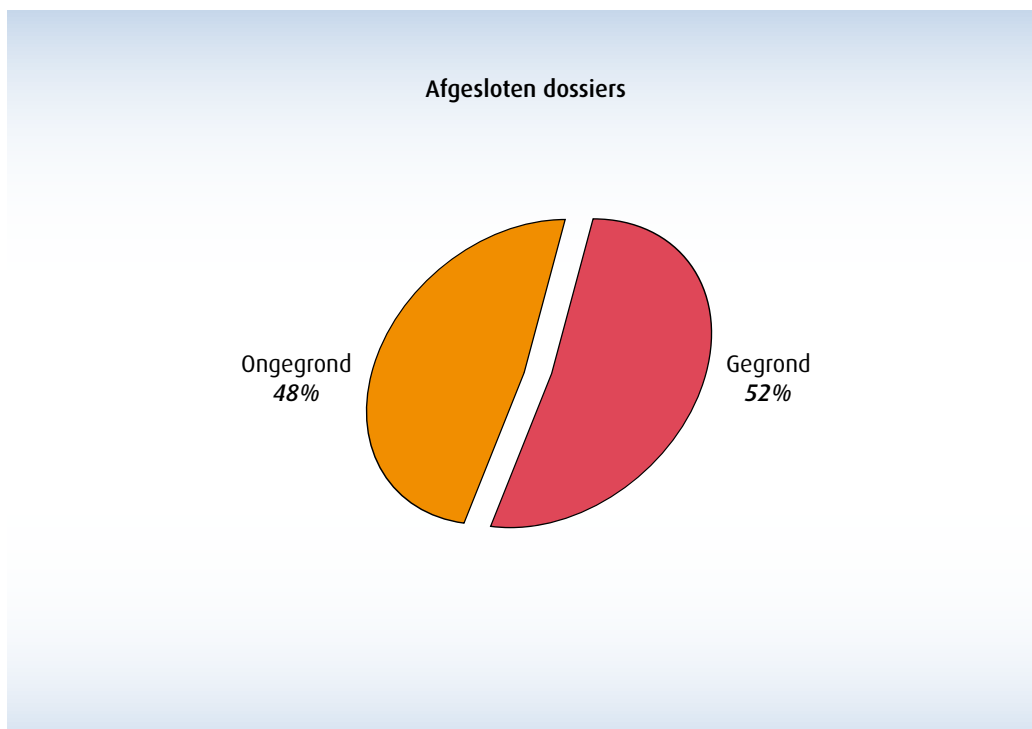
Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht betrokken zijn, wordt de klacht slechts in één van de afdelingen besproken. In de andere afdelingen wordt ernaar verwezen.

In een laatste afdeling bespreken wij een transversaal thema. We worden immers vaak geconfronteerd met klachten die niet enkel betrekking hebben op één specifiek pensioenstelsel of één pensioeninstelling, doch die betrekking hebben op de verschillende pensioenstelsels of pensioeninstellingen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Herberekening van de IGO in het geval van afstand van het enige woonhuis van de gepensioneerde – Jaarlijkse vermindering op de verkoopwaarde – Toepassing enkel op vraag en niet ambtshalve zoals voorzien door de wet – Oplossing vanaf januari 2011 door een nieuwe informaticaprocedure

Dossier 17627

De feiten

Mevrouw Maurice ontvangt sedert 1 juni 2001 een IGO van 5.836,68 euro bruto per jaar of 486,39 euro per maand.

Zij woont in haar eigen huis. Het bezit van deze eigendom heeft geen invloed op de berekening van de IGO.

In november 2007 verkoopt mevrouw Maurice haar huis. Op 8 januari 2008 licht zij de RVP in.

De RVP herziet het dossier van mevrouw Maurice vanaf 1 december 2007. Het bedrag van de IGO, dat op dat ogenblik 701,02 euro bedroeg, wordt verminderd tot 374,69 euro per maand. Mevrouw Maurice verliest bijgevolg een belangrijk deel van haar inkomen, namelijk 326,34 euro per maand.

Zij ontvangt dit nieuwe bedrag vanaf augustus 2008.

Omdat zij tussen december 2007 en juli 2008 teveel ontvangen heeft, moet zij de som van 2.610,67 euro aan de RVP terugbetalen. De RVP vordert deze schuld terug door inhoudingen van 10 % van het bedrag van haar maandelijkse inkomsten vanaf oktober 2008.

In december 2009 verneemt mevrouw Maurice toevallig dat in een geval zoals het hare de wet voorziet in een jaarlijkse vermindering van de verkoopwaarde die in aanmerking genomen wordt voor de berekening van de IGO. Zij schrijft onmiddellijk naar de RVP met de vraag om deze regel op haar toe te passen voor de jaren 2008 en 2009.

Een telefoongesprek met de RVP in januari 2010 bezorgt haar nog meer kopzorgen. De RVP meldt haar dat haar herzieningsaanvraag in rekening zal gebracht worden vanaf 1 januari 2010 maar dat zij waarschijnlijk geen recht heeft op de verminderingen voor de twee voorgaande jaren.

De RVP legt haar verder uit dat zijn informaticaprogramma's niet de mogelijkheid bieden om de verminderingen automatisch te verwerken en dat bijgevolg de gepensioneerde hiertoe jaarlijks uitdrukkelijk een aanvraag moet indienen.

Mevrouw Maurice is niet tevreden met deze uitleg. Zij vindt het niet normaal dat door een gebrek van de administratie zij verplicht is om bijkomende stappen te ondernemen. Deze zijn overigens niet voorzien in de wet. Meer nog, het blijkt dat wanneer de gepensioneerde dan uiteindelijk de inspanning doet om een aanvraag in te dienen deze geen terugwerkende kracht heeft. Mevrouw Maurice legt haar zaak voor aan de Ombudsman.

Bedenkingen

Artikel 23 en 34 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen bepalen het volgende.

“Artikel 23. In geval van afstand ten bezwarende titel van:

1° hetzij het woonhuis van de aanvrager en/of de personen waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, op voorwaarde dat hij noch die personen een ander bebouwd onroerend goed bezitten;

2° hetzij het enige onbebouwd onroerend goed van de aanvrager en/of de personen waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, op voorwaarde dat hij, noch die personen een ander onbebouwd of bebouwd onroerend goed bezitten;

wordt de eerste schijf van 37 200 euro van de verkoopwaarde vrijgesteld. (...)”

“Artikel 34 § 1. In geval van afstand onder bezwarende titel van een onroerend goed en onverminderd de bepalingen van het vorige artikel wordt, voor zover het een in artikel 23 bedoeld onroerend goed betreft, een jaarbedrag van 1 250 euro of van 2 000 euro van de verkoopwaarde afgetrokken naargelang aan de aanvrager een inkomensgarantie krachtens artikel 6, § 1 (basisbedrag) of 6, § 2 (verhoogde bedrag) van de wet wordt toegekend.

Het aftrekbaar bedrag wordt berekend in verhouding tot het aantal maanden begrepen tussen de eerste van de maand die volgt op de datum van de afstand en de ingangsdatum van de inkomensgarantie.

§ 2. *De verkoopwaarde wordt uitsluitend van ambtswege, eenmaal per jaar op de verjaardag van de ingangsdatum van de inkomensgarantie met één van de in § 1 bedoelde bedragen verminderd.* Te dien einde wordt op 1 januari van het beschouwde jaar nagegaan of de aanvrager nog aan de in artikel 6, § 1, of 6, § 2, bedoelde voorwaarden voldoet.”

De wetgeving voorziet dus duidelijk dat de RVP één keer per jaar de verkoopwaarde ambtshalve moet verminderen.

Deze bepaling wordt ook hernomen in de dienstnota's van de RVP. Hierin wordt verduidelijkt dat het informaticacentrum van de RVP deze vermindering automatisch elk jaar toepast.¹

In werkelijkheid gebeurt deze herziening slechts op uitdrukkelijke vraag van betrokkene.

Wij vragen aan de RVP om het dossier van mevrouw Maurice te herzien. Wij stellen hem ook de vraag om welke redenen deze herziening niet jaarlijks ambtshalve gebeurt.

Conclusie

Na onderzoek herziet de RVP het dossier vanaf 1 januari 2008.

De IGO wordt als volgt vastgesteld.

Datum	Jaarbedrag in euro
1 januari 2008	4.683,21
1 januari 2009	5.505,59
1 januari 2010	5.834,94
1 januari 2011	6.034,94

¹ RVP, Dienstnota 2001/9, versie van 13 juli 2005, p. 28 en p. 50-51

Het dossier van mevrouw Maurice wordt geregulariseerd in juni 2010. De RVP brengt de vervallen achterstallen voor de periode van januari 2008 tot mei 2010 in mindering op de schuld. Deze schuld wordt hierdoor verminderd tot 1.366,91 euro.

Voortaan zal mevrouw Maurice geen stappen meer moeten ondernemen. Haar IGO zal automatisch herzien worden op 1 januari 2012 en telkens op 1 januari in de volgende jaren.

Op onze vraag tot automatische toepassing van de abbatementen zoals voorzien door de wettelijke bepalingen antwoordt de RVP dat er een praktische oplossing voor de jaarlijkse herzieningen wordt ingesteld vanaf 1 januari 2011.

Er zijn twee actieterreinen: een eerste voor het recente verleden en de toekomst, een tweede voor het minder recente verleden.

Voor het recente verleden en de toekomst zullen op 1 januari 2011 alle IGO dossiers herzien worden die laatst zijn ingegaan in januari 2010 en waarbij in de berekening van de bestaansmiddelen rekening gehouden werd met een netto-opbrengst van de verkoop van een enig goed.

Hetzelfde gebeurt in februari 2011 voor alle IGO toekenningen die laatstelijk zijn ingegaan op 1 februari 2010. Iedere volgende maand wordt deze operatie herhaald zodat in januari 2012 de IGO toekenningen die laatstelijk zijn ingegaan in januari 2011 worden herzien.

Bij iedere herziening zal slechts rekening gehouden worden met de verkopen van minder dan tien jaar geleden.

De dossiers zullen op automatische wijze worden geselecteerd. De verwerking zal daarentegen manueel gebeuren.

Voor het minder recente verleden, en dus voor de dossiers waarbij de IGO is ingegaan vóór 1 januari 2010 en waarin een netto-opbrengst van de verkoop van een enig goed werd in aanmerking genomen, wordt een eenmalige inhaaloperatie voorzien die gespreid wordt over het ganse jaar 2011. In een groot aantal gevallen zullen meerdere jaarlijkse beslissingen na elkaar moeten genomen worden.

Koninklijk besluit van 19 juli 2010 - Jaarlijkse verzending van het loopbaanuittreksel en de loopbaanoverzichten - Toevloed van telefonische oproepen, e-mails en brieven als gevolg van de nieuwe werkwijze - Onbereikbaarheid van de RVP

Dossier 19137 - 19196 - 19218 - 19223 - 19254 - 19275 - 19304 - en andere

De feiten

Mevrouw Staes ontvangt begin december 2010 haar loopbaanuittreksel van haar

tewerkstelling gedurende het jaar 2008 als werknemer. In de begeleidende brief wordt haar ondermeer gevraagd de bedragen na te kijken. Zij heeft een aantal bedenkingen bij het toegestuurde uittreksel. Zij probeert de RVP een aantal dagen, meermaals per dag, telefonisch te contacteren op het gratis nummer van de Dienst Loopbaanbeheer.

Ondanks het feit dat zij soms tientallen minuten wacht, krijgt ze toch niemand aan de lijn. Zij besluit dan maar haar vraag te stellen via e-mail. Zij krijgt echter ogenblikkelijk de melding "onbestelbaar" omdat het postvak van de geadresseerde vol is en geen berichten kan accepteren.

Ook de heer Christiaens probeert al drie dagen, en dit telkens ongeveer 30 minuten, aansluiting te krijgen op het gratis nummer van de Dienst Loopbaanbeheer.

Mevrouw Visser, die in Nederland woont, heeft dringend een loopbaanoverzicht nodig. Zij heeft al verscheidene keren tevergeefs geprobeerd dit telefonisch aan te vragen.

De inhoud van alle klachten varieert van telefonische onbereikbaarheid tot de onmogelijkheid om via e-mail (postvak vol) met de bevoegde dienst van de RVP in contact te komen.

Bedenkingen

Tot en met het jaar 2009 verstuurde de vzw CIMiRe enkel en alleen het (gekende) loopbaanuitreksel.

Op 1 januari 2010 werden de taken van de vzw CIMiRe overgenomen door enerzijds de RVP en anderzijds de vzw SIGeDIS (Sociale Individuele Gegevens-Données Individuelles Sociales). Deze vzw is het samenwerkingsverband van de wettelijke pensioeninstellingen RVP en PDOS, de sociale zekerheidsinstellingen KSZ, RSZ en RSZPPO en de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid.

Bij de RVP staat de nieuwe Dienst Loopbaanbeheer in voor de operationele taken en het callcenter met betrekking tot de loopbanen:

- het jaarlijks verzenden van het loopbaanuitreksel;
- het op vraag verzenden van het globaal loopbaanuitreksel;
- het beheer van de loopbaangegevens;
- het beantwoorden van vragen met betrekking tot de loopbaan.

Het Koninklijk besluit van 19 juli 2010, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 13 augustus 2010, legde aan de RVP onder meer de verplichting² op om aan de werknemers vanaf 1 januari 2010 telkens om de 5 jaar een loopbaanoverzicht ter beschikking te stellen.

Op 25 mei 2010 lanceerde de RVP het online pensioendossier MyPension. Dankzij deze interactieve toepassing kunnen werknemers en gepensioneerde werknemers de evolutie van hun pensioendossier stap voor stap volgen op de RVP-website. De toegang tot MyPension is beveiligd en de identificatie gebeurt door middel van de elektronische identiteitskaart of het token.

In de rubriek “Mijn Loopbaanrekening” van MyPension kan de gebruiker een overzicht krijgen van zijn loopbaan als werknemer. Indien de gebruiker denkt dat er bepaalde gegevens ontbreken of foutief zijn, dan kan hij dit signaleren met behulp van het formulier dat beschikbaar is op de link “onvolledigheden melden”. In voorkomend geval wordt dit formulier dan verstuurd naar de Dienst Loopbaanbeheer.

Uit onze contacten met de RVP blijkt dat er ongeveer 4.000.000 jaaruittreksels verstuurd werden over een relatief korte periode, namelijk van september tot en met december 2010. De uittreksels worden automatisch verstuurd aan alle personen die in 2008 als werknemer (arbeider of bediende) aan de slag waren en die hun verblijfplaats in België hebben. Werknemers die in het buitenland verblijven, zoals mevrouw Visser, moeten het loopbaanuitreksel en/of overzicht zelf aanvragen bij de RVP.

De werknemers die in 2010 de leeftijd bereikten van 30, 35, 40, 45 of 50 jaar (518.381 in totaal) ontvingen tevens een overzicht van hun volledige loopbaan als werknemer. De RVP besloot om samen met het jaaruittreksel een verklarende brief mee te sturen. Aan de betrokken werknemers die een loopbaanoverzicht ontvingen wordt tevens gevraagd om het loopbaanoverzicht na te kijken. De betrokken werknemers worden uitgenodigd om contact op te nemen indien zou blijken dat de gegevens onjuist of onvolledig zijn. Dit kan via het gratis nummer (0800/50 601) of via het e-mailadres van de Dienst Loopbaanbeheer.

Door de enorme toevloed aan oproepen lopen de wachttijden op tot meer dan een uur. Duizenden e-mails worden verstuurd naar het e-mailadres van de dienst loopbaanbeheer met als gevolg dat, weliswaar zeer tijdelijk, het postvak vol komt te zitten en dat er een aantal e-mails niet aankomen.

Aan onze individuele klagers hebben wij, mede door een vlotte samenwerking met de Dienst Loopbaanbeheer, een accurate oplossing kunnen aanbieden.

² Koninklijk besluit van 19 juli 2010 tot uitvoering, wat de Rijksdienst voor Pensioenen betreft, van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact:

“Artikel 1. *Onverminderd de bepalingen van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot uitvoering van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact stelt de Rijksdienst voor Pensioenen via zijn website, in een beveiligde omgeving, de personen die een activiteit als werknemer uitoefenen of uitgeoefend hebben, ongeacht hun leeftijd, een loopbaanoverzicht ter beschikking.*

Als de betrokkenen op de website niet opteren om via elektronische weg te communiceren, zendt de Rijksdienst hen het loopbaanoverzicht, bedoeld in het eerste lid, minstens om de vijf jaar bij brief toe.

Art. 2. Dit besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2010.”

Wij vroegen aan de RVP welke stappen hij volgend jaar zal nemen om de toevloed aan reacties beter op te vangen en/of de RVP er zal op toezien dat er een doelgerichte spreiding van de verzending zal zijn.

Conclusie

Het koninklijk besluit van 19 juli 2010 verplichtte de RVP om aan de personen die een activiteit als werknemer uitoefenen, via zijn website en in een beveiligde omgeving, een loopbaanoverzicht ter beschikking te stellen. Als de betrokkenen op de website niet opteren om via elektronische weg te communiceren, zendt de Rijksdienst hen het loopbaanoverzicht, bedoeld in het eerste lid van artikel 1, minstens om de vijf jaar bij brief toe.

Dit besluit was de aanzet van het oprichten van de toepassing "MyPension" en de aanleiding van de vernieuwde aanpak in verband met het jaaruittreksel.

De RVP deelde ons mee dat hij midden september begonnen was met het versturen van de jaaruittreksels naar alle personen die in 2008 als werknemer hebben gewerkt. De RVP verstuurde wekelijks 200.000 jaaruittreksels. Bovendien ontvingen bepaalde werknemers (van 30, 35, 40, 45, 50 jaar) een overzicht van hun volledige loopbaan als werknemer.

Bovendien had ook het opstarten van MyPension, ook nog op het ogenblik van de verzending van de uittreksels, de nodige impact op het te behandelen werk.

Een groot deel van de reacties had betrekking op het feit dat de nieuwe werkwijze danig verschilde van de vroegere. Men linkte het toegestuurd document nog niet aan het CIMIRE-uittreksel van vroeger.

Het nieuwe document nodigde de belanghebbenden immers uit om het uittreksel en/of het overzicht na te kijken. Het neutrale, informatieve CIMIRE-uittreksel werd door de proactieve aanpak van de RVP getransformeerd in een interactief document.

Wij uiten onze waardering voor deze proactieve aanpak van de RVP.

De vernieuwende werking van de RVP had een uitzonderlijke toevloed aan telefonische oproepen, e-mails en brieven. Vooral de massa telefonische oproepen kon, gelet op de directheid ervan, niet in redelijkheid opgevangen worden. De frustratie van de vraagstellers is terecht.

Oorzaak en gevolg horen onvermijdelijk samen. Ook de RVP is zich hiervan bewust. Doch het is niet vanzelfsprekend om op voorhand in te schatten wat de respons zal zijn van een vernieuwende actie en welke middelen de administratie dient te voorzien om deze respons op te vangen.

De RVP heeft alle soorten reacties en vragen in kaart gebracht. Bij het opmaken van het volgende jaaruittreksel zal de RVP met deze vaststellingen rekening houden en zal hij de nodige aanpassingen uitvoeren.

Bij de volgende verzending zou het effect van de nieuwe aanpak in principe kleiner moeten zijn. De RVP zal tevens een grotere spreiding van de verzending in overweging nemen. De RVP heeft dan ook lessen getrokken voor de toekomst. Voor het jaar 2011 en volgende zouden de problemen weggewerkt moeten zijn of althans zich tot een minimum moeten beperken.

Op zijn beurt had deze golf van reacties bij de RVP tot gevolg dat de Ombudsman hierover klachten en telefonische oproepen ontving. Wij werden in het verleden reeds geconfronteerd met gelijkaardige feiten. Onze ervaring leert ons dat als er zich een ingrijpende wetswijziging voordoet en zelfs als de pensioenadministratie deze uitvoert naar best vermogen de omvang van de reacties buitengewoon kan zijn.

De Ombudsdienst Pensioenen speelt in dergelijke situaties ten volle zijn verzoenende rol. De klagers worden zo goed mogelijk geholpen en opgevangen. De meesten kunnen begrip opbrengen wanneer wij hen klaar en duidelijk de situatie uiteenzetten. Ook aan de telefoon proberen wij in dergelijke gevallen de betrokkenen te vragen om enig begrip en geduld.

Cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit – Proactief optreden van de RVP verbetert de informatie aan betrokkenen, de kwaliteit van de controle en de behandelingstermijnen – Nog verfijning van de selectie van het doelpubliek mogelijk

Dossier 16275 – 17598

De feiten

1ste geval

De heer Van Aelst geniet als weduwnaar sedert 1 januari 2000 een pensioen als alleenstaande in de regeling voor werknemers.

Hij hertrouwt in februari 2002 met een jongere echtgenote die nog een beroepsactiviteit uitoefent. De inkomsten uit deze beroepsactiviteit liggen in 2002 en 2003 boven de toegelaten grenzen. De heer Van Aelst krijgt zijn pensioen als alleenstaande verder.

Vanaf 2004 beperkt zijn echtgenote haar tewerkstelling waardoor haar inkomsten voor 2004 en 2005 onder de toegelaten jaargrenzen liggen.

In april 2006 verklaren zij dat de inkomsten ook vanaf 2006 onder de toegelaten grenzen blijven. Op basis van deze inlichtingen kent de RVP met terugwerkende kracht tot 1 januari 2004 het gezinspensioen toe.

Op basis van de bij CIMIRE beschikbare gegevens doet de RVP in augustus 2007 een automatische controle van de inkomsten van de echtgenote voor het jaar 2006. Uit deze informatie blijkt dat haar inkomsten voor dat jaar boven de toegelaten grenzen liggen. Een onderzoek bij de gepensioneerde bevestigt inderdaad dat de inkomsten voor het jaar 2006 en 2007 hoger zijn dan de toegelaten jaargrenzen. Deze inlichtingen zijn bij de RVP beschikbaar vanaf eind juli 2008.

Het is slechts op 25 november 2009 dat de RVP de heer Van Aelst erover inlicht dat de inkomsten van zijn echtgenote sedert 1 januari 2006 de toegelaten jaargrenzen overschreden hebben.

Betrokkene verneemt dat hij een schuld van meer dan 20.500 euro moet terugbetalen. Hij vraagt zich af hoe het mogelijk is dat de RVP zo veel tijd nodig had om zijn dossier te onderzoeken en hem de beslissing toe te sturen.

2de geval

Mevrouw Bertrand geniet sedert 1 juni 1983 een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers. Zij oefent daarnaast een beroepsactiviteit uit binnen de toegelaten grenzen.

Van 1 januari 2008 tot 31 december 2008 heeft zij niet gewerkt, doch is zij in het genot van ziekteuitkeringen die zij cumuleert met een overlevingspensioen. Het bedrag van haar overlevingspensioen wordt hierdoor beperkt tot het bedrag van de IGO.

Vanaf januari 2009 geniet zij een rustpensioen in de regeling voor werknemers (61 jaar) zonder nog verder een beroepsactiviteit uit te oefenen.

Zij ondervindt een aantal moeilijkheden. Zo ontvangt zij in maart 2009 een brief van de RVP waarin de schorsing van de betaling van haar overlevingspensioen wordt aangekondigd. Een paar dagen later wordt deze beslissing ingetrokken. Uit nieuwe informatie van de mutualiteit blijkt dat zij toch haar overlevingspensioen kan behouden.

Op 2 juli 2009 wordt een automatische verzending gelanceerd die ook aan mevrouw Bertrand gericht wordt. Deze brief met als titel "Cumulatie van uw beroepsactiviteit met het genot van uw pensioen in het jaar 2008" heeft tot doel na te gaan of haar beroepsinkomsten de toegelaten jaargrenzen niet overschreden hebben en of zij vervangingsinkomsten genoten heeft.

Zij heeft echter in 2008 niet gewerkt en weet niet wat met deze brief aan te vangen. Rekening houdende met onze raadgevingen, stuurt zij het ingevulde formulier terug aan de RVP. Deze bevestigt haar nogmaals op 31 juli 2009 dat alles in orde is.

Een jaar later ontvangt zij op 17 juli 2010 een automatische zending "Pensioen en toegelaten beroepsactiviteit".

De tekst gaat als volgt: "U ontvangt deze brief omdat u in 2010 een pensioen geniet en een beroepsactiviteit uitoefent". Nergens wordt er gesproken over vervangingsinkomens. Verder worden in deze brief de toegelaten grensbedragen herinnerd en wordt er geen antwoord van betrokkene verwacht.

Mevrouw Bertrand, die sedert eind 2008 geen enkele beroepsactiviteit meer heeft uitgeoefend, begrijpt er nu helemaal niets meer van en vreest weer dat haar pensioenen zullen geschorst worden. Zij wendt zich tot ons.

Bedenkingen

De heer en mevrouw Van Aelst hebben zich ertoe verbonden om de pensioendienst over elke wijziging in te lichten. Zij dienden echter geen nieuwe verklaring in bij het overschrijden van de grensbedragen.

Wij hebben wel begrip voor hun frustratie over de traagheid waarmee de RVP hun inlichtte over zijn beslissing en de gevolgen ervan. De overdreven behandelingstermijn had enkel tot gevolg dat de terug te betalen som fel opliep.

In het geval van mevrouw Bertrand vroegen wij aan de RVP waarom hij op 2 juli 2009 en 17 juli 2010 een brief aan haar toestuurde terwijl zij geen enkele activiteit meer uitoefende sedert eind 2008.

De verzending van de brief in juli 2009 steunde op het feit dat mevrouw Bertrand nog ziekteuitkeringen had ontvangen in januari 2009 (weliswaar voor het jaar 2008) en houdt dan ook geen vergissing in. Er was in die brief ook geen sprake van de schorsing van het pensioen.

Het versturen van het controledocument in juli 2009 is in se geen vergissing, doch de titel van het document als dusdanig kan bij de belanghebbende wel degelijk voor de nodige verwarring zorgen.

Wij stellen inderdaad vast dat de betaling in het begin van 2009 door de mutualiteit de automatische zending kan veroorzaakt hebben.³ Gelet op de eerdere briefwisseling met betrokkene had dit kunnen voorkomen worden.

Voor wat betreft de brief van 17 juli 2010 erkent de RVP dat het hier om een vergissing gaat. De oorzaak van de geautomatiseerde zending ligt hem in het feit dat er wel degelijk loopbaangegevens voorkwamen op de individuele rekening, ook al zijn deze minimaal (zoals het enkelvoudig vakantiegeld of de eindejaarspremie) en spelen deze geen enkele rol.

Hij minimaliseert de impact van deze vergissing. Het gaat hier immers slechts over een eenvoudige informatiebrief die geen enkele reactie van de gepensioneerde vergt.

In ons Jaarverslag 2008 (p. 69-73) hebben wij reeds bepaalde problemen rond de controle van een beroepsactiviteit van de gepensioneerden besproken.

Onze bedenkingen hadden betrekking op enerzijds de soms wel erg lange tijd die verloopt tussen de controle op zich en de beslissing die hieruit voortvloeit en anderzijds op het groot aantal controles dat moet worden gevoerd afhankelijk van de kwaliteit van de uitgevoerde selectie⁴.

³ Immers de schorsing van het pensioen werd op 10 maart 2009 geannuleerd. Dit laat vermoeden dat de RVP op dat ogenblik de precieze situatie van mevrouw Bertrand begreep. Zij heeft echter wel een beslissing tot schorsing in maart 2009 ontvangen en het pensioenbedrag van de maand maart werd met vertraging betaald.

⁴ Deze selectie is een complexe operatie. De selectie gebeurt op basis van de loongegevens die voorkomen op de individuele rekening van de werknemer.

Het College werd in de voorbije jaren regelmatig geconfronteerd met dergelijke verhalen: lange behandelingstermijnen, onduidelijkheid voor de gepensioneerde bij de controle van de inkomsten uit een beroepsactiviteit of het niet altijd goed begrijpen van de wetgeving.

Uit de analyse van deze situaties groeide bij ons de overtuiging dat heel wat problemen kunnen voorkomen worden indien de gepensioneerden beter ingelicht worden van zodra een overschrijding van de limieten wordt vastgesteld. Een meer proactieve houding van de RVP leek ons aangewezen.

De RVP is zich er bewust van dat de wetgeving voor de gepensioneerden wel erg ingewikkeld is. Zij kennen nog te vaak de inhoud van de wettelijke bepalingen inzake de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit niet.

Een vereenvoudiging van de wetgeving is misschien wel wenselijk maar hangt af van de wil van de wetgever. Bij gebrek aan deze vereenvoudiging is het aangewezen om de gepensioneerden zo goed mogelijk te helpen bij het opvolgen van hun verplichtingen, hun aandacht te vestigen op de wetgeving en hen aan te sporen, indien nodig, om contact op te nemen met de RVP om duidelijker informatie te bekomen over hun individuele toestand.

Het proactief informeren in het geval van de cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit werd ingevoegd in de bestuursovereenkomst 2010 – 2012 van de RVP⁵.

Artikel 14, 1ste lid luidt als volgt: “De RVP informeert de burger proactief over zijn persoonlijke rechten en plichten: wanneer de RVP een cumulatie vaststelt tussen pensioen en een beroepsactiviteit, wordt de gepensioneerde proactief geïnformeerd over de mogelijke gevolgen ervan.”

Wij juichen de nieuwe werkwijze toe. In de loop van 2010 startte de RVP de systematische informatie aan alle personen die een pensioen genoten en een beroepsactiviteit uitoefenen of de personen die een gezinspensioen genoten terwijl hun echtgenoot een beroepsactiviteit uitoefent. In de geest van de informatieplicht van het Handvest van de sociaal verzekerde beoogt de RVP hiermee het aantal schuldbetekeningen zo veel mogelijk te beperken.

De eerste brieven werden verstuurd in juli 2010.

Tegelijkertijd heeft de RVP praktische maatregelen genomen om de dossiers inzake cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit beter op te volgen. De controle van de inkomsten 2010 werd reeds in hetzelfde jaar aangevat.⁶

⁵ Artikel 14 van het koninklijk besluit van 22 december 2009 tot goedkeuring van de derde bestuursovereenkomst van de Rijksdienst voor Pensioenen (Belgisch Staatsblad van 21 mei 2010). Dit is in voege getreden op 1 januari 2010.

⁶ Voorheen werd de controle van de beroepsinkomsten van een bepaald jaar aangevat rond het midden van het volgende jaar.

Conclusie

Het spreekt voor zich dat een meer actieve informatie inzake de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit in het belang is van de gepensioneerde. De RVP heeft zich hiertoe resoluut verbonden in zijn bestuursovereenkomst. Reeds eerder hadden wij de pensioendienst aangemoedigd om dergelijke initiatieven te nemen.

De resultaten zijn zeer positief: de gepensioneerden zijn beter ingelicht en de controles gebeuren globaal sneller dan vroeger.

Automatische zendingen moeten het ganse doelpubliek, maar enkel dit doelpubliek, bereiken. In het andere geval kan dit bij sommige gepensioneerden voor grote ongerustheid zorgen.

Zoals bij elk nieuw systeem kunnen er kinderziektes opduiken. Dit is wat het dossier van mevrouw Bertrand aantoont. De RVP is zich ervan bewust dat verfijning mogelijk is.

De RVP controleert regelmatig zijn informaticaprogramma's die zorgen voor de selecties. Indien nodig, worden deze aangepast en verfijnd. Dit is ook wat de RVP doet ter voorbereiding van de automatische zending in verband met de cumulatie van het pensioen met een beroepsactiviteit voor 2011.

Toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan – In aanmerking nemen van de meest voordelige jaren als werknemer en zelfstandige – Wet van 11 mei 2003 nog niet in voege wegens ontbreken van uitvoeringsbesluiten – Algemene aanbeveling

Dossier 17531 - 18077 - 18841 e.a.

De feiten

1ste geval

De heer Charles geniet een rustpensioen sedert 1 december 2010 voor een volledige loopbaan van 45/45.

Hij ontvangt volgende voordelen:

- rustpensioen werknemer: 907,86 euro per maand;
- rustpensioen zelfstandige: 528,88 euro per maand;
- pensioenbonus zelfstandige: 267,36 euro per maand.

Zijn loopbaan als werknemer omvat 31 jaren (1960 tot 1990), deze als zelfstandige 19,75 jaren (1990 tot 2010).

Het jaar 1990 in de regeling der werknemers telt slechts 82 dagen.

Hij beklagt zich erover dat de pensioendiensten hem niet de meest voordelige jaren hebben toegekend. Hij vraagt aan de Ombudsman of hij hem kan helpen om een herziening van zijn pensioen te bekomen.

2de geval

Ook de heer Mortier is niet tevreden over zijn pensioen. Hij werkte gedurende 46 jaren (van 1963 tot 2008) waarvan 28 jaren als werknemer en 18 jaren als zelfstandige.

Omdat zijn loopbaan één jaar meer telt dan een volledige loopbaan (45 jaren) wordt zijn pensioen als zelfstandige verminderd met 1/45.

Hij geniet een gezinspensioen van 14.070,37 euro per jaar waarvan 8.569,46 euro als werknemer en 5.500,91 euro als zelfstandige.

Hij heeft twee klachten. Zijn pensioen ligt lager dan het minimumpensioen als zelfstandige voor een volledige loopbaan van 45 jaar (14.561,24 euro per jaar) terwijl hij meer dan 45 jaren werkte. Bovendien, wanneer een jaar weggelaten zou worden uit zijn pensioen als werknemer in de plaats van uit zijn pensioen als zelfstandige dan zou hij in totaal meer pensioen ontvangen. De heer Mortier vindt dit onrechtvaardig.

3de geval

De heer Remy werd gepensioneerd op 1 januari 2010 op de leeftijd van 65 jaar. Hij werkte van 1964 tot 1996 (33 jaren) als werknemer. Op het einde van zijn loopbaan werd hij zelfstandige (bijdragen in hoofdberoep van 1 oktober 1992 tot 31 december 2009, of 17,25 jaren).

Hij overschrijdt hiermee de eenheid van loopbaan ($33 + 17,25 = 50,25$ jaren). Er moeten 5 jaren en een kwartaal uit zijn loopbaan geweerd worden voor de pensioenberekening.

In toepassing van de wetgeving verwijderd het RSVZ de minst voordelige jaren uit zijn berekening. De heer Remy meent echter dat hij hierdoor nadeel ondervindt. Volgens zijn berekeningen zou zijn totale pensioenbedrag hoger liggen indien de jaren uit de berekening in de regeling voor werknemers zouden weggelaten worden.

Bedenkingen

Deze drie voorbeelddossiers handelen over de toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan.

De wettelijke pensioenen mogen over alle stelsels heen in beginsel niet toegekend worden voor meer dan 45 jaren, wat als een volledige loopbaan beschouwd wordt. De overtollige jaren worden uit de berekening weggelaten.⁷

⁷ Het College herinnert aan zijn algemene aanbeveling 2002/3 inzake het opheffen van het principe van de eenheid van loopbaan bij samenloop van een pensioen als werknemer en/of zelfstandige met een pensioen van de DOSZ dat gevestigd is met vrijwillige bijdragen, JV 2002, p.173. Deze aanbeveling werd tot op heden nog niet ingewilligd.

Meerdere gevallen zijn mogelijk. Bij de samenloop van een loopbaan in de openbare sector en als werknemer worden de overtollige jaren in principe weggelaten uit de loopbaan als werknemer. Een loopbaanjaar brengt in de openbare sector over het algemeen meer op dan in de regeling voor werknemers.

Wanneer er een samenloop is van een loopbaan als werknemer en als zelfstandige wordt de vermindering uitsluitend toegepast op de loopbaan als zelfstandige. De achterliggende redenering is dezelfde: over het algemeen brengt een jaar als werknemer meer op dan een jaar als zelfstandige.

Dit is echter niet altijd het geval. Het is mogelijk dat het weglaten van een jaar als werknemer in de plaats van een jaar als zelfstandige voor de gepensioneerde voordeliger is.

Bekijken wij even het geval van de heer Charles en de heer Mortier. Uit de analyse blijkt dat indien de weg te laten jaren zouden verwijderd worden uit de loopbaan als werknemer en niet uit de loopbaan als zelfstandige beiden een hoger pensioen zouden ontvangen dan nu het geval is.

In het eerste geval is de som van de loopbaanbreuken 50,75/45. Doch omdat hij voor het jaar 1990 in de regeling der werknemers geen gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling heeft⁸, dient slechts rekening gehouden te worden met 49,75/45. Dit betekent dat de 4,75 minst voordelige jaren moeten weggelaten worden.

De jaren werden verwijderd uit de loopbaan als zelfstandige wat in het nadeel is van de heer Charles. Door 4,75 jaren weg te laten als zelfstandige verliest hij 1.761,58 euro per jaar. Het weglaten van 5 jaren als werknemer had voor hem slechts een vermindering van 472,69 euro betekend.

In dat geval zou de heer Charles volgens onze berekeningen recht gehad hebben op 1.546,30 euro in de plaats van 1.436,74 euro die hij nu ontvangt.

---

⁸ Art. 58 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen: "Voor de toepassing van artikel 19 van het koninklijk besluit nr. 72 is de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het pensioen toegekend in de regeling ingevoerd bij het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers of krachtens de regelingen bedoeld in artikel 75, § 3, van dat besluit, de breuk welke in die regeling wordt in aanmerking genomen in de mate waarin zij overeenstemt met jaren van *gewone en hoofdzakelijke*, werkelijke of vermoede tewerkstelling in de zin van de betrokken regeling."

In tabelvorm ziet dit er als volgt uit.

Bedragen in euro per maand (01/12/2010)	Bedragen na vermindering van loopbaan als zelfstandige (*)	Bedragen na vermindering van de loopbaan als werknemer (**)	Vershil
Rustpensioen werknemer	907,86	867,68	- 40,18
Rustpensioen zelfstandige	528,88	678,62	+ 149,74
Totaal	1.436,74	1.546,30	+ 109,56

(*) verwijderde jaren: 1990, 1991, 1992, 1997, 2000

(**) verwijderde jaren: 1960, 1961, 1962, 1963, 1964

Ook de heer Mortier ondervindt een financieel nadeel door het weglaten van een loopbaanjaar in de regeling voor zelfstandigen in de plaats van in de regeling voor werknemers.

Het jaar 1990 dat in de pensioenberekening als zelfstandige is weggelaten bracht hem 121,25 euro per jaar op. Dit bedrag wordt nog verhoogd tot 323,59 euro per jaar in toepassing van de minimumwetgeving. In zijn loopbaan als werknemer bracht het jaar 1963 slechts 128,77 euro per jaar op.

De tabel hieronder geeft een overzicht.

Bedragen in euro per maand (01/08/2009)	Toegekende bedragen na vermindering van loopbaan als zelfstandige	Toegekende bedragen na vermindering van loopbaan als werknemer	Vershil
Rustpensioen werknemer	714,12	703,39	- 10,73
Rustpensioen zelfstandige	458,41	485,38	+ 26,97
Totaal	1.172,53	1.188,77	+ 16,24

Wij vestigen er nog de aandacht op dat zelfs in het meest gunstige scenario het totale pensioen van de heer Mortier nog lager ligt dan het minimumpensioen zelfstandige voor een volledige loopbaan (1.213,44 euro per maand)⁹.

⁹ Voor een grondige analyse van de paradoxale effecten van de minimumwetgeving in de drie grote pensioenstelsels verwijzen wij de lezer naar onze bespreking in het Jaarverslag 2009, p. 110-116.

Het geval van de heer Remy kent een bijzonderheid. Hij heeft er immers in het verleden voor geopteerd om zijn studieperiodes (1964 tot 1967) te valideren door de betaling van vrijwillige bijdragen in de regeling voor werknemers. Deze jaren, samen met de twee eerste van zijn loopbaan (1968 en 1969), brengen slechts weinig pensioen op. Zij brengen in elk geval minder op dan de jaren die uit zijn loopbaan als zelfstandige werden weggelaten.

De tabel geeft een duidelijk beeld.

Bedragen in euro per maand (01/12/2010)	Toegekende bedragen na vermindering van loopbaan als zelfstandige (*)	Toegekende bedragen na vermindering van loopbaan als werknemer(**)	Vershil
Rustpensioen werknemer	1.196,67	1.132,75	- 63,92
Rustpensioen zelfstandige	422,38	591,08	+ 168,70
Totaal	1.619,05	1.723,83	+ 104,78

(*) verwijderde jaren: 1997, 1998 (één kwartaal), 1999, 2000, 2001 en 2002

(**) verwijderde jaren: 1964, 1965, 1966, 1968, 1969 (werknemer) + 2000 (één kwartaal zelfstandige)

Wij kunnen hier nog een stap verder gaan. Indien de heer Remy zijn studie jaren in de regeling voor werknemers niet zou geregulariseerd hebben dan zou hij in januari 2010 in totaal meer pensioen hebben ontvangen dan wat hij nu ontvangen heeft, rekening houdende met de regularisatie. Betrokkene is zich bewust van het feit dat hij deze bijdragen in 1992 onnuttig betaalde wat frustratie oplevert. Er is bovendien geen wettelijke mogelijkheid om deze bijdragen terug te vorderen¹⁰.

De wetgever heeft aandacht gehad voor de problematiek van de te verwijderen jaren in het kader van de eenheid van loopbaan.

¹⁰ Het College meende dat het hier om een abnormale situatie gaat en heeft dan ook in zijn Jaarverslag 2000 een algemene aanbeveling opgenomen (zie p. 48-51):

“In de huidige wetgeving moet de regularisatie van de studieperiodes gebeuren binnen de 10 jaar na het beëindigen van de studies.

Noch de aanvrager noch de RVP kunnen weten hoe de verdere beroepsloopbaan van de aanvrager zal verlopen. Rekening houdend met dit gegeven en met de complexiteit van de gevolgen van de regularisatie is het voor de RVP quasi onmogelijk om adequate informatie te verstrekken. Dit leidt in een aanzienlijk aantal gevallen tot de betaling van bijdragen die achteraf geen pensioenvoordeel opleveren, maar een financieel nadeel.

Het College beveelt dan ook aan om de wetgeving en reglementering aan te passen om de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de regularisatiebijdragen mogelijk te maken telkens zij onnuttig gebleken zijn. Het belastingvoordeel dat de betrokkenen genoten hebben voor het jaar waarin de bijdragen betaald zijn, vormt hier een louter technische complicatie. Deze complicatie zou geen beletsel mogen vormen voor een aanpassing.”

Deze aanbeveling werd tot op heden nog niet ingewilligd.

Op initiatief van de Kamer werd er een wet¹¹ gestemd op 11 mei 2003 die voorziet dat de minst voordelige jaren moeten weggelaten worden, ofwel uit de loopbaan als werknemer ofwel uit de loopbaan als zelfstandige.

Het behoort echter tot de bevoegdheid van de Koning (in werkelijkheid, de wetgever) om via koninklijk besluit de ingangsdatum van deze wet en de berekeningsmodaliteiten vast te stellen.

Daar deze uitvoeringsbesluiten tot vandaag nog niet gepubliceerd werden, is deze wet nog niet van toepassing.

Op 23 januari 2009 heeft mevrouw Sonja Becq, volksvertegenwoordiger, volgende vraag gesteld aan de Minister van Pensioenen:

“In de wet van 11 mei 2003 tot wijziging van diverse bepalingen betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en zelfstandigen met het oog op de uitvoering van het principe van de eenheid van loopbaan werd voorzien dat de effectief voordeligste jaren over de beide pensioenregelingen zouden worden toegekend.

Tot op vandaag hebben we geen uitvoeringsbesluiten.

1. voor wanneer zijn de uitvoeringsbesluiten in het vooruitzicht gesteld?
2. wat verhindert de totstandkoming van de uitvoeringsbesluiten?”

Op 17 maart 2009 heeft de Minister het volgende geantwoord:

“In antwoord op haar vragen heb ik de eer het geachte lid het volgende mee te delen. De Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) en het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) hebben elk voor het pensioenstelsel dat het beheert, de toepasbaarheid van de wet van 11 mei 2003 en de uitvoering ervan op functioneel, technisch en budgettair vlak grondig onderzocht.

Uit die analyse vloeit voort dat er zich bij de uitvoering van de wet in haar huidige vorm een aantal moeilijkheden in het stelsel van de zelfstandigen stellen. Minister Tobback had die al aangehaald in zijn antwoord op de schriftelijke vraag van de senator Jan Steverlynck van 24 augustus 2006 (bulletin 3-89 van de Senaat, p. 10281-10283). Ik verwijs ook naar mijn antwoord op de vraag van Pol Van Den Driessche van 23 april 2008.

¹¹ Wet van 11 mei 2003 tot wijziging van diverse bepalingen betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en zelfstandigen met het oog op de uitvoering van het principe van de eenheid van loopbaan (Belgisch Staatsblad van 24 juni 2003). Deze wet staat bekend als de “wet Steverlynck” naar de CD&V senator die in april 2002 het oorspronkelijke wetsvoorstel indiende. Dit initiatief vond een brede weerklank in de politiek en werd overigens unaniem aangenomen in de Kamer.

Die moeilijkheden kunnen als volgt samengevat worden:

1. Op functioneel vlak:

Voor de uitvoering van de wet van 11 mei 2003 is het noodzakelijk om de minst voordelige jaren in de pensioenstelsels van de werknemers en van de zelfstandigen vast te leggen die moeten weggelaten worden als de som van de representatieve breuken van de gelijkaardige pensioenen in het werknemerstelsel en in het stelsel van de zelfstandigen de eenheid overschrijdt.

Het minimumpensioen (al dan niet begrensd), de eventuele vermindering in functie van het omgerekend bedrag van het pensioen als werknemer, de noodzakelijke vergelijking tussen de parallelle jaren in rustpensioen in de zelfstandigenregeling en in pensioen van uit de echt gescheiden echtgenoot in de werknemersregeling zijn enkele elementen die het vastleggen van de minst voordelige jaren bemoeilijken en verschillende opeenvolgende pensioenberekeningen in de twee regelingen met zich kunnen brengen.

2. Op technisch vlak:

Eenzijds is de uitvoering van de wet enkel mogelijk als de gegevensuitwisseling tussen de RVP en het RSVZ vlot verloopt. Dat gaat verplicht via elektronische weg.

Het Hermes-project zal de elektronische gegevensuitwisseling tussen de RVP en het RSVZ alsook met de Pensioendienst voor de overheidssector (PDOS) concretiseren. Deze gegevensuitwisseling, die zich in een beginstadium bevindt, is in april 2008 in twee testkantoren van het RSVZ in productie gegaan. Verwacht wordt dat dit project, dat afhankelijk is van het bestaan van een elektronisch dossier, in het eerste kwartaal van 2010 gerealiseerd zal worden.

Anderzijds moet het RSVZ sneller over de loopbaangegevens van een zelfstandige kunnen beschikken opdat binnen de gestelde termijn een pensioenbeslissing (voor de werknemersregeling en de zelfstandigenregeling) kan worden genomen.

Die inlichtingen voor de pensioenberekening komen van de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen. De creatie van de loopbaandatabank tegen 2012 moet voor deze problematiek een bevredigende oplossing bieden.

Naast een betere gegevensinzameling moet het berekeningsprogramma van het RSVZ consequent aangepast worden.

3. Op budgettair vlak:

De kostprijs die de uitvoering van de wet van 11 mei 2003 zal meebrengen, zal hoofdzakelijk door de zelfstandigenregeling gedragen worden waar jaren en kwartalen die nu buiten beschouwing gelaten worden, voor het pensioen zullen moeten meetellen.

De kostprijs kan direct (grotere loopbaanbreuk) maar ook indirect zijn, bijvoorbeeld ten gevolge van de toekenning van het minimumpensioen daar waar volgens de huidige wetgeving het proportioneel pensioen (in verhouding met de inkomsten) of een begrensd minimumpensioen toegekend zou worden.

Tot besluit is de uitvoering van de nieuwe principes van de wet van 11 mei 2003 inzake eenheid van loopbaan dus in essentie ondergeschikt aan de oplossing van de problemen van zowel functionele aard, door de goedkeuring van wettelijke bepalingen die werkelijk toepasbaar kunnen worden gemaakt, als van technische aard, door de realisatie van het Hermes-project enerzijds en de creatie van een loopbaan-databank voor de zelfstandigen anderzijds.

Er werden dus oplossingen gezocht en gevonden maar de realisatie ervan door alle betrokken actoren vraagt tijd. Ik kan nu dus onmogelijk, in de huidige stand van het dossier, een precieze datum vastleggen waarop de nieuwe regels operationeel zullen zijn.

De problematiek van de gemengde loopbanen is trouwens een van de belangrijkste thema's op de nationale pensioenconferentie."¹²

Conclusie

In toepassing van de huidige wetgeving zijn de beslissingen die door de RVP en het RSVZ genomen zijn correct. Wij kunnen aan de pensioendiensten geen herziening van de pensioenen vragen.

Wij moeten echter ook vaststellen dat een wet sedert meer dan zeven jaren werd gestemd en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad zonder dat deze uitwerking heeft.

Volgens ons hebben de pensioendiensten inmiddels voldoende de tijd gehad om zich aan te passen en een oplossing te vinden voor de technische en functionele moeilijkheden zoals die door de Minister aangehaald werden (zie hierboven).

Wij begrijpen dat de correcte vergelijking van de pensioentoestanden in de twee pensioenstelsels noodzaakt dat de elektronische uitwisseling van gegevens en een aangepast informaticasysteem worden ingesteld¹³.

Een dergelijk informaticaproject wordt momenteel uitgewerkt. Het "Hermes"-programma heeft tot doel te komen tot een geïnformatiseerde uitwisseling van gegevens tussen de drie voornaamste pensioendiensten (RVP, RSVZ, PDOS).

¹² Kamer van Volksvertegenwoordigers, 3de zitting van de 52ste zittingsperiode 2008-2009, Vraag nr. 108 van mevrouw Sonja Becq van 23 januari 2009 (N.) "Toepassing eenheid van loopbaan. - Toekenning van voordeligste jaren voor werknemers en zelfstandigen", Bull. Nr. 54 van 23 maart 2009, p. 288 - 290

¹³ Naar onze mening is er vooral nood aan een duidelijke definiëring van de elementen die moeten in aanmerking genomen worden om na te gaan wat de meest voordelige jaren zijn indien de eenheid van loopbaan overschreden is: recht op al dan niet begrensd minimumpensioen, parallelle jaren in rustpensioen zelfstandige en rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot werknemer, vermindering in functie van het omgerekend bedrag, ... Voorts dient er bij deze definiëring de nodige aandacht besteed te worden aan de mogelijkheid om te komen tot een soepele uitwisseling van gegevens zodat de verwerking van deze dossiers binnen de door het Handvest van de sociaal verzekerde vastgestelde termijnen kan gebeuren.

Voor het probleem dat ons aanbelangt, is een werkgroep actief, bestaande uit vertegenwoordigers van de RVP, het RSVZ en de beleidscel van de Minister van Pensioenen en de Minister van KMO en zelfstandigen.

Het budgettaire luik hangt samen met de politieke wil waarover wij ons niet uit te spreken hebben.

Overigens, menen sommige specialisten in de rechtsleer dat het gebrek aan een dergelijk uitvoeringsbesluit een inbreuk zou kunnen betekenen tegen het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel daareen verdere ongelijke (en onverantwoorde) behandeling tussen gepensioneerden met een homogene en een gemengde loopbaan mogelijk blijft¹⁴.

Tot slot kan men zich de vraag stellen of, met alle technische middelen die voorhanden zijn, het in 2011 nog te verantwoorden is dat een gepensioneerde nadeel ondervindt bij de vaststelling van zijn rechten. Wij menen van niet en dit bracht ons tot de volgende algemene aanbeveling.

Algemene aanbeveling

De wet van 11 mei 2003 heeft een belangrijke wijziging aangebracht in het principe van de eenheid van loopbaan. Wanneer het totaal van de loopbaanbreuken de eenheid overschrijdt, worden de minst voordelige jaren uit de loopbaan als werknemer of zelfstandige weggelaten zodat de totale loopbaan teruggebracht wordt tot de eenheid. Het doel van deze wettelijke bepaling is om aan de gepensioneerde het hoogst mogelijke pensioenbedrag toe te kennen ongeacht het feit of hij een homogene of een gemengde loopbaan heeft.

Het uitblijven van een uitvoeringsbesluit van deze wet maakt tot vandaag de toepassing door de betrokken pensioendiensten (RVP en RSVZ) onmogelijk.

Het College beveelt dan ook aan de bevoegde overheden aan om alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de teksten van de uitvoeringsbesluiten van de wet van 11 mei 2003 zo snel mogelijk in het Belgisch Staatsblad te publiceren en om na te gaan of er aan de bepalingen een terugwerkende kracht kan gegeven worden.

---

¹⁴ Zie G. VAN LIMBERGHEN, "Zelfstandigenpensioenen: een half eeuw in de achtervolging" in *Tijdschrift voor sociaal recht*, 2007/4, 468.

Verder stelt het Grondwettelijk Hof in een arrest van 18 april 1991 (nr. 7/91) dat de beperking van het aandeel van de loopbaan als zelfstandige ingevolge het beginsel van de eenheid van loopbaan, namelijk dat het totaal der breuken die de belangrijkheid uitdrukken van de aandelen van de loopbaan in de verschillende pensioenregelingen de eenheid niet mag overschrijden, geen onderscheid invoert tussen de pensioengerechtigden en dus geen inbreuk is op het gelijkheidsbeginsel.

Herziening van de IGO op aanvraag – In aanmerking nemen bij het delen van de inkomsten van minderjarige of meerderjarige kinderen met kinderbijslag – Terugwerkende kracht van de nieuwe beslissing

Dossier 17534 - 18876

De feiten

Mevrouw Valentin is 86 jaar oud. Vanaf haar 60ste (1983) geniet zij een rustpensioen als werknemer en een gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Gedurende meer dan 20 jaren bleef haar toestand ongewijzigd. In april 2006 dient zij een aanvraag in tot het bekomen van een Inkomensgarantie voor ouderen (IGO), een uitkering die sedert 1 juni 2001 het gewaarborgd inkomen vervangen heeft.

De IGO werd ingesteld vanaf 1 juni 2001. Voor de personen die voordien een gewaarborgd inkomen genoten voorziet de wetgeving in een automatische vergelijking van de ontvangen bedragen met de in toepassing van de IGO toekenbare bedragen, zonder nieuw onderzoek van de bestaansmiddelen¹⁵. Wanneer de IGO voordeliger is dan vervangt deze ambtshalve het gewaarborgd inkomen.

Na onderzoek van het dossier kent de RVP de IGO met terugwerkende kracht toe aan mevrouw Valentin vanaf 1 juni 2001, de datum waarop de IGO werd ingesteld.

Mevrouw Valentin ontvangt ongeveer 2.300 euro achterstallen. Zij vraagt zich af of zij daarmee alles bekomen heeft waarop zij recht heeft. Zij merkt immers dat het toegekende bedrag vanaf 1 mei 2006 sterk verhoogd is (van 3.351,36 euro per jaar tot 6.172,18 euro per jaar).

De RVP verklaart deze plotselinge verhoging door het feit dat hij vanaf die datum rekening houdt met de inwonende dochter van mevrouw Valentin bij de deling van de inkomsten. Voor de periode vóór 1 mei 2006 wordt met de inwonende dochter geen rekening gehouden.

Het OCMW probeert in de plaats van mevrouw Valentin verschillende keren tevergeefs bij de RVP een herziening van het dossier te bekomen. In december 2009 wordt de zaak voorgelegd aan de Ombudsdienst Pensioenen.

Mevrouw Fonck was eveneens in het genot van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. In de loop van de maand maart 2010 vraagt zij aan de Ombudsman waarom de RVP haar nog steeds geen Inkomensgarantie voor ouderen heeft toegekend.

---

¹⁵ Artikel 16, § 1 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor ouderen

Op onze vraag heeft de RVP de Inkomensgarantie voor ouderen, op basis van het verhoogde bedrag, aan mevrouw Fonck toegekend met terugwerkende kracht vanaf 1 juni 2001. Het bedrag van de IGO bedroeg op 1 juni 2001 5.069,92 euro per jaar.

In deze beslissing werd geen rekening gehouden met de inkomsten van de samenwonende meerderjarige dochter waarvoor betrokkene kinderbijslag ontvangt. Er wordt voor de deling van de bestaansmiddelen rekening gehouden met 2 personen (betrokkene zelf en de meerderjarige dochter die in verlengde minderjarigheid is gesteld).

Op 24 augustus 2010 herziet de RVP zijn beslissing. De meerderjarige dochter wordt thans door de RVP slechts opgenomen in de deler (voor de berekening van de bestaansmiddelen) vanaf 1 mei 2004.

Bedenkingen

Hoofdstuk IV van de wet ("Berekeningswijze") bestaat uit twee afdelingen. De eerste afdeling ("Bedrag van de inkomensgarantie" – artikel 6) handelt over het toe te kennen bedrag, de tweede afdeling ("Invloed van de bestaansmiddelen en de pensioenen" - artikel 7 tot en met 14) handelt over de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen.

Artikel 6, § 1 bepaalt dat het basisbedrag wordt toegekend aan de personen die hun hoofdverblijfplaats delen met één of meerdere andere personen. Artikel 6, § 2, 1ste lid bepaalt dat het verhoogde bedrag (basisbedrag x 1,5) wordt toegekend aan de personen die hun hoofdverblijfplaats niet delen met één of meerdere personen.

Artikel 6, § 2, 2de lid somt de personen op die, hoewel zij ingeschreven staan op het zelfde adres als de aanvrager volgens de bevolkingsregisters, geacht worden toch niet dezelfde hoofdverblijfplaats te delen als de aanvrager. Het betreft hier de minderjarige kinderen, de meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag wordt genoten en de personen die in hetzelfde rusthuis of hetzelfde rust- en verzorgingstehuis of psychiatrisch verzorgingstehuis als de aanvrager zijn opgenomen.

De toepassing van artikel 6 op de situatie van mevrouw Valentin leert ons dat zij recht heeft op het verhoogde bedrag. Immers, zij woont samen met haar meerderjarige dochter waarvoor zij kinderbijslag ontvangt.

In afdeling 2 wordt bepaald welke bestaansmiddelen in aanmerking moeten genomen worden. Het betreft hier alle bestaansmiddelen en pensioenen waarover de betrokkene en de personen waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, beschikken. Hierop zijn er door de Koning uitzonderingen voorzien zoals bijvoorbeeld de kinderbijslag.

Wanneer betrokkene het verhoogde bedrag kan genieten, wordt er uitsluitend met zijn bestaansmiddelen rekening gehouden.

De aldus vastgestelde inkomsten worden, na eventuele vrijstellingen, gedeeld door het aantal personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen met inbegrip van de aanvrager. Het bekomen resultaat wordt in mindering gebracht van het basisbedrag of van het verhoogde bedrag.

Dit betekent dat er uitsluitend met de inkomsten van mevrouw Valentin rekening mag gehouden worden (zij kan het verhoogde bedrag genieten) en dat deze bestaansmiddelen moeten gedeeld worden door twee. Haar dochter deelt immers dezelfde hoofdverblijfplaats.

Hoe heeft de RVP dit dossier verwerkt.

De RVP heeft zoals de wet het voorschrijft het gewaarborgd inkomen vanaf 1 juni 2001 vervangen door de IGO omdat deze voordeliger is.

Bij de invoering van de IGO heeft de RVP in zijn interne instructies voorzien dat het totaal van de bestaansmiddelen en van de pensioenen moest gedeeld worden door het aantal personen dat dezelfde hoofdverblijfplaats deelde, met uitzondering evenwel van de minderjarige en meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag wordt betaald.

Op ons aandringen heeft de RVP in 2002 de reglementering opnieuw geanalyseerd. Hij kwam ook tot de conclusie dat de minderjarige en meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag betaald wordt niet moesten uitgesloten worden van de deling van de inkomsten. De RVP paste zijn instructies in die zin aan¹⁶.

Deze nieuwe praktijk wordt toegepast vanaf 2003. Volgens de RVP was het materieel onmogelijk om de dossiers die eerder op de andere wijze behandeld werden op te sporen en ambtshalve te herzien. Hij verzekerde ons er nochtans van dat hij deze dossiers zou herzien zodra een nieuw element (brief, aanvraag, ...) aanleiding zou geven tot een nieuw onderzoek.

De RVP hield in het dossier van mevrouw Valentin bij het vaststellen van het aantal personen voor de deling van de bestaansmiddelen en de pensioenen slechts rekening met de samenwoning met de meerderjarige dochter vanaf 1 mei 2006, zijnde de maand volgend op de aanvraag van de IGO.

Wij meenden echter dat de RVP reeds vanaf 1 juni 2001 met dit element moest rekening houden gelet op zijn gewijzigde interpretatie en zijn engagement in 2003.

De situatie van mevrouw Fonck is gelijklopend aan deze van mevrouw Valentin doch met dit verschil dat de RVP in eerste instantie besliste om het meerderjarig kind wel degelijk in de deling van de bestaansmiddelen op te nemen vanaf 1 juni 2001.

---

¹⁶ Jaarverslag 2002, p. 71-75

De RVP kwam echter terug op deze beslissing. Op 24 augustus 2010 werd aan mevrouw Fonck een herziene beslissing toegestuurd waarin gesteld werd dat de meerderjarige dochter (waarvoor zij kinderbijslag ontvangt) pas vanaf 1 mei 2004 opgenomen wordt in de deler van de bestaansmiddelen¹⁷.

De Ombudsman vraagt aan de RVP een onderhoud om deze dossiers te bespreken.

Conclusie

Na lange onderhandelingen heeft de RVP uiteindelijk aanvaard om in het dossier van mevrouw Valentin bij de vaststelling van de deler rekening te houden met de meerderjarige dochter vanaf 1 januari 2003, de datum vanaf wanneer hij zijn gewijzigde interpretatie inzake het aantal personen die in de deler moeten opgenomen worden, toepast.

Mevrouw Valentin heeft in december 2010 de achterstallen voor de periode van januari 2003 tot en met april 2006 ontvangen voor een totaal bedrag van 9.200 euro bruto.

De RVP stuurt aan mevrouw Fonck op 22 november 2010 terug een herziene beslissing waarbij de meerderjarige dochter in de deler wordt opgenomen met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2003. Het gevolg hiervan was dat het bedrag van de IGO vanaf 1 januari 2003 verhoogd werd tot 5.131,19 euro per jaar. In totaal ontving mevrouw Fonck 29.175 euro achterstallen.

Beide dossiers werden herzien vanaf 1 januari 2003.

De RVP wijzigde een aantal keren zijn houding. In eerste instantie werden de minderjarige en meerderjarige kinderen met kinderbijslag niet in aanmerking genomen bij de deling van de inkomsten. Na onze interventie in 2002 werden zij in aanmerking genomen ab initio, daarna vanaf de maand volgend op de nieuwe aanvraag en uiteindelijk vanaf 1 januari 2003.

Een dergelijke houding getuigt volgens ons niet van een stabiele praktijk en biedt geen enkele juridische zekerheid.

Wij menen dat de enige juiste houding erin bestaat om de dossiers die niet conform de reglementering werden behandeld te herzien vanaf de instelling van de IGO op 1 juni 2001. Wij blijven dit standpunt verdedigen.

¹⁷ De RVP neemt de datum waarop het koninklijk besluit van 5 juni 2004 tot uitvoering van artikel 6, § 2, derde lid en van artikel 7, § 1, derde lid en § 2, tweede lid, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen in voege is getreden.

Fout in de raming van het pensioen – Sommige gepensioneerden pas na jaren ingelicht bij een tweede raming of bij het onderzoek van de pensioenrechten – Ombudsdienst Pensioenen helpt bij het herstellen van het gewettigd vertrouwen – Schriftelijke verontschuldigen in alle gevallen

Dossier 17568 – 18579

De feiten

In juli 2005 vragen betrokkenen aan de RVP een raming van hun pensioenbedrag op 65 jaar. Het bedrag dat hen wordt meegedeeld stelt hen gerust. De heer Fievet mag rekenen op een pensioen van 2.588 euro per maand. De heer De Man zou zelfs 3.233 euro per maand ontvangen.

Hun verbazing was dan ook groot wanneer hen een paar jaar later een ander, veel lager bedrag wordt meegedeeld.

Begin 2009 worden de pensioenrechten van de heer Fievet ambtshalve onderzocht. In de pensioenbeslissing wordt hem meegedeeld dat hij 1.411 euro per maand zal ontvangen. Hoe is een vermindering van meer dan 45 % mogelijk?

Ook de heer De Man wordt geconfronteerd met een veel lager bedrag. In juni 2010 ontvangt hij een nieuwe raming van zijn pensioen. De RVP meldt hem een pensioenbedrag van 1.904 euro per maand vanaf 2015. Dit is een vermindering met 41,1 % ten opzichte van het vijf jaar eerder meegedeeld pensioenbedrag.

Hij begrijpt evenmin hoe het mogelijk is om tot een zo verschillend resultaat te komen op basis van dezelfde loopbaangegevens.

Bedenkingen

Zowel bij een raming als bij een ambtshalve onderzoek of een onderzoek op aanvraag worden de reële of fictieve lonen van elk jaar aangepast aan de levensduurte (index) en het welvaartspeil door middel van een bepaalde herwaarderingscoëfficiënt.¹⁸

Zo worden bijvoorbeeld voor een pensioen dat ingaat op 1 januari 2010 en berekend wordt aan index 125,73 (basis 1996) de eventueel begrensde werkelijke lonen van het jaar 1995 vermenigvuldigd met een coëfficiënt 1,2785100.

Bij de raming die betrokkenen ontvangen hebben, gebruikte de RVP voor het jaar 1995 een coëfficiënt 2,100905.

Deze te hoge coëfficiënt werd ook voor alle andere loopbaan jaren gebruikt. Dit heeft uiteraard een overschatting van het pensioenbedrag tot gevolg.

¹⁸ Bij de raming wordt de coëfficiënt gebruikt die het laatst gekend is. Dit heeft tot gevolg dat het eigenlijke pensioenbedrag bij gelijke lonen toch licht afwijkt van het geraamde bedrag door de evolutie van de gebruikte coëfficiënten.

Conclusie 1

De RVP verduidelijkte ons dat er in de loop van 2005 fouten in het berekeningsprogramma voor de ramingen waren geslopen. Hierdoor ontvingen een bepaald aantal toekomstig gepensioneerden een foutieve raming van hun pensioen.

De RVP heeft deze vergissing vrij snel ontdekt en rechtgezet.

Hij heeft geprobeerd om alle betrokken personen te contacteren en hen uit te leggen dat zij geen rekening moesten houden met de raming die zij eerder ontvangen hadden. Technische redenen liggen aan de oorsprong van het feit dat zij niet alle betrokkenen hebben kunnen opsporen.

De RVP heeft zich verontschuldigd bij alle gepensioneerden of toekomstig gepensioneerden die later de RVP op eigen initiatief contacteerden.

Ondanks het feit dat de RVP inspanningen gedaan heeft om de schade zo veel als mogelijk te beperken, blijkt toch dat een dergelijke vergissing, zelfs al komt deze gelukkig slechts zelden voor, het gewettigd vertrouwen van de (toekomstig) gepensioneerden in hun pensioendienst kan schenden.

Het is inderdaad zeer belangrijk dat de pensioendiensten de legitieme verwachtingen die zij bij hun klanten oproepen ook nakomen. Dit houdt in dat de informatie die zij aan de betrokkenen bezorgen altijd van zeer hoge kwaliteit moet zijn.

Het aanbieden van verontschuldiging draagt bij tot het herstel van het gewettigd vertrouwen wanneer dit door een vergissing alsnog geschonden wordt. De Ombudsdienst Pensioenen, die in het midden tussen de partijen staat, is de ideale gesprekspartner bij het verlies van het vertrouwen in de administratie. Hij helpt om de twijfels die bij de betrokkenen rezen weg te werken en vergemakkelijkt het herstel van het vertrouwen van betrokkenen in hun pensioendienst.

Conclusie 2

Het midden houden tussen de partijen is een essentieel kenmerk van ons ombudswerk.

De Ombudsdienst gaat in de eerste plaats op zoek naar verzoening tussen de burger en de pensioendiensten. Door zijn positie in het midden tussen de partijen is de Ombudsman echter ook goed geplaatst om de goede werking van de pensioendienst in het daglicht te stellen en aan betrokkene de kwaliteit van het werk te bevestigen.

Dit aspect komt vaak terug in het onderzoek van de dossiers en de Ombudsdienst heeft er dan ook geen moeite mee om de gepensioneerde op zijn rechten maar ook op zijn verplichtingen te wijzen.

In onze huidige maatschappij die zich meer en meer richt op de rechten en minder op de verplichtingen lijkt het ons belangrijk om een goed evenwicht tussen beide naar voren te schuiven. Deze houding zal op termijn onze morele autoriteit versterken.

Onvolledige gegevens op de individuele pensioenrekening – Bewijs van bijkomende tewerkstelling als werknemer door middel van attesten waaruit pensioeninhoudingen blijken – Uitoefening van de vrijheid van interpretatie door de toekenningsdiensten inzake de pensioenberekening

Dossier 17648 - 17556

De feiten

De heer Frère geniet sinds 1 oktober 2008 een pensioen als werknemer. Daarnaast geniet hij ook nog een rustpensioen in de openbare sector.

Zijn loopbaan ziet er als volgt uit:

- begin van zijn activiteiten in oktober 1965;
- onderbreking tussen mei 1967 en april 1968 wegens verplichte legerdienst;
- hervatting van tewerkstelling bij dezelfde werkgever in mei 1968 tot september 1968;
- tewerkstelling bij verschillende werkgevers in de privé tot september 1977;
- vanaf oktober 1977 een loopbaan in de openbare sector.

De heer Frère merkt in de pensioenbeslissing, die hij in juli 2008 van de RVP ontvangt, dat het jaar 1967 niet berekend werd volgens de gegevens die hij heeft over zijn werkelijke tewerkstelling in dat jaar. Hij werkte in dat jaar immers 4 maanden (van januari tot en met april) alvorens zijn legerdienst te beginnen. Hij werkte bijgevolg 104 dagen. De pensioenberekening baseert zich evenwel op de gegevens van de individuele rekening en neemt slechts 52 dagen in aanmerking.

Omdat de berekening op een lager aantal dagen gebeurde, heeft dit negatieve gevolgen voor het pensioenbedrag van de heer Frère. De ontvangen lonen, die overigens correct op de individuele rekening werden vermeld, worden beperkt in functie van de loonplafonds.

De heer Frère richt zich tot de RVP met onder andere de individuele rekening opgemaakt door de werkgever en bijdragebons van de mutualiteit.

Hij meent dat hij hiermee voldoende bewijs levert opdat de RVP zijn verzoek zal inwilligen. Hij dient geen verzoek in bij de arbeidsrechtbank.

Eind oktober 2008 bevestigt de RVP evenwel zijn pensioenbeslissing op basis van een schriftelijk advies van CIMIRE¹⁹. CIMIRE weigert de gegevens op de individuele rekening aan te passen. Op het ogenblik dat de RVP zijn eerdere beslissing bevestigt, is de termijn om een verzoek bij de rechtbank in te dienen net afgelopen.

De heer Frère probeert nog via andere wegen, meer bepaald de RSZ en de FOD Sociale Zekerheid, tot een oplossing te komen. Hij blijft botsen op de weigering van de RVP om het pensioen te herzien.

Hij geeft echter niet op en wendt zich uiteindelijk tot de Ombudsdienst Pensioenen.

In een tweede dossier is het de heer Valerio die in oktober 2009 een herziening van de berekening van zijn pensioen vroeg. De oorspronkelijke berekening hield immers geen rekening met een beschermingsvergoeding die aan betrokkene als vakbondsafgevaardigde werd toegekend in 1993.

Het feit dat er geen bewijs van storting van de verplichte sociale bijdragen aan de RSZ voorhanden was en dat een latere regularisatie niet meer mogelijk was gelet op de verjaringstermijnen, werd door de RVP ingeroepen als reden om de oorspronkelijke beslissing niet aan te passen.

Bedenkingen

Artikel 32 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt dat het bewijs van een tewerkstelling waardoor het recht op het rustpensioen wordt geopend geleverd wordt door elk bescheid dat bewijst dat de pensioenstortingen werden afgehouden of dat de werknemer de voorziene gelijkstellingen kan genieten (ziekte, werkloosheid, invaliditeit, ...).

In de door de toekenningsdiensten toegepaste instructies²⁰ vindt men onder de bewijskrachtige documenten (of die een begin van bewijs vormen) onder andere:

- kopie van bewijs van inhoudingen van RSZ bijdragen;
- de individuele rekening bijgehouden door de werkgever of het sociaal secretariaat;
- de bijdragebons van de mutualiteit;
- de loonfiches waaruit pensioenbijdragen blijken.

De heer Frère heeft bij zijn aanvraag om herziening volgende elementen als bewijsvoering voorgelegd:

¹⁹ CIMIRE: de VZW "Compte individuel multisectoriel – Multisectoriële individuele rekening" die tot eind 2009 belast was met onder andere het bijhouden van de individuele pensioenrekening.

²⁰ RVP, Dienstnota 2003/8

- uit de driemaandelijke aangifte van de werkgever bij de RSZ blijkt duidelijk dat er RSZ bijdragen werden ingehouden;
- de lonen die door CIMIRE werden geregistreerd en deze die door de werkgever driemaandelijks werden aangegeven (alsook deze op de bijdragebons) zijn quasi identiek. De lonen van het eerste kwartaal van 1967 (28.304 BEF) stemmen overeen met 3 maanden activiteit en deze van het 2de kwartaal (10.100 BEF) met 1 maand activiteit;
- de driemaandelijke aangifte van de werkgever en de mutualiteitbonnen geven hetzelfde aantal dagen weer voor het 1ste en 2de kwartaal van 1967, namelijk 75 dagen (1ste kwartaal) en 25 dagen (2de kwartaal) in een 6 dagenweek.

Dit versterkt nog de overtuiging dat het aantal dagen dat op de individuele rekening van CIMIRE voorkomt (25 dagen voor het 1ste kwartaal en 25 dagen voor het 2de kwartaal) wel degelijk foutief is voor wat betreft het 1ste kwartaal.

CIMIRE weigert echter om aan de hand van de bewijsstukken de individuele rekening aan te passen omdat de werkgever destijds nagelaten heeft om de werkelijk gepresteerde dagen aan te geven.

In het geval van de heer Valerio blijkt uit de afrekening die de curator maakte in 1995 dat er meer dan 720.000 BEF werden ingehouden als bijdragen aan de RSZ op de beschermingsvergoeding. Betrokkene beschikt tevens over de fiscale fiche 281.10 afgeleverd door de curator alsook over het rekeninguittreksel van de rekening waarop het netto bedrag gestort werd.

Deze stukken vormen het duidelijk bewijs dat er pensioenbijdragen werden ingehouden op de beschermingsvergoeding.

Conclusie

Na een nieuw onderzoek van het dossier van de heer Frère geeft de toekenningsdienst van de RVP toe dat betrokkene wel degelijk het bewijs levert van tewerkstelling in toepassing van artikel 32 van het koninklijk besluit van 21 december 1967.

Er wordt een nieuw onderzoek gestart inzake de loopbaangegevens voor het jaar 1967. In mei 2010 neemt de RVP een nieuwe beslissing waarin hij de berekening voor het jaar 1967 verbetert.

Hierdoor verhoogt het bruto maandbedrag vanaf 1 oktober 2008 van 230,02 euro naar 236,64 euro.

In het dossier van de heer Valerio wordt in augustus 2010 een verbeterende beslissing betekend. Vanaf 1 november 2009 verhoogt het toegekende maandbedrag van 1.694,23 euro tot 1.896,10 euro.

Deze dossiers illustreren wat wij nog al vastgesteld hebben, namelijk dat er een tendens is om de gegevens op de individuele rekening van CIMIRe voor "heilig" aan te nemen en, zonder verder onderzoek, voorbij te gaan aan de bewijzen die de gepensioneerde zelf voorlegt en die de reeds gekende gegevens tegenspreken.

Ook al vormen de gegevens van de individuele rekening de werkelijke basis voor de pensioenberekening, dan nog hebben de toekenningsdiensten de vrijheid om hieraan andere elementen uit authentieke²¹ of andere bronnen (vb. bijdragebonnen voor een tewerkstelling) toe te voegen.

Dit is het werk van de dossierbeheerders: vertrekkend van een pensioendossier dat enkel de basisgegevens bevat (pensioenaanvraag, loopbaanoverzicht, ...) stap voor stap door het toevoegen van relevante gegevens komen tot een zo volledig mogelijk onderzoek van het dossier dat het dichtst mogelijk bij de werkelijkheid aansluit.

De pensioenbeslissing is het eindresultaat voortvloeiend uit een geheel van gegevens waarvan de individuele pensioenrekening weliswaar een essentieel, maar niet het enige, onderdeel is²².

Het is belangrijk het onderscheid te maken tussen de aanvraag tot verbetering van de individuele rekening en een aanvraag tot herziening van het pensioen. Het betreft hier twee totaal verschillende zaken, elk met zijn eigen procedure.

Sedert 1 januari 2010 behoren beide aanpassingen tot de bevoegdheden van de RVP. Vanaf die datum werd het beheer van de individuele rekening, dat tot dan voorbehouden was aan de vzw CIMIRe, toevertrouwd aan de RVP (dienst loopbaan) en de vzw SIGeDIS²³.

Het operationele beheer van de loopbaangegevens komt voortaan toe aan de RVP terwijl SIGeDIS de verantwoordelijkheid krijgt over het informaticabeheer van de gegevensbanken.

Een dienstorder van de RVP van 8 december 2009 inzake de verbetering van de loopbaangegevens op de individuele rekening verduidelijkt dat de dienst loopbaanbeheer van de RVP bevoegd is om onder andere de aanvragen tot verbetering van de loopbaangegevens op basis van bewijsstukken te onderzoeken. Deze dienstorder geeft een duidelijk overzicht van de te volgen procedure wat de rechtszekerheid ten goede komt.

---

21 Bv. de attesten van de RVA voor de dagen werkloosheid, de attesten van de mutualiteit voor de ziekteperioden, het attest van het Ministerie van defensie voor de legerdienst, ...

22 Wij onderlijnen hier dat de gegevens op de individuele pensioenrekening meestal correct zijn. Fouten of ontbrekende elementen vormen de uitzondering. Naar de toekomst toe mag men nog meer vertrouwen hebben in deze gegevens. Immers de kwaliteit van de aangiften verbetert, evenals de controles op de gegevens. Bovendien heeft de werknemer voortaan een directe toegang tot zijn gegevens via "My Pension" en is hij bijgevolg beter in staat om eventuele fouten snel te laten rechtzetten.

23 Dit organisme, belast met het beheer van de individuele sociale gegevens, is een VZW ontstaan uit de samenwerking tussen de wettelijke pensioendiensten (RVP en PDOS), de sociale zekerheidsinstellingen (KSZ, RSZ, RSZPPO) en de FOD Sociale Zekerheid.

Het resultaat van dit onderzoek is evenwel niet dwingend. Wanneer de dienst loopbaanbeheer beslist om geen aanpassingen te doen, dan kunnen de toekenningsdiensten van de RVP op basis van de wettelijke bepalingen nog altijd pensioenrechten toekennen voor periodes die niet voorkomen op de individuele rekening. In dit geval wordt de individuele rekening niet aangepast aan de elementen uit de pensioenberekening.²⁴

Uit de toepasselijke instructies blijkt duidelijk dat de toekenningsdiensten verplicht zijn om nauwgezet alle bewijsstukken die de gepensioneerde voorlegt te onderzoeken en zeker wanneer deze een herziening van zijn pensioenberekening vraagt.

In dit kader kan men het advies vragen van de dienst loopbaanbeheer betreffende een eventuele verbetering op de individuele rekening (authentieke documenten moeten op de individuele rekening verwerkt worden) maar de door de dienst loopbaanbeheer genomen beslissing moet de beslissing van de toekenningsdiensten inzake de pensioenberekening niet noodzakelijk beïnvloeden.²⁵ Beide onderzoeken staan los van elkaar.

Het lijkt tenslotte nuttig om volgende raad te geven aan het grote publiek:

- voor het opstarten van het onderzoek van de pensioenrechten:

Zodra men een geheel of gedeeltelijk loopbaanoverzicht of een raming van het pensioen (op vraag of ambtshalve) ontvangt, is het aan te raden om de gegevens van dit overzicht of deze raming te vergelijken met de gegevens waarover men zelf nog beschikt. Indien er twijfel is over de correctheid van de loopbaangegevens (aantal gepresteerde of gelijkgestelde dagen, lonen) is het aan te raden om niet te aarzelen om een aanvraag tot herziening in te dienen bij de dienst loopbaanbeheer van de RVP, samen met de bewijsstukken. Indien de aanpassingen geweigerd worden, is het nuttig het dossier bij te houden tot op het moment van de pensioenberekening door de toekenningsdiensten om het dan opnieuw voor te leggen.

In dit kader biedt het koninklijk besluit van 19 juli 2010 een welkome hulp. Minstens om de vijf jaren zendt de RVP een loopbaanoverzicht aan alle betrokkenen. Hierdoor kunnen de betrokkenen sneller eventuele onvolledigheden opmerken en laten rechtzetten (in de plaats van op het ogenblik van de pensioenraming of bij de pensionering).

Ook de applicatie "My Pension" draagt hiertoe bij.

Met "My Pension" heeft de werknemer een beveiligde toegang tot zijn gegevens. Hij kan er zijn loopbaanoverzicht bekijken en indien nodig een onvolledigheid melden.

---

²⁴ RVP, Dienstnota 2009/15, p. 1-2

²⁵ Het omgekeerde geldt wel. Een aanpassing op de individuele rekening moet verplicht in de pensioenbeslissing verwerkt worden.

- tijdens het onderzoek van de pensioenrechten of daarna:

Erover waken dat alle bewijzen van tewerkstelling of bewijskrachtige documenten aan de dossierbeheerder voor onderzoek worden voorgelegd. Bij de pensioenbeslissing de tijd nemen om in detail de toegekende periodes en de in aanmerking genomen lonen na te kijken.

Indien ondanks al deze inspanningen de gepensioneerde geen positief resultaat bekomen heeft kan hij een verzoek indienen bij de Arbeidsrechtbank binnen de drie maanden vanaf de datum van de ontvangst van de beslissing. Zelfs na deze termijn van 3 maanden kan de gepensioneerde ook nog altijd terecht bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Verplichtingen opgelegd aan de pensioendiensten door het Handvest van de sociaal verzekerde – Terugwerking van de ingangsdatum van de IGO door het niet respecteren van de verplichting tot raadgeving

Dossier 17727

De feiten

Mevrouw Simoen werd op 60 jarige leeftijd gepensioneerd op 1 december 1998. Zij is reeds jaren gescheiden en woont alleen. Er werd haar destijds een pensioen toegekend op basis van een loopbaan van 27/41 (21 jaren als werknemer en 6 jaren als zelfstandige).

Nu twaalf jaar later heeft zij niet meer dan 481,11 euro per maand. Zij richt zich tot de Ombudsman omdat zij haar pensioen wel erg weinig vindt.

Zij voegt bij haar verzoek haar brief die zij in september 2006 naar de RVP stuurde. Zij meldt hierin dat haar pensioenbedrag lager is dan het minimum voorzien in het gewone stelsel en lager als de IGO. Zij vraagt haar dossier aan een nieuw onderzoek te onderwerpen en haar te informeren over de formaliteiten die zij moet vervullen opdat zij van de wettelijke minima zou kunnen genieten.

In zijn antwoord legt de RVP haar uit dat zij geen recht heeft op een minimumpensioen in de regeling voor werknemers omdat zij onvoldoende loopbaanjaren heeft (minder dan 30 jaren)²⁶. In verband met de IGO beperkt de RVP zijn uitleg tot het feit dat haar rechten reeds onderzocht werden op 1 oktober 2004. De IGO was haar geweigerd door een teveel aan inkomsten²⁷.

²⁶ De RVP spreekt zich niet uit over haar rechten op een minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen, dat niet tot zijn bevoegdheid behoort. Het feit dat mevrouw Simoen in totaal geen 30 jaren loopbaan telt, verhindert eveneens de toekenning van een minimumpensioen in die regeling.

²⁷ De weigerende beslissing werd betekend op 16 november 2005.

Bedenkingen

Nog voor het opstarten van het onderzoek van haar dossier raden wij mevrouw Simoen aan om een aanvraag tot het bekomen van de IGO in te dienen. Gelet op de belangrijke verhogingen van het bedrag van de IGO sedert september 2006 heeft zij er immers alle belang bij om een nieuw onderzoek van haar rechten te vragen.

Mevrouw Simoen doet haar aanvraag in maart 2010. De RVP kent met zijn beslissing van 25 mei 2010 de IGO toe vanaf 1 april 2010, of vanaf de eerste dag van de maand volgend op haar aanvraag.

In deze beslissing houdt de RVP geen rekening met de informatie van de FOD Financiën betreffende de afstand van een onroerend goed in mei 2000, wat gedurende 10 jaren moet in aanmerking genomen worden²⁸.

De RVP neemt een nieuwe beslissing op 30 juni 2010. Op 1 april 2010 wordt de IGO vastgesteld op 1.772,93 euro per jaar. Vanaf 1 juni 2010 komt de afstand niet meer in aanmerking voor de vaststelling van de IGO. Vanaf dan bedraagt de IGO 4.375,22 euro per jaar.²⁹

Bij het onderzoek van het dossier zelf stellen wij vast dat de RVP in 2006 geen volledige inlichtingen bezorgde aan mevrouw Simoen.

De enige uitleg die de RVP aan mevrouw Simoen gaf over de IGO was dat deze haar vanaf 1 oktober 2004 geweigerd werd omdat het totaal van haar pensioenen en andere inkomsten meer bedroeg dan het toekenbare bedrag van de IGO. Niets meer, niets minder.

Zij werd er niet over ingelicht dat zij haar situatie kon laten herzien door een nieuwe aanvraag in te dienen. De wijze waarop het antwoord van de RVP was opgesteld laat veronderstellen dat de weigering van de IGO definitief was. Dit is uiteraard niet het geval.

Wij menen dat de RVP hier niet tegemoetkomt aan zijn raadgegingsverplichting opgelegd door artikel 4 van de wet van 11 april 1995 tot instelling van het "handvest" van de sociaal verzekerde dat stelt dat "de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hun aanbelangen aan ieder sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad moeten geven in verband met de uitoefening van zijn rechten en het vervullen van zijn plichten en verplichtingen"

²⁸ In het geval van mevrouw Simoen betreft het een eigendom waarvan zij vruchtgebruikster is. De RVP nam 40 % van de waarde in volle eigendom van het onroerend goed in aanmerking (artikel 32, § 2 en 3 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen). Bij het onderzoek in 2004 lag de verkoop van dit goed reeds aan de oorsprong van de weigering van de IGO

²⁹ Omdat mevrouw Simoen de afstand van het vruchtgebruik van het onroerend goed betwistte, hebben wij contact opgenomen met de Federale ombudsman. Het onderzoek van de Federale ombudsman leidt uiteindelijk tot nieuwe inlichtingen van de FOD Financiën. Wij vroegen aan de RVP om het dossier op basis van deze nieuwe gegevens opnieuw te onderzoeken. Het resultaat van dit onderzoek is nog niet gekend bij het afsluiten van dit Jaarverslag.

De verplichting tot het geven van raad gaat verder dan de loutere informatieverstrekking.³⁰ Dit artikel nodigt de RVP uit om een pro-actieve houding aan te nemen om zodoende de sociaal verzekerde in te lichten over de wijze waarop hij zijn rechten kan bekomen of vrijwaren.

Indien de RVP zich aan deze regel gehouden had en in september 2006 betrokkene de raad had gegeven dat zij een nieuwe aanvraag kon indienen tot herziening van haar rechten op een IGO dan had zij een dergelijke aanvraag ingediend en haar eventuele rechten beter later gelden.

Wij vroegen bijgevolg aan de RVP om de rechten van mevrouw Simoen op een IGO te onderzoeken vanaf 1 oktober 2006 (1ste dag van de maand volgend op het antwoord van de RVP aan betrokkene ingevolge haar vraag om informatie).

De RVP onderzoekt het dossier van mevrouw Simoen opnieuw.

Conclusie

Rekening houdende met haar aanneembare pensioenbedragen en bestaansmiddelen (onroerende goederen en afstand van het vruchtgebruik van een gebouwd onroerend goed op 19 mei 2000) kan zij geen aanspraak maken op een IGO vanaf 1 oktober 2006³¹.

De RVP stelt dat op het ogenblik van de behandeling van de vraag om informatie van mevrouw Simoen (september 2006) de verhoging van de IGO op 1 december 2006 nog niet in wettelijke bepalingen was omgezet. Het koninklijk besluit dat deze verhoging instelt werd pas getekend op 10 november 2006 en in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd op 23 november 2006.

De RVP was dan ook in september 2006 niet in staat om inlichtingen te geven over een verhoging die nog niet officieel was.

Hoewel wij de negatieve gevolgen voor het dossier van betrokkene betreuren, vinden wij deze argumenten pertinent.

Wat leert dit dossier ons. De IGO wordt ambtshalve onderzocht op de pensioenleeftijd (sedert 1 januari 2009 is dit 65 jaar). Indien dit eerste onderzoek negatief is of indien er geen onderzoek wordt opgestart gelet op de te hoge pensioenbedragen, kan de gepensioneerde nadien zo vaak als nodig een nieuw onderzoek van zijn rechten aanvragen. Om onnuttige of overbodige aanvragen te vermijden is het wenselijk dat de pensioendiensten correcte adviezen geven.

³⁰ Als de nieuwe situatie geen voorwerp kan uitmaken van een ambtshalve herziening is de sociale zekerheidsinstelling bijvoorbeeld ertoe gehouden aan de sociaal verzekerde mee te delen dat hij over de mogelijkheid beschikt om een verzoek tot herziening in te dienen (Arbrb. Brussel 28 januari 2004, Soc. Kron. 2004, 588).

³¹ Gelet op de nieuwste gegevens van de fiscus zou betrokkene misschien wel in aanmerking kunnen komen voor de toekenning van de IGO.

Het gaat te ver om van de RVP te verwachten dat hij deze adviezen uit eigen initiatief geeft (hoewel regelmatige inlichtingen over de voorziene verhogingen van de IGO via de verschillende beschikbare kanalen welkom zouden zijn). Wanneer daarentegen de gepensioneerde zich met vragen tot de RVP richt, moet de pensioendienst erover waken dat de informatie die hij verschaft zo pertinent en volledig mogelijk is.

Op het vlak van de IGO is de kwaliteit van de verstrekte inlichtingen zeer belangrijk. De betrokkene zou tenminste moeten ingelicht worden over:

- wat is de doorslaggevende reden waarom ik geen IGO krijg? Is dit ingevolge mijn familiale situatie? Of door mijn inkomsten?
- heb ik er belang bij om een aanvraag in te dienen of opnieuw in te dienen? Moet ik deze aanvraag meteen indienen of pas later, en op basis van welke criteria?

Door op dit vlak zijn inspanningen nog te verhogen zou de RVP kunnen bijdragen tot de vermindering van het aantal gepensioneerden dat op of rond de armoedegrens leeft.

Ambtshalve onderzoek van de IGO op de leeftijd van 65 jaar – Nieuwe automatische selectieprocedure van de te onderzoeken dossiers – Bijzonder geval van een gehuwde gepensioneerde met een jongere echtgenoot met eigen inkomsten – Opstarten van het onderzoek in alle gevallen waarin de inkomsten van de echtgenoot niet of slechts gedeeltelijk gekend zijn

Dossier 18170

De feiten

De heer Pierquin is gepensioneerd sedert 1 augustus 2008 (65 jaar). Voor een loopbaan van 32 jaren als werknemer bedraagt zijn pensioen als alleenstaande 735 euro per maand. Hij heeft ook nog een onvoorwaardelijk pensioen als zelfstandige van 4 euro per maand.

De heer Pierquin is gehuwd. Zijn echtgenote is jonger en geniet een werkloosheidsuitkering. De RVP leidt hieruit af dat de inkomsten van het gezin te hoog zijn en onderzoekt de rechten op een IGO niet.

In 2010 beklagen de heer en mevrouw Pierquin zich over hun luttele inkomsten. Zij hebben samen amper 1.000 euro. Zij vragen zich af of zij geen recht hebben op een pensioensupplement.

Bedenkingen

Artikel 10 § 1 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen bepaalt dat de RVP op de leeftijd van 65 jaar overgaat tot een vaststelling van ambtswege van de rechten op de IGO voor de personen die in het genot zijn van een pensioen in de regeling voor werknemers of voor zelfstandigen, zelfs indien het vervroegd werd toegekend, tenzij het bedrag ervan de toekenning van de inkomensgarantie verhindert.

Het is dus de RVP die, op basis van de gegevens waarover hij beschikt, beslist of een onderzoek naar de rechten op een IGO moet gebeuren.

Neem nu de situatie van een gehuwd echtpaar waar enkel de gerechtigde op het pensioen aan de minimumleeftijdsvoorwaarde voldoet.

Er gebeurt een ambtshalve onderzoek naar de IGO wanneer de gezamenlijke inkomsten van de echtgenoten gedeeld door twee niet hoger liggen dan het basisbedrag van de IGO.

In het dossier van de heer Pierquin wordt vermeld dat de echtgenote een beroepsactiviteit als werknemer uitoefende (deeltijds) vanaf 1998 en dat zij op het ogenblik dat de pensioenrechten van haar echtgenoot werden onderzocht (2007) werkloosheidsvergoedingen ontving. Het bedrag van deze werkloosheidsvergoeding is niet gekend.

Zonder zich verder te informeren besluit de RVP dat de inkomsten van het echtpaar te hoog liggen om de IGO te kunnen toekennen. Er wordt geen verder onderzoek opgestart.

In de klacht die de heer Pierquin ons 2 jaren later toestuurt, vermeldt hij dat de werkloosheidsvergoedingen van zijn echtgenote schommelen tussen de 230 en 250 euro per maand.

Dit betekent dat het echtpaar amper aan 1.000 euro komt.

Wij maken de berekening vertrekkend van deze gegevens. Op 1 januari 2010 is het basisbedrag van de IGO vastgesteld op 598,90 euro per maand. Het is duidelijk dat 1.000 euro inkomsten voor een echtpaar (het pensioen komt slechts voor 90 % in aanmerking en de totaal in aanmerking genomen inkomsten moeten gedeeld worden door twee) geen obstakel vormen om de IGO toe te kennen. Wij vragen dan ook aan de RVP om de rechten op een IGO ambtshalve te onderzoeken vanaf 1 augustus 2008. De RVP gaat in op onze vraag.

Conclusie 1

De RVP kent aan de heer Pierquin een IGO toe van 128,30 euro per maand vanaf 1 augustus 2008. Dit bedrag wordt op 1 januari 2009 gebracht op 186,91 euro per maand en op 1 januari 2010 op 187,83 euro per maand. Er worden achterstallen voor meer dan 5.000 euro uitbetaald in juli 2010.

Het echtpaar heeft nu een redelijker inkomen van ongeveer 1.200 euro per maand.

Conclusie 2

Het ambtshalve onderzoek van de IGO werd door de wet ingesteld met als doel om aan een maximaal aantal gepensioneerden van 65 jaar en ouder een inkomen te waarborgen in overeenstemming met de menselijke waardigheid.³²

De RVP neemt de beslissing om al dan niet een onderzoek naar de IGO te voeren op basis van de inkomsten van de betrokkene (indien hij niet gehuwd is) of de inkomsten van het echtpaar (indien hij wel gehuwd is).

Het is in dit verband niet normaal dat er geen onderzoek wordt opgestart louter op basis van een veronderstelling.

Indien er geen duidelijke gegevens beschikbaar zijn betreffende de inkomsten van de nog niet gepensioneerde echtgenoot, kan de RVP volgens ons niet anders dan het recht op de IGO onderzoeken en bijkomende inlichtingen vragen aan de betrokkenen.³³

Enkel deze werkwijze lijkt ons de nodige waarborg te bieden om de rechten van de gepensioneerden optimaal te beschermen.³⁴

Conclusie 3

Vanaf oktober 2010 heeft de RVP een nieuwe automatische procedure opgestart voor het ambtshalve onderzoek naar het recht op een IGO voor de personen die 65 jaar geworden zijn.³⁵

Gezien de omvang van deze operatie is er geopteerd voor een gefaseerde uitvoering.

In een eerste fase werd een systematische screening van de personen die recentelijk 65 jaar geworden zijn, beoogd. Deze fase werd voltooid in oktober 2010.

In oktober 2010 werden op basis van de beschikbare gegevens inzake betalingen automatisch alle personen geselecteerd:

---

³² Het feit dat het woord "garantie" gebruikt wordt, duidt duidelijk op het sociaal doel dat door de wetgever werd nagestreefd.

³³ Artikel 13, § 1 van de wet van 22 maart 2001: "De bestaansmiddelen worden geschat op grond van de aangifte van de betrokkene en op grond van deze van de personen waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt."

³⁴ Rekening houdende immers met het feit dat nadien enkel een aanvraag nog een onderzoek van het recht op de IGO tot gevolg heeft en dat deze eventuele aanvraag slechts ten vroegste uitwerking heeft de eerste van de maand volgend op de aanvraag.

³⁵ Deze problematiek hebben wij reeds aangehaald in ons Jaarverslag 2009, p. 55-58, in het bijzonder conclusie 3.

- die geboren zijn in september 1945 en
- die in de maand van de 65ste verjaardag al in het genot waren van een pensioen in de Belgische regelingen voor werknemers of zelfstandigen en
- waarbij op basis van de bruto bedragen van de gekende eerste pijler pensioenen (90 %) en pensioenbonussen in de maand volgend op de 65ste verjaardag kan worden besloten dat er mogelijk recht is op een IGO.

Deze operatie wordt elke maand herhaald voor een volgende geboortemaand.

De selectie van deze dossiers gaat automatisch. Het betreft gemiddeld een 300 gevallen per maand.

De behandeling gebeurt manueel. De vergelijking met de pensioenbedragen wordt dan nog eens overgedaan op basis van alle beschikbare gegevens, vervolgens wordt voor de overblijvende gevallen een aangifte van de bestaansmiddelen gevraagd en wordt de normale procedure gevolgd.

In een tweede fase beoogt men het ambtshalve onderzoeken van de vervroegd gepensioneerden geboren vóór september 1945.

Deze fase vat aan in 2011. Iedere maand worden alle vervroegd gepensioneerden geboren in één geboortemaand vóór 1945 gescreend. Men begint bij de jongste gepensioneerden en gaat zo verder in het verleden.

Vervroegd rustpensioen geweigerd door een (iets) te korte loopbaan – Laattijdige beslissing na de stopzetting van de activiteit door de werknemer – Zoektocht naar mogelijke oplossingen – Oplossing via de bepalingen op het tijdskrediet – Twee maanden pensioen verloren

Dossier 18182

De feiten

Mevrouw Coste dient in augustus 2009 een pensioenaanvraag in tot het bekomen van haar vervroegd rustpensioen op 60 jaar op 1 april 2010.

Zij ontvangt de pensioenbeslissing van de RVP op 1 april 2010. Deze beslissing is echter niet zoals verwacht. De RVP kondigt haar aan dat zij geen recht heeft op een pensioen op 60 jaar omdat zij onvoldoende loopbaanjaren bewijst.

Volgens de berekeningen van de RVP telt zij slechts 34 loopbaanjaren die voldoen aan de voorwaarden om toegang te hebben tot een vervroegd pensioen terwijl de wetgeving er minimum 35 voorschrijft (waarbij elk jaar tenminste moet overeenstemmen met 1/3 van een voltijdse tewerkstelling, dit is 104 dagen per jaar).

Deze beslissing brengt haar in grote moeilijkheden. Zij heeft immers reeds een einde aan haar arbeidsovereenkomst gemaakt op 31 maart 2010.

De enige oplossing die de RVP haar voorstelt is "een maand langer aan het werk te blijven". Dit is voor haar, gelet op de omstandigheden, zeer moeilijk om niet te zeggen onmogelijk.

Mevrouw Coste is nogal aangedaan door dit alles en zij wendt zich tot het College op zoek naar de meest geschikte oplossing.

De klacht van mevrouw Coste is dan ook tweeledig. Enerzijds twijfelt zij aan de correctheid van de beslissing van de RVP. Anderzijds voelt zij zich benadeeld daar deze beslissing haar slechts laattijdig werd betekend, namelijk op het ogenblik dat haar ontslag door de werkgever reeds aanvaard was.

Bedenkingen

Wij willen een zo breed mogelijke kijk op de situatie. Een eerste stap is dan ook een zeer aandachtig onderzoek van het dossier.

Hoe erg ook voor betrokkene, onze eerste vaststelling is dat de RVP een correcte beslissing genomen heeft. Een andere houding aannemen zou een inbreuk op de wet betekenen.

De loopbaan van mevrouw Coste kan opgedeeld worden in twee stukken, enerzijds de periodes van effectieve tewerkstelling en anderzijds de periodes die voor gelijkstelling in aanmerking komen.

In het eerste deel vinden wij de jaren 1969 tot 1979 (11 jaren) en de jaren 1990 tot 2009 (20 jaren). Dit geeft ons een totaal van 31 jaren.

Er missen dan nog 4 loopbaanjaren om tot 35 jaren te komen. De loopbaanjaren moeten tenminste een derde van een voltijdse tewerkstelling tellen of 104 dagen per jaar.

In het tweede gedeelte van de loopbaan (periodes van inactiviteit) vinden wij:

- een verlof zonder wedde van maart 1980 tot 11 maart 1985;
- een ouderschapsverlof van 12 maart 1985 tot 11 maart 1986;
- een volledige loopbaanonderbreking van 12 maart 1986 tot 11 maart 1990.

Na onderzoek van deze afwezigheden blijkt dat enkel drie jaren van inactiviteit voor gelijkstelling in aanmerking komen, namelijk de jaren 1986, 1987 en 1988.

In toepassing van artikel 34, § 1, N van het koninklijk besluit van 21 december 1967 zijn de periodes van volledige loopbaanonderbreking gelijkgesteld met een periode van arbeid tijdens een periode van maximaal vijf jaren:

- waarvan het eerste jaar gratis gelijkgesteld wordt zonder bijkomende voorwaarden;
- het 2de en 3de jaar worden eveneens gratis gelijkgesteld op voorwaarde dat de betrokkene of zijn echtgenoot kinderbijslag ontvangen heeft voor een kind jonger dan 6 jaar;
- het 4de en 5de jaar zijn enkel gelijkgesteld na betaling van vrijwillige sociale bijdragen aan de RVP.

Mevrouw Coste kan genieten van de gratis gelijkstelling van de eerste 3 jaren loopbaanonderbreking. Het 4de jaar (1989) kan niet gelijkgesteld worden omdat zij geen bijdragen aan de RVP betaalde.

Voor de opening op het recht op een vervroegd rustpensioen zijn op het verlot zonder wedde dat mevrouw Coste genomen heeft om haar twee kinderen op te voeden tussen 1980 en 1986 andere wettelijke bepalingen³⁶ van toepassing.

Deze periodes kunnen voor de opening van het recht op een vervroegd rustpensioen in aanmerking genomen worden voor een maximumduur van 36 maanden. Naast de voorwaarde dat de werknemer kinderbijslag moet ontvangen hebben voor het betrokken kind (of kinderen) moet de werknemer een beroepsactiviteit hernemen die recht opent op een wettelijk Belgisch pensioen voor het verstrijken van het 5de kalenderjaar dat volgt op het jaar tijdens hetwelke de loopbaan onderbroken werd en moet hij deze activiteit tenminste gedurende 1 jaar voortzetten.

Daar mevrouw Coste in maart 1980 haar activiteiten stopte zou zij opnieuw een beroepsactiviteit moeten uitgeoefend hebben voor eind december 1985. Zij is echter overgestapt naar het stelsel van de loopbaanonderbreking in maart 1986, dus na het verstrijken van het 5de jaar.

Dit verklaart waarom de jaren 1980 tot 1985 niet in aanmerking komen voor de vaststelling van de loopbaan die in aanmerking komt voor de opening op het recht op een vervroegd rustpensioen.

Om haar pensioen op haar 60ste te kunnen bekomen, ontbreekt er één jaar. Het jaar 2010 zou dit "gat" kunnen opvullen maar dan zou zij 104 dagen tewerkstelling moeten tellen in 2010.

---

³⁶ Koninklijk besluit van 23 december 1996, artikel 4, § 2, 3de lid en koninklijk besluit van 21 maart 1997, artikel 2

Zij werkte tot einde maart 2010 of $3 \times 26 = 78$ dagen. Een extra maand van 26 dagen zou bijgevolg volstaan om tot 104 dagen te komen.

Dit is meteen de reden waarom de RVP aanraadde om nog tenminste 1 maand verder te werken. In dat geval kon de ingangsdatum van het pensioen vastgesteld worden op 1 mei 2010. Dit bleek echter om diverse redenen niet haalbaar, noch voor de werkneemster, noch voor de werkgever.

Conclusie 1

Er werden dan ook nog andere pistes bewandeld door beide partijen. Uiteindelijk vinden beide partijen na gezamenlijk overleg de oplossing in het kader van de wetgeving op het tijdskrediet³⁷.

In akkoord met haar werkgever dient mevrouw Coste een aanvraag in tot het bekomen van een loopbaanonderbreking van 3 maanden wat overeenstemt met de vereiste minimumduur.

Na de instemming van de RVA kan mevrouw Coste in mei 2010 aan de RVP het bewijs voorleggen van een extra periode van 3 maanden. Het jaar 2010 wordt aan de loopbaan van 34 jaren toegevoegd. Hierdoor bereikt mevrouw Coste de minimumloopbaan van 35 jaren.

De RVP neemt een nieuwe beslissing en kent het pensioen toe vanaf 1 juli 2010. Het bedraagt 1.012,34 euro bruto per maand.

Conclusie 2

Het betreft hier een aanvraag tot het bekomen van een vervroegd rustpensioen dat enkel na het vervullen van bepaalde voorwaarden kan toegekend worden. De RVP is er dan ook toe gehouden om zo snel mogelijk (en zeker van zodra betrouwbare gegevens over de loopbaan beschikbaar zijn) een beslissing te nemen zodat betrokkene de nodige voorzieningen kan treffen (verder werken of niet).

Uit de gegevens van het dossier en de verklaringen van de RVP blijkt dat hij over alle noodzakelijke inlichtingen beschikte in november 2009. Hij heeft echter nagelaten om de betrokkene erover in te lichten dat zij niet voldeed aan de loopbaanvoorwaarde op de door betrokkene gevraagde ingangsdatum (april 2010).

Betrokkene ging er dan ook vanuit dat zij het vervroegde pensioen zonder veel moeilijkheden kon bekomen.

Wanneer dan uiteindelijk op 1 april 2010 de beslissing genomen wordt, heeft mevrouw Coste reeds haar ontslag ingediend. Het was dan ook te laat om haar beslissing te herroepen. Door het stilzitten van de RVP gedurende die 4 maanden werd betrokkene geheel onverwacht in een moeilijke en onherroepelijke situatie gebracht.

³⁷ Wet van 10 augustus 2001 betreffende de verzoening van werkgelegenheid en kwaliteit van het leven (Belgisch Staatsblad van 15 september 2001)

Het gebrek aan opvolging van het dossier en de gevolgen ervan zijn uiteraard te betreuren.

Gelukkig werd er een oplossing gevonden maar betrokkene verloor wel 2 maanden pensioen. Indien de RVP betrokkene tijdig had ingelicht zou betrokkene waarschijnlijk geen enkele maand pensioen verloren hebben. Het zou voor haar veel eenvoudiger geweest zijn om bij haar werkgever een verlenging van haar contract te bekomen. Daar deze optie niet meer kon omdat zij reeds haar ontslag had ingediend, heeft zij haar toevlucht moeten nemen tot een andere, meer complexe oplossing met een financieel nadeel tot gevolg.

De Ombudienst Pensioenen wordt geregeld met dergelijke problemen geconfronteerd (zie ook p.130 van dit Jaarverslag). Dergelijke situaties kunnen nochtans voorkomen worden door de toepassing van de regels van het Handvest van de sociaal verzekerde.

Artikel 10 van de wet van 11 april 1995 voorziet dat de instelling van sociale zekerheid binnen vier maanden na de ontvangst van het verzoek of na het feit dat aanleiding geeft tot het ambtshalve onderzoek beslist. Indien de instelling binnen de vier maanden geen beslissing kan nemen deelt ze dit aan de verzoeker mee met vermelding van de redenen.

Wij vragen dan ook aan de RVP om in het geval van een aanvraag om vervroegd rustpensioen de regels van de wet strikt toe te passen. Indien de beslissing toch niet binnen de voorgeschreven termijn kan genomen worden moet de betrokkene onmiddellijk ingelicht worden over de stand van het dossier. Een duidelijke informatie moet de betrokkene toelaten om op dat ogenblik uit te maken of de loopbaangegevens voldoende zijn om een vervroegd pensioen op de door hem gekozen datum te kunnen bekomen. Hierdoor kan hij de gepaste beslissing nemen over het al dan niet verder zetten van zijn loopbaan.

Behandeling van pensioendossiers – Redelijke termijn overschreden – Inbreuk op de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde

Dossier 17789 – 18689

Zie deel RSVZ

Geen berekening van de pensioenbonus bij de pensioenraming – Voorlopige maatregel die afloopt op 31 december 2012 – Eventuele verlenging vanaf 2013 nog niet beslist – Gebrek aan informatie voor de toekomstig gepensioneerden

Dossier 17712 – 18732

Zie deel RSVZ toekenning

Toekenning van de pensioenbonus in afwachting van de definitieve beslissing over de rechten op een rust- of overlevingspensioen – Mogelijke aanpassing van de administratieve praktijk in de toekomst?

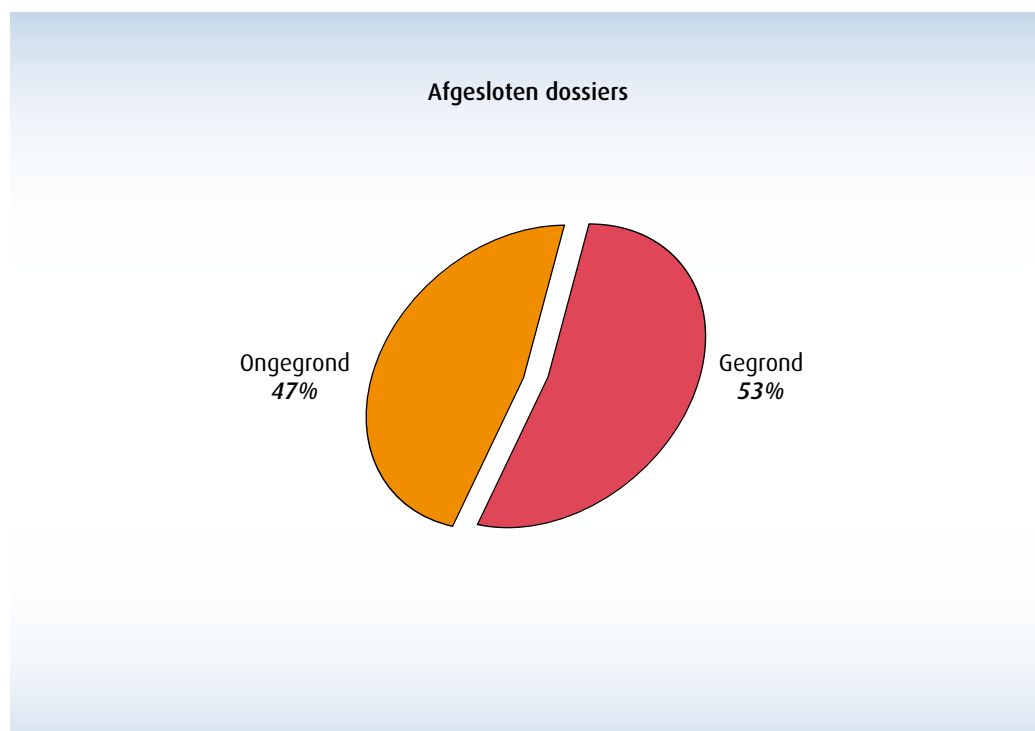
Dossier 17601 – 18949

Zie deel RSVZ

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Gerechtigden op een IGO die in een rust- of verzorgingstehuis verblijven – Vrijstelling van de verplichting om een verblijfsbewijs terug te sturen na een eerste controle – Praktische problemen

Dossier 17602 – 18839 – 18840

De feiten

Mevrouw Neefs, 93 jaar oud, woont sedert oktober 2008 in een rusthuis. Zij heeft een IGO die op haar rekening betaald wordt.

In maart 2009 stuurt de RVP haar een verblijfsbewijs op. De verzending gebeurde op het correcte adres. De RVP wist echter niet dat het een rusthuis betrof.

Omdat de RVP geen ingevuld document teruggestuurd krijgt, zendt hij in juli 2009 een herinnering. De betrokkene ondertekent het verblijfsbewijs en faxt het dezelfde maand nog naar de RVP. Zij vermeldt op het document dat zij sedert enige maanden in een rusthuis verblijft.

Eind oktober 2009 ontvangt mevrouw Neefs opnieuw hetzelfde document. De directie van het rusthuis zendt het verblijfsbewijs ongetekend terug aan de RVP met verwijzing naar het document dat in juli werd teruggestuurd.

Blijkbaar houdt de RVP met deze beide documenten geen rekening want in januari 2010 wordt het pensioen van mevrouw Neefs betaald met een assignatie.

Mevrouw Neefs begrijpt de bedoeling van de RVP niet en vraagt om haar pensioen opnieuw op haar rekening te storten.

In een ander rusthuis ondervinden twee residenten (mevrouw Luyckx van 76 en mevrouw Costers van 91 jaar) ook problemen met de pensioenbetaling. De ene ontvangt vanaf maart 2010 en de andere vanaf april 2010 het pensioen niet meer op rekening maar via een postassignatie.

De assignaties, kunnen omwille van de gezondheidstoestand van de gepensioneerden, enkel uitbetaald worden in handen van de aangestelde gevolmachtigden van het rusthuis³⁸. Als deze bij de aanbidding ervan door de postbode tegelijkertijd afwezig zijn dan keert de assignatie terug naar het postkantoor.

Dit stelt problemen. Omwille van hun handicap kunnen de gepensioneerden zelf niet naar het postkantoor om hun pensioen te ontvangen.

Begin juli 2010 schrijft de directie van het rusthuis naar de RVP met de vraag om de pensioenen opnieuw op rekening te storten. Deze brief blijft onbeantwoord. In augustus en september 2010 worden de pensioenen van beide dames nog steeds niet op de rekening betaald.

Bedenkingen

De IGO is betaalbaar op voorwaarde dat de gerechtigde zijn hoofdverblijfplaats in België heeft en hij er ook bestendig en daadwerkelijk verblijft.

De wetgeving voorziet in een controle op het verblijf. Elke maand worden er steekproefsgewijs verblijfsbewijzen opgestuurd naar 5 % van de gerechtigden aan wie de IGO op rekening wordt betaald.

Indien er op deze zending geen antwoord komt, wordt er enige tijd later een herinnering aan de gepensioneerde gestuurd. Indien elk antwoord uitblijft, vervangt de RVP de betaling op rekening door de betaling via een postassignatie.

De gerechtigden die in een rusthuis, een rust- of verzorgingstehuis of een psychiatrische verzorgingsinstelling verblijven zijn vrijgesteld van deze controle³⁹.

---

³⁸ Het rusthuis kan hiertoe een volmachtkaart (kaart P) aanvragen bij de Rijksdienst voor Pensioenen.

³⁹ Artikel 42 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

Om evidente redenen⁴⁰ heeft de RVP, voor zij die in dergelijke instellingen verblijven, een praktische oplossing uitgewerkt. Zodra de RVP erover ingelicht is dat betrokkene in een rust- of verzorgingstehuis of een psychiatrische verzorgingsinstelling verblijft, zendt hij geen verblijfsbewijs meer. Door een specifieke code in de betalingsbestanden voorkomt de RVP dat er nadien nog verblijfsbewijzen aan deze personen worden toegestuurd.

Dit systeem is echter niet geheel onfeilbaar. In het geval van mevrouw Neefs werd toch nog een automatische herinnering verstuurd ondanks het feit dat haar verblijf in een rusthuis gemeld was aan de RVP.

In de twee andere gevallen wist de RVP niet dat het adres een rusthuis betrof. Hij zond dan ook een verblijfsbewijs naar dit adres. Het niet terugzenden van het verblijfsbewijs door de gepensioneerden begin 2010 lag aan de oorsprong van de gewijzigde betalingsmethode, via assignatie in plaats van op rekening.

Conclusie

Na onze interventie betaalt de RVP het pensioen van mevrouw Neefs vanaf februari 2010 opnieuw op haar rekening. Mevrouw Luyckx en mevrouw Costers ontvangen hun pensioen vanaf oktober 2010 opnieuw op hun rekening.

Wij vragen aan de RVP om erover te waken niet onnuttig verblijfsbewijzen te sturen aan gerechtigden op een IGO die in een rusthuis, een rust- of verzorgingstehuis of een psychiatrische verzorgingsinstelling verblijven.

De RVP verzekert dat deze dossiers zeer aandachtig worden opgevolgd maar dat het niet uit te sluiten valt dat er af en toe toch een verblijfsbewijs vertrekt naar een rusthuis, een rust- of verzorgingstehuis of een psychiatrische verzorgingsinstelling omdat de RVP geen exhaustieve en up to date lijst heeft van deze instellingen.

Wanneer de RVP gecontacteerd wordt door de directie van een rusthuis kan hij vragen om hem een lijst te bezorgen van alle residenten die een IGO ontvangen (of een GI⁴¹). Zo kan de RVP zijn betalingsbestanden nakijken en eventueel aanvullen.

Voor de betrokken gepensioneerden is het snel terugsturen van het getekende document aan te raden. Een verklarende brief van het rusthuis met de vermelding dat betrokkene in een rusthuis woont, voorkomt dat de gepensioneerde later opnieuw een verblijfsbewijs moet indienen.

---

⁴⁰ De RVP is immers niet altijd op de hoogte dat het adres van de betrokkene een rusthuis, een rust- of verzorgingstehuis of een psychiatrische verzorgingsinstelling is.

⁴¹ Gewaarborgd inkomen voor bejaarden

Verdeling van de betaling van een gezinspensioen ingevolge een feitelijke scheiding – Bedragen gestort op de gemeenschappelijke rekening, voorafgaand aan de uitvoering van de beslissing tot toekenning van het pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot, worden verondersteld ontvangen te zijn door beide echtgenoten – Weerlegbaar vermoeden door middel van bewijskrachtige documenten

Dossier 18091

De feiten

De heer Dequae geniet een gezinspensioen. Mevrouw Dequae heeft de pensioenleeftijd nog niet bereikt en geniet geen enkel inkomen. Het pensioenbedrag wordt gestort op een gemeenschappelijke bankrekening waartoe beide echtgenoten toegang hebben.

Het koppel gaat uit elkaar in november 2009 en mevrouw Dequae verandert van adres nog dezelfde maand. Deze feitelijke scheiding wordt meermaals aan de RVP gemeld en het OCMW dringt aan op een spoedige regeling (op 22 november 2009, begin december 2009, begin januari en februari 2010). Ondanks alles, blijft de RVP nog gedurende drie maanden het gezinspensioen storten op de gemeenschappelijke rekening.

Het onderzoek van de rechten op het pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot gebeurt ambtshalve. De RVP betekent de beslissing in februari 2010 en voert deze de maand daarop uit.

Mevrouw Dequae is verbaasd dat zij geen pensioen ontvangt voor de maanden december 2009 en januari en februari 2010. Zij heeft immers tijdens deze periode niets ontvangen en was verplicht om aan het OCMW voorschotten te vragen. Zij vraagt opnieuw aan het OCMW om bij de RVP tussen te komen.

Het OCMW slaagt er niet in om de RVP te overtuigen. De RVP blijft ervan uitgaan dat het gezinspensioen dat op de gemeenschappelijke rekening gestort werd door beide echtgenoten samen werd ontvangen.

Betrokkene legt zich hier niet bij neer en vraagt aan het OCMW om in haar naam bij de Ombudsdienst Pensioenen aan te kloppen.

Bedenkingen

Het gezinspensioen kan op een bankrekening gestort worden op voorwaarde dat de financiële instelling bevestigt dat de rekening op naam van beide echtgenoten staat of dat beide echtgenoten er toegang toe hebben.

De sommen die op deze rekening gestort worden, worden verondersteld door beide echtgenoten onverdeeld ontvangen te zijn. Deze onverdeeldheid zet zich voort tot aan de echtscheiding, dus ook tijdens de periode van feitelijke scheiding.

Eén van beide echtgenoten kan echter deze veronderstelling betwisten door het tegendeel te bewijzen.

Mevrouw Dequae bewijst dat zij tijdens de betwiste periode geen toegang had tot de gestorte bedragen. De rekeninguittreksels tonen aan dat de pensioenbedragen die op de gemeenschappelijke rekening gestort werden tussen december 2009 en februari 2010 integraal van de rekening gedebiteerd werden.

Bovendien heeft mevrouw Dequae vanaf december 2009 pensioenvoorschotten ontvangen van het OCMW. Het OCMW betaalt enkel voorschotten na een grondige studie van de inkomsten. Dit versterkt bijgevolg nog het vermoeden dat mevrouw Duquae inderdaad geen enkel inkomen meer had vanaf december 2009.

In zijn dienstnota 2001/1 vermeldt de RVP dat het gedeelte van de feitelijk gescheiden echtgenoot normaal betaald wordt onmiddellijk aansluitend op de laatste gezamenlijke betaling van het gezinspensioen.

In afwijking hiervan kan het al eerder betaald worden zodra één van de echtgenoten geen toegang meer heeft tot de gemeenschappelijke rekening en hiervan het bewijs geleverd wordt (door een attest van de bank b.v.).

De RVP betaalt dan vanaf die datum alle achterstallen aan die echtgenoot en stuurt aan de andere echtgenoot een schuldvordering tot terugbetaling van het verschil tussen het gezinsbedrag en het gedeelte waarop hij als feitelijk gescheiden echtgenoot recht heeft.

Conclusie

Na onze interventie beslist de RVP om aan mevrouw Dequae de achterstallen voor de periode van december 2009 tot februari 2010 te betalen voor een totaal bedrag van iets meer dan 3.000 euro. Hij vordert dit bedrag terug van haar echtgenoot.

De feitelijk gescheiden echtgenoot die geen titularis is van het pensioen gaat er al te vaak van uit dat de RVP zijn pensioensituatie wel ambtshalve zal regulariseren en dat hij de sommen waarop hij recht heeft sedert de scheiding zal ontvangen.

Doch het bedrag van het gezinspensioen dat op een gemeenschappelijke rekening gestort wordt, wordt verondersteld voor de helft aan elke echtgenoot toe te behoren. Het gezinspensioen behoort tot de gemeenschap van goederen wanneer de echtgenoten gehuwd zijn met een contract van algehele gemeenschap van goederen of gehuwd onder het wettelijk stelsel. Zijn ze gehuwd met scheiding van goederen dan behoort het gezinspensioen niet tot de gemeenschappelijke maar tot de onverdeelde goederen.

In alle gevallen hebben beide echtgenoten een gelijk recht op deze goederen. Wanneer één van beide echtgenoten (zonder medeweten van de andere) dergelijke sommen opneemt is het aan diegene die de bevoegdheidsafwijking inroept om te bewijzen dat het afhalen van deze gelden niet in het belang van het gezin was. Het komt ook aan de "gedupeerde" echtgenoot toe om alle maatregelen te nemen om zijn rechten te vrijwaren.

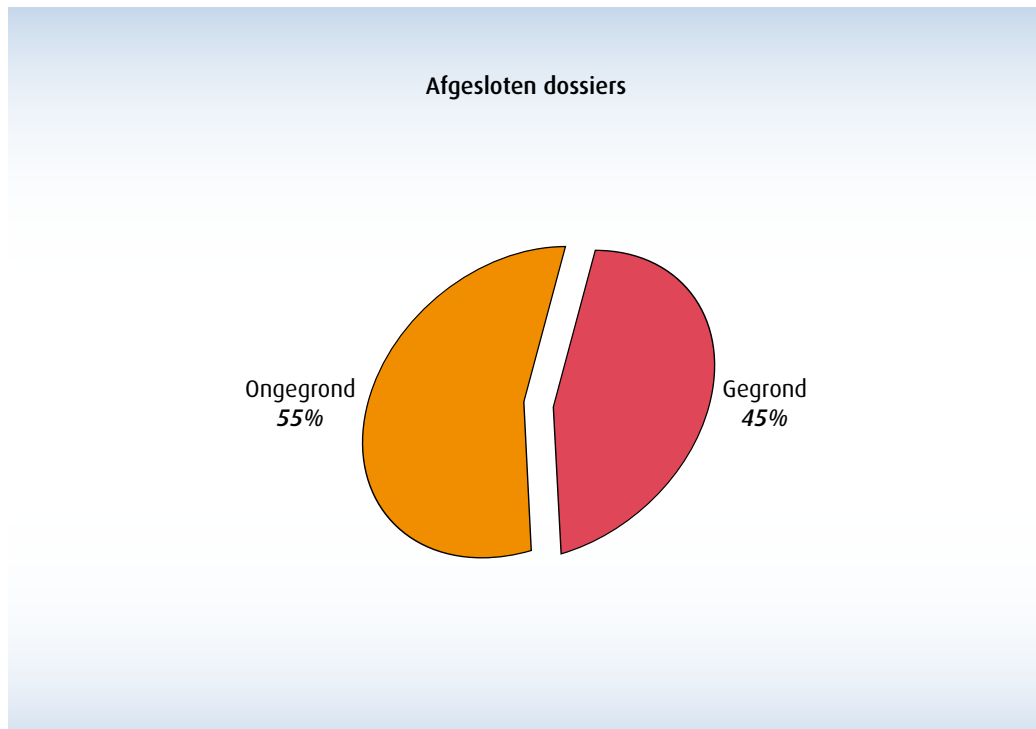
Wanneer de feitelijk gescheiden echtgenoot aantoont dat hij effectief geen toegang heeft tot het bedrag van het gezinspensioen dan zal de RVP aan deze echtgenoot de helft van het gezinspensioen storten vanaf de datum van de feitelijke scheiding. De bedragen die teveel gestort werden aan de andere echtgenoot worden teruggevorderd.

Bij moeilijkheden kan de feitelijk gescheiden echtgenoot de RVP contacteren.

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Fout in de perequatie bij de pensioendienst – Verjaringstermijn 10 jaar in het geval van te weinig ontvangen (wetgeving) – Wijziging zonder terugwerking in het geval van teveel ontvangen (artikel 17 van het Handvest van de sociaal verzekerde)

Dossier 17222

De feiten

Bij de perequatie op 1 januari 2009 stelt de heer Samaey vast dat zijn pensioen, dat hij sedert april 1993 geniet, niet in de correcte korf werd ingedeeld.⁴²

Hij beëindigde zijn loopbaan als Vlaams ambtenaar en niet als federaal ambtenaar.

Hij vraagt in februari en mei 2009 aan de PDOS om zijn toestand te herzien. In september 2009 wacht hij nog steeds op een antwoord.

⁴² De perequatieregeling van de pensioenen in de openbare sector werd grondig gewijzigd door de wet van 25 april 2007. Elk rust- en overlevingspensioen wordt voortaan toegewezen aan een perequatiekorf die overeenstemt met een welbepaalde sector (federale overheid, Vlaamse gemeenschap, Waals gewest, Brussels Hoofdstedelijk gewest, Franse gemeenschap, ...). Alle pensioenen binnen de korf worden op dezelfde datum op basis van hetzelfde percentage geperequateerd.

Dit nieuwe perequatiesysteem werd voor de eerste keer toegepast op 1 januari 2009.

Bedenkingen

Ingevolge onze tussenkomst onderzoekt de PDOS het dossier opnieuw. Hij stelt vast dat vanaf de ingangsdatum van het pensioen dit op een verkeerde basis werd berekend. De PDOS gebruikte de weddenschaal 24/1 (overeenstemmend met de graad van bureauchef bij de federale overheid). Betrokkene was echter in 1990 overgegaan naar de Vlaamse gemeenschap.

In feite had de PDOS de weddenschaal C211 moeten gebruiken voor de vaststelling van het pensioen. Het is immers deze weddenschaal die overeenstemt met zijn laatste graad bij de Vlaamse gemeenschap.

Dit alles heeft tot gevolg dat het pensioen tot eind 2008 op een te lage basis betaald werd. De heer Samaey heeft dan ook recht op achterstallen.

Hoewel het pensioen herzien wordt vanaf de ingangsdatum moet de PDOS in toepassing van de wet⁴³ de achterstallen beperken tot 10 jaar, of vanaf 1 januari 2000.

Vanaf 1 januari 2009 verandert de situatie echter. De herzieningscoëfficiënt voor de korf van de Vlaamse gemeenschap ligt lager dan deze van de federale overheid. De verhoging moet 0,1045 zijn in de plaats van 1,0895.

Het pensioen werd dan ook vanaf januari 2009 op een te hoge basis uitbetaald (ongeveer 8 euro bruto per maand).

De PDOS meent dat hij de ontstane schuld kan inhouden op de achterstallen die hij verschuldigd is voor de periode van 1 januari 2000 tot 31 december 2008.

Hij steunt zich hierbij op de bepalingen van de wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976-1977.⁴⁴

Het College is een andere mening toegedaan. Het feit dat er teveel werd uitbetaald is het gevolg van een administratieve vergissing. In dergelijk geval moet de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde toegepast worden.

Artikel 17 van het Handvest stelt dat wanneer vastgesteld wordt dat de beslissing aangetast is door een juridische of materiële vergissing, de instelling van sociale zekerheid op eigen initiatief een nieuwe beslissing neemt die uitwerking heeft op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan, onverminderd de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake verjaring.

---

⁴³ Koninklijk besluit van 17 juli 1991 op de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit

⁴⁴ Artikel 59, § 1: "De sommen die inzake pensioenen ten onrechte uitbetaald werden door de in artikel 58 vermelde machten en organismen, blijven verworven door hen die ze hebben ontvangen, als de terugbetaling niet gevraagd werd binnen een termijn van zes maanden te rekenen vanaf de eerste dag van de maand gedurende welke de uitbetaling is geschied.

In afwijking van het eerste lid kunnen de ten onrechte uitbetaalde bedragen waarvan de terugbetaling niet gevorderd werd binnen de in het eerste lid of in § 2 van dit artikel vastgestelde termijn, evenwel ten voordele van de schuldeiser afgehouden worden van de vervallen en nog niet uitbetaalde bedragen die inzake pensioenen verschuldigd zijn door die machten en organismen (...)".

Indien de vergissing aan de instelling van sociale zekerheid te wijten is, heeft de nieuwe beslissing uitwerking op de eerste dag van de maand na de kennisgeving ervan als het recht op de prestatie kleiner is dan het aanvankelijk toegekende recht.

Op basis van deze bepalingen meent het College dat er geen schuld ontstaan is en dat er bijgevolg ook niets kan teruggevorderd worden.

Conclusie

Na een lange tijd volgt de PDOS het College.

Het pensioen van de heer Samaey wordt herzien vanaf 1 november 2009. De teveel ontvangen bedragen tussen 1 januari 2009 en 31 oktober 2009 worden niet teruggevorderd.

Diplomabonificatie – Maximumduur gelijk aan de tijd nodig om het vereist of toereikend diploma te behalen - Begrip niet toepasbaar voor graden binnen hetzelfde niveau – Principe van onverbreekbaarheid van het diploma

Dossier 17256

De feiten

Mevrouw Blanchot is gegradueerd sociaal verpleegkundige. Zij behaalde haar diploma in 1976 na 4 jaren studies. Zij start haar carrière bij de overheid als gegradueerde verpleegster en wordt in die graad ook benoemd. Het diploma van gegradueerde verpleegkundige vereist een studieduur van 3 jaren.

In 1981 neemt zij bij dezelfde werkgever een nieuwe functie op waarvoor het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige vereist is. Het is slechts in 1995 dat haar benoeming als gegradueerd sociaal verpleegkundige wordt geregulariseerd.

Bij haar pensionering op 1 augustus 2008 kent de PDOS haar een diplomabonificatie toe van 3 jaren.

Betrokkene kan hiermee niet instemmen. Zij meent dat zij voor haar studies die 4 jaar duurden ook een bonificatie van 4 jaren moet krijgen.

Bedenkingen

De ambtenaren voor wiens aanwerving of benoeming het bezit van een diploma noodzakelijk was, hebben recht op een diplomabonificatie in de berekening van hun pensioen.

De diplomabonificatie wordt geregeld door de artikelen 32 tot 41 van de wet van 9 juli 1969 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de rust- en overlevingspensioenen van het personeel van de openbare sector.

Artikel 33 van deze wet bepaalt dat “de diploma's van universitair en niet-universitair hoger onderwijs en van hoger technisch, zeevaart- of kunstonderwijs met volledig leerplan, die overeenstemmen met studies van een duur die gelijk is aan of hoger dan twee jaar, brengen de toekenning met zich van een tijdsbonificatie, *indien het bezit van die diploma's een voorwaarde was waaraan de betrokkene heeft moeten voldoen, hetzij bij zijn aanwerving, hetzij bij een latere benoeming.*”

In het geval van mevrouw Blanchot meent de PDOS dat het bezit van het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige in 1995 geen voorwaarde was voor de benoeming tot de graad van gegradueerd sociaal verpleegkundige. Hij beschouwt deze benoeming eerder als een wijziging in de graadbenaming door een aanpassing van het personeelsstatuut. Er is dan ook volgens de PDOS niet voldaan aan de voorwaarden van artikel 33.

Om betrokkene zo goed mogelijk te helpen, nemen wij contact op met de vroegere werkgever van mevrouw Blanchot. Uit dit contact blijkt dat de graad en de functie van gegradueerde sociaal verpleegkundige enkel kunnen toegekend worden aan de ambtenaren die in het bezit zijn van dit diploma. Met deze informatie vragen wij aan de PDOS om het dossier opnieuw te bekijken.

De PDOS blijft bij zijn standpunt. Hij stelt immers vast dat in het benoemingsbesluit van betrokkene in 1995 vermeld wordt dat de benaming van de graad waarin zij was aangesteld ambtshalve gewijzigd werd in de graad van gegradueerd sociaal verpleegkundige. Voor de PDOS is dit het bewijs dat het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige niet noodzakelijk was om in die graad benoemd te worden.

Wij blijven er echter van overtuigd dat het niet mogelijk is om de graad van gegradueerd sociaal verpleegkundige toe te kennen aan een persoon die niet over dit diploma beschikt. Het betreft overigens een beschermd titel. Bovendien wordt het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige pas toegekend na 4 jaren studies⁴⁵.

Wij vestigen nog de aandacht op het begrip van de onverbreekbaarheid⁴⁶ van het diploma dat door het Rekenhof werd aangenomen. Dit begrip gaat uit van het principe dat de duur van de bonificatie gelijk is aan het aantal jaren dat de benoemde ambtenaar effectief studeerde, zelfs indien sommige andere diploma's die ook deel uitmaken van de lijst van de in de oproep tot de kandidaten vermelde diploma's een kortere studieduur vergen.

⁴⁵ De studies van verpleegkundige starten met een gemeenschappelijke opleiding van 2 jaren waarna de student moet kiezen tussen de opleiding van gegradueerd verpleegkundige (1 bijkomend jaar) of van gegradueerd sociaal verpleegkundige (2 bijkomende jaren).

⁴⁶ Zie nota voor de technische bureaus van de PDOS van 28 juli 2008

De PDOS volgt nog steeds onze argumentatie niet. Hij meent overigens dat het principe van de onverbreekbaarheid van het diploma in dit geval niet speelt. In de oproep tot de kandidaten wordt enkel het diploma van gegradueerde of gebrevetteerde verpleegkundige gevraagd. Het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige wordt nergens vereist. De PDOS baseert zich dan ook op het begrip van het vereiste en toereikende diploma.

Volgens ons kan dit laatste niet aangewend worden binnen een zelfde niveau maar enkel tussen verschillende niveaus.

Zo moet de bonificatie beperkt worden tot 2 jaren voor een juridisch assistent voor de licentiaat in de rechten die aan dit examen heeft deelgenomen. Wordt een licentiaat in de rechten echter aangeworven als niveau A dan geniet hij een bonificatie van 5 jaren zelfs indien in de lijst van de vereiste diploma's er diploma's voorkomen die al na 4 studiejaren kunnen behaald worden.

Conclusie

Na een lange onderhandelingstermijn volgt de PDOS ons standpunt.

Bovendien heeft het departement onderwijs van de Vlaamse gemeenschap bevestigd dat het diploma van gegradueerd sociaal verpleegkundige slechts kan behaald worden na 4 studiejaren. Dit diploma vormt geen bijkomend diploma na het behalen van het diploma van gegradueerd verpleegkundige.

De PDOS herziet het pensioen van mevrouw Blanchot en kent haar een diplomabonificatie toe van 4 jaren.

Cumul van een pensioen met een beroepsactiviteit – Verhoogde jaargrens voor gepensioneerden met kinderlast – Wettelijke notie van kinderlast

Dossier 17752

De feiten

De heer Dasnoy geniet een rustpensioen in de openbare sector. Hij cumuleert dit pensioen met een beroepsactiviteit als werknemer. In 2008 verdient hij op die manier 8.370,67 euro.

Hij meent dat hij de grens vastgesteld voor gepensioneerden met kinderlast (11.132,37 euro per jaar) respecteerde. Hij had immers in 2008 nog het co-ouderschap van twee kinderen (22 en 27 jaar oud) en betaalde voor één van hen nog een alimentatievergoeding.

De PDOS houdt er een andere mening op na. Hij stelt dat de heer Dasnoy zich moet houden aan de normale inkomensgrens van een gepensioneerde zonder kinderlast (7.421,57 euro per jaar). De PDOS beschouwt de notie kinderlast onlosmakelijk verbonden aan het genot van kinderbijslag door de gepensioneerde zelf.

Omdat de heer Dasnoy niet zelf de kinderbijslag ontvangt kan hij zich niet beroepen op het verhoogde grensbedrag.

De PDOS vraagt de integrale terugbetaling van het pensioen dat in 2008 betaald werd.

De heer Dasnoy betwist deze beslissing en roept de hulp in van de Ombudsman. De CDVU aanvaardt om de schuld niet terug te vorderen in afwachting van het resultaat van ons onderzoek.

Bedenkingen

Voorafgaande opmerking:

De wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen werd laatst gewijzigd door het koninklijk besluit van 1 september 2008 waarbij de grensbedragen van de toegelaten beroepsinkomsten voor bepaalde gepensioneerden verhoogd worden.

Artikel 3 van dit koninklijk besluit brengt een wijziging aan in artikel 9 van de wet van 5 april 1994. Wij stellen vast dat er bij de redactie van dit artikel een materiële vergissing is gebeurd.

Artikel 9 van de wet van 5 april 1994 bestaat uit twee leden (zie verder).

In de Nederlandse versie wordt het volgende vermeld: "Artikel 9 van dezelfde wet, (...) wordt vervangen als volgt: (...)."

De Franse versie vermeldt: "L'article 9, alinéa 1er, de la même loi, (...), est remplacé par la disposition suivante: (...)."

Deze bepalingen hebben tot gevolg dat in de Nederlandse versie nog slechts één lid overblijft, in de Franse versie blijft het vroegere lid twee bestaan.

Volgens ons is de Franse tekst de enige juiste. Wij contacteerden de PDOS.

De PDOS deelde ons mee dat het wel degelijk de bedoeling is dat het tweede lid van artikel 9 in de tekst blijft bestaan. De PDOS zal bij gelegenheid deze fout laten rechtzetten.

Wij merken op dat de PDOS in zijn interne teksten ook in de Nederlandse versie steeds het 2de lid van artikel 9 is blijven vermelden. Ook in zijn informatie aan de gepensioneerden vermeldt de PDOS steeds de inhoud van het 2de lid. Dit bevestigt dat het nooit de bedoeling was om het 2de lid af te schaffen.

De analyse van de teksten en het dossier leert ons het volgende.

Artikel 2:

“Voor de toepassing van deze wet:

1° moet onder " beroepsactiviteit " worden verstaan iedere activiteit die, naar gelang van het geval, in (...) het Wetboek van de inkomstenbelastingen (...) bedoelde inkomsten kan opleveren (...);”

Artikel 4:

“ (...)

§ 5. Voor de kalenderjaren die voorafgaan aan dat waarin hij de leeftijd van 65 jaar bereikt, en onverminderd de toepassing van § 4, eerste lid, mag de persoon die een rustpensioen geniet of een overlevingspensioen met een rustpensioen cumuleert, na voorafgaande verklaring:

1° een in § 1, eerste lid, 1°, bedoelde beroepsactiviteit uitoefenen, voor zover de bruto beroepsinkomsten 7.421,57 euro per kalenderjaar niet overschrijden; (...)

§ 7. Indien, voor een bepaald kalenderjaar, de in § 1 of § 5 bedoelde inkomsten met ten minste 15 % de in deze bepalingen vastgestelde grensbedragen overschrijden, wordt de betaling van het pensioen geschorst voor datzelfde jaar.

Indien, voor een bepaald kalenderjaar, de in § 1 of § 5 bedoelde inkomsten met minder dan 15 % de in deze bepalingen vastgestelde grensbedragen overschrijden, wordt, voor datzelfde jaar, het pensioen vermindert naar rata van het percentage waarmee de inkomsten de in de § 1 of § 5 bedoelde grensbedragen overschrijden.”

Dit betekent dat wanneer de grens van 7.421,57 euro met 0,5 tot 14,99 % wordt overschreden men het pensioen vermindert met 1 tot 15 %⁴⁷. Wordt de grens overschreden met 15 % of meer dan wordt het rustpensioen geschorst.

Artikel 9 (zoals het moet zijn):

“Indien de gerechtigde of zijn echtgenoot in de loop van een bepaald jaar kinderbijslag of een als zodanig geldende tegemoetkoming ontvangt voor ten minste één kind, wordt of worden voor datzelfde jaar (...) het bedrag van 7.421,57 euro bepaald bij artikel 4, § 5, eerste lid, 1° en 4 en het bedrag van 17.149,19 euro bepaald bij artikel 4, § 1, eerste lid, 2° en tweede lid, met 3.710,79 euro verhoogd (...).”

De bepalingen van het eerste lid zijn ook toepasselijk op de gerechtigde of zijn echtgenoot die zijn eigen of geadopteerd kind opvoedt, waarvoor hij geen aanspraak kan maken op kinderbijslag, indien:

1° het kind jonger is dan 14 jaar;

⁴⁷ Het percentage wordt berekend tot op een honderdste. Het aldus berekende percentage wordt voor de vaststelling van de vermindering op het pensioen afgerond tot de hogere eenheid wanneer de eerste decimaal tenminste gelijk is aan 5 of tot de lagere eenheid wanneer deze lager is dan 5.

2° de begunstigde of zijn echtgenoot voor het kind van 14 jaar of ouder wezenbijslag ten laste van de Dienst voor overzeese sociale zekerheid geniet;

3° het kind van 14 jaar of ouder waarvoor niet is voldaan aan de onder 2° vermelde voorwaarde:

- a) jonger is dan 21 jaar en verbonden is door een leerovereenkomst, bedoeld in artikel 4 van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders;
- b) jonger is dan 25 jaar en leergangen in het dagonderwijs volgt waarvan de duur tenminste gelijk is aan die vastgesteld bij de regelgeving tot vaststelling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat onderwijs volgt;
- c) minstens 66 % arbeidsongeschikt is.

In het geval van de heer Dasnoy paste de PDOS de limiet voor een gepensioneerde zonder kinderlast toe omdat de kinderbijslag niet betaald werd aan betrokkene maar aan zijn ex-echtgenote.

Omdat zijn inkomsten in het jaar 2008 in totaal 8.730,67 euro bedroegen kwam de PDOS tot het besluit dat hij de toegelaten jaargrens van 7.421,57 euro met 17,44 % overschreden had.

Hij moest dan ook zijn volledige pensioen voor het jaar 2008, of 12.320,64 euro terugbetalen.

Wij bogen ons over het begrip kinderlast.

In het dossier van de heer Dasnoy betekent dit dat hij op basis van art. 9 van de wet van 5 april 1994 zijn kinderlast kan bewijzen op 2 manieren, namelijk:

- 1) door het bewijs dat een gepensioneerde één of meerdere kinderen ten laste heeft waarvoor hij kinderbijslag ontvangt: dit bewijs kan geleverd worden door een attest van het kinderbijslagfonds;
- 2) indien de gepensioneerde geen kinderbijslag ontvangt door het bewijs dat hij een eigen kind of een wettig geadopteerd kind opvoedt dat 14 jaar of ouder maar jonger dan 25 jaar is en leergangen in het dagonderwijs volgt waarvan de duur tenminste gelijk is aan die vastgesteld bij de regelgeving tot vaststelling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat onderwijs volgt.

Dit tweede lid is wel degelijk van toepassing op de situatie van heer Dasnoy. Hij leverde immers het bewijs dat hij zijn dochter, een 22 jaar oude studente, opvoedt.

De opvoeding blijkt uit het vonnis van de echtscheiding. Het ouderlijk gezag wordt gezamenlijk door de twee ouders uitgeoefend en zij nemen gezamenlijk de belangrijkste beslissingen in verband met onderhoud en opvoeding van de kinderen. Er is duidelijk co-ouderschap en de vader betaalt nog een alimentatievergoeding aan zijn ex-echtgenote.

Wij hebben geprobeerd de PDOS ervan te overtuigen dat onder een kind opvoeden volgens de (thans opgeheven) Commissie van Advies inzake Betwiste Zaken inzake Kinderbijslag⁴⁸ dient te worden verstaan: alle taken die artikel 203 B.W. oplegt aan de ouders tegenover hun kinderen, d.w.z. voeden, onderhouden en opvoeden met de nadruk op opvoeden en niet op onderhouden.

Het koppel had duidelijk geopteerd voor het co-ouderschap wat betekent dat het ouderlijk gezag wordt verdeeld en dat beide ouders samen beslissingen moeten nemen inzake onderhoud en opvoeding van de kinderen ongeacht bij welke ouder het kind verblijft⁴⁹.

Meer nog, de kinderbijslag wordt momenteel vaak niet meer aan één van de beide ouders, doch op een "kinderrekening", zijnde een gemeenschappelijke rekening waarover beide ouders afzonderlijk en onbepaald kunnen beschikken en die tot doel heeft hiermee alle uitgaven die eigen aan het kind zijn te betalen, uitbetaald.

Dit geheel van elementen moest volgens ons de PDOS tot het besluit brengen dat er wel degelijk sprake is van kinderlast in de zin van de wet van 5 april 1994.

Conclusie

De PDOS heeft zijn houding aangepast. Zijn praktijk sluit nu meer aan bij de recente maatschappelijke evoluties.

Voor het dossier van de heer Dasnoy wordt voor het jaar 2008 de verhoogde limiet voor een gepensioneerde met kinderlast toegepast. Omdat deze grens is vastgesteld op 11.132,37 euro en de inkomsten van de heer Dasnoy slechts 8.730,67 euro bedragen kon zijn pensioen voor het jaar 2008 volledig betaald worden.

Na 31 december 2008 heeft de heer Dasnoy geen kinderen meer die nog studeren. Dit betekent dat hij vanaf het jaar 2009 de lagere grens zonder kinderlast moet respecteren.

---

⁴⁸ Com. van Advies, 15 maart 1956, Documentatie inzake kinderbijslag, R.K.W., 1969,435

⁴⁹ Co-ouderschap gaat immers van de fictie uit dat de kinderen nog verder één gezin vormen met hun ouders en dat de ouders hun kinderen verder samen opvoeden ondanks hun scheiding. In casu verblijft het jongste kind beurtelings één week bij de moeder en één week bij de vader.

Algemeen merken wij dat de informatie betreffende de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit die de PDOS aan de gepensioneerden bezorgt correct weergeeft dat de verhoogde grens met kinderlast niet enkel wordt toegepast voor de gepensioneerden die kinderbijslag ontvangen (of hun echtgenoot) maar ook voor gepensioneerden die zich in andere specifieke door de wet voorziene situaties bevinden, wat de wil van de wetgever weergeeft.

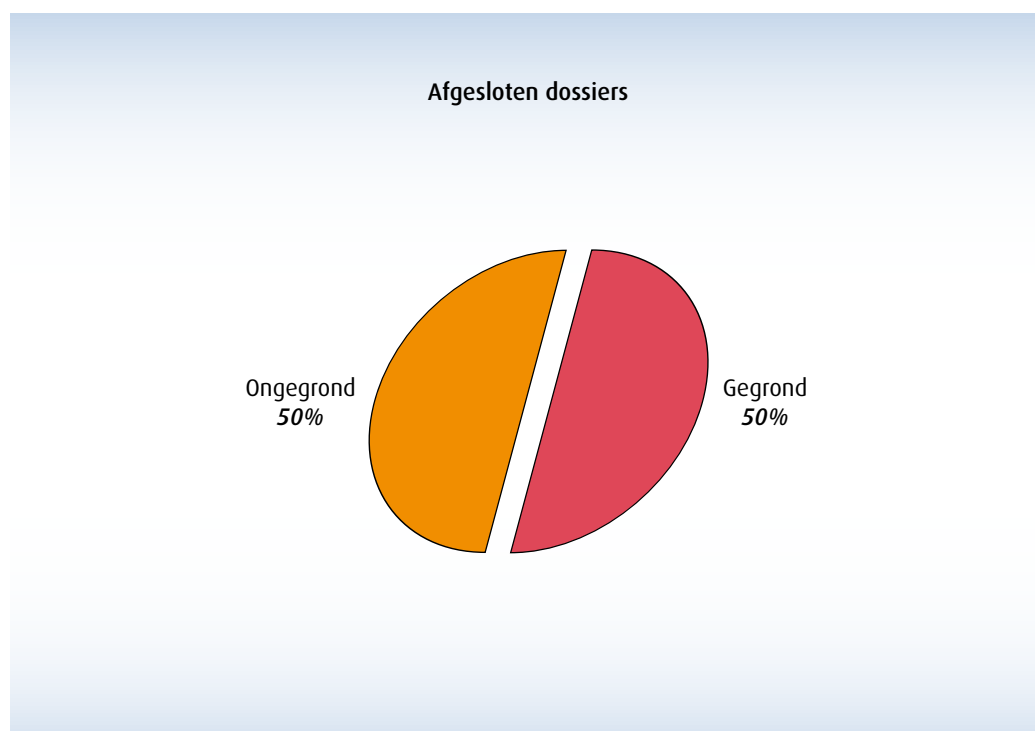
Wij verbazen ons er dan ook over dat de PDOS dit in de praktijk niet op een meer systematische wijze toepaste.

De gepensioneerden uit de openbare sector die menen dat hun cumulatiedossier op dit punt niet correct behandeld werd, hebben er misschien belang bij om de PDOS te contacteren en hun cumulatietoestand opnieuw te laten onderzoeken.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Zelfstandige activiteit uitgeoefend na de ingangsdatum van het rustpensioen en onderworpen aan volledige sociale bijdragen – Periode tijdens dewelke het pensioen niet betaald werd – Mogelijkheid om deze periode op te nemen in de berekening van het pensioen – Voorlopig ontbreken van de mogelijkheid van ambtshalve herziening bij het RSVZ

Dossier 16670 – 18500

De feiten

Op 1 januari 2001 heeft mevrouw Alibert haar rustpensioen als werknemer en zelfstandige genomen. Zij was toen 66 jaar oud. Zij ontvangt een rustpensioen van 215,03 euro per maand voor 12 jaar als werknemer en 425,62 euro per maand voor het uitoefenen van een zelfstandige activiteit gedurende 20 jaren.

Na haar pensionering blijft zij een zelfstandige activiteit uitoefenen. Voor de jaren 2001 en 2002 blijven haar inkomsten binnen de toegelaten grenzen. Voor de periode van 1 januari 2003 tot en met 31 december 2004 daarentegen zijn haar inkomsten te hoog. Na een onderzoek meldt het RSVZ haar in juni 2007 dat haar pensioen in 2003 en 2004 geschorst moet worden.

Eind 2007 regulariseert mevrouw Alibert haar bijdragen als zelfstandige bij haar sociaal verzekeringsfonds vermits zij door de terugvordering van haar pensioen niet als gepensioneerde beschouwd wordt en derhalve geen vermindering van bijdragen als gepensioneerde meer geniet. Zij verwacht dat de jaren 2003 en 2004 aan haar loopbaan als zelfstandige zullen toegevoegd worden.

Het RSVZ weigert echter haar pensioen te herzien en deze jaren aan haar loopbaan toe te voegen.

Tijdens onze permanentie te Gent beklaagt mevrouw Poortmans zich er op haar beurt over dat haar pensioen als zelfstandige toch wel erg klein is. Zij beweert dat zij een zelfstandige activiteit uitoefende gedurende 30 jaren (1965 tot 1994) terwijl het RSVZ er slechts 17,5 in aanmerking neemt voor de berekening van haar pensioen. Deze beperkte loopbaan geeft haar recht op 200 euro per maand.

Bij het onderzoek stellen wij vast dat zij gepensionerd is sedert 1 november 1994 en dat zij een rustpensioen geniet op basis van een gemengde loopbaan werknemer en zelfstandige.

Haar pensioen in de regeling voor werknemers werd berekend op basis van 2 jaren (1963 en 1964) en bedraagt 27 euro per maand.

Op basis van de gegevens van het sociaal verzekeringsfonds stellen wij vast dat mevrouw Poortmans als zelfstandige was aangesloten van 1 april 1965 tot 31 september 1973 en van 1 april 1983 tot 31 december 1993.

Van 1974 tot 1982 heeft betrokkene geen bijdragen in eigen naam betaald (zij was destijds meewerkende echtgenoot). Bovendien heeft zij voor andere periodes uit de jaren '80 evenmin recht op een pensioen omdat zij gedeeltelijke vrijstelling van bijdragen had aangevraagd en bekomen⁵⁰.

Uiteindelijk kan zij genieten van een pensioen voor een loopbaan van 17,25 jaren.

Zij verklaarde vanaf 1 november 1994 een zelfstandige activiteit uit te oefenen binnen de toegelaten grenzen. Bij een controle van de inkomsten werd evenwel vastgesteld dat deze het wettelijk vastgesteld grensbedrag overschreden van 1 januari 1995 tot 31 december 1999 en van 1 januari 2001 tot 31 mei 2003.

Voor die periodes werd haar rustpensioen geschorst. Mevrouw Poortmans betwist dit niet. Wat echter met de herziening van haar pensioen voor de periodes dat zij werkte en geen pensioen ontving?

---

⁵⁰ Deze vrijstelling betreft 1 kwartaal in 1983, 1984, 1985 en 1986; 2 kwartalen in 1989.

Bedenkingen

Voor de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingingen vóór 1 juli 1997 en ten vroegste op 1 januari 1984 voorzag de wetgeving dat elke periode, tijdens dewelke het pensioen niet betaald werd en de betrokkene een zelfstandige activiteit uitoefende en volledige bijdragen betaalde, in aanmerking kon genomen worden voor de berekening van het pensioen.

Het jaar waarin het pensioen werkelijk ingaat is het jaar waarin het pensioen in betaling gesteld wordt. Het betreft hier zowel de eerste datum waarop het pensioen daadwerkelijk ingaat als elke latere ingangsdatum na een tijdelijke uitdoving van het recht op betaling van het pensioen.

Deze interpretatie was gebaseerd op de principes van harmonisering, gerechtigheid en samenhang tussen de artikelen 124 en 134 van de wet van 15 mei 1984 die onder andere als doel had om de berekeningsregels in de regeling voor werknemers en zelfstandigen beter op elkaar af te stemmen.

Dit alles betekende dat de zelfstandige wiens pensioen reeds betaald geweest is en die volledige bijdragen betaalde na de pensioenleeftijd zich op deze jaren kon beroepen om zijn loopbaan aan te vullen of om minder voordelige jaren te vervangen op voorwaarde dat hij gedurende de bedoelde jaren geen pensioen had genoten.

Deze wetgeving werd evenwel twee maal gewijzigd, in 1997 en 2006. De wijziging in 1997 verhinderde de opname van periodes van beroepsactiviteit na de ingangsdatum van het pensioen terwijl de wijziging in 2006 deze mogelijkheid (met andere voorwaarden) opnieuw voorziet.

De ambtshalve herziening van de betrokken pensioendossiers werd afgeschaft door de wijziging van artikel 4, § 3 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997.

De bepaling van 1997 stelde dat de loopbaanbreuk van de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste keer ten vroegste op 1 juli 1997 ingingen (dit is betaald werden) definitief werd vastgesteld.

Eind 2006 heeft een wetswijziging de mogelijkheid weer ingevoerd om de loopbaanbreuk te herzien na de ingangsdatum van het pensioen.

De programmawet van 27 december 2006 heeft in voornoemd besluit de woorden "daadwerkelijk en voor de eerste keer" geschrapt. Hierdoor kunnen de pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2007 weer herzien worden met opname van de periodes die zich na de ingangsdatum van het pensioen situeren en waarvoor volledige bijdragen betaald werden.

Deze twee wetswijzigingen met een beperkte tussentijd hebben tot gevolg dat de periodes die na de ingangsdatum van het pensioen werden gepresteerd niet aanneembaar zijn voor de berekening van de pensioenen die ingingen tussen 1 juli 1997 en 31 december 2006. Dit houdt in dat niet alle gepensioneerden op gelijke wijze behandeld worden.

Op dit punt heeft een arrest van het Grondwettelijk Hof⁵¹ het artikel 4, § 3 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 duidelijk als discriminerend beschouwd voor zover dat het niet toeliet om de periodes die zich bevinden na de datum waarop het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste keer inging in aanmerking te nemen.

Het Hof meende dat de gepensioneerden wiens pensioen was ingegaan tussen 1 juli 1997 en 31 december 2006 ook recht moesten hebben op een pensioen voor hun activiteit waarvoor zij volledige bijdragen betaalden en die gelegen is na de ingangsdatum van hun pensioen.

De uitvoering van dit arrest stootte evenwel op technische moeilijkheden.

In antwoord op een parlementaire vraag⁵² heeft het RSVZ toegegeven dat het niet de mogelijkheid heeft om alle gevallen op te sporen waarin er geen herziening van het pensioen gebeurde hoewel betrokkene een zelfstandige activiteit uitoefende en volledige bijdragen betaalde.

Conclusie 1

Het RSVZ herzielt het pensioen van mevrouw Alibert in februari 2010. De herziening heeft uitwerking vanaf 1 december 2007 gelet op de regularisatie van de bijdragen in november 2007.

Door de toevoeging van 2 loopbaanjaren wordt het maandelijkse bedrag verhoogd met 44 euro.

In het geval van mevrouw Poortmans was het RSVZ ertoe gehouden om het pensioen ambtshalve⁵³ te herzien gelet op het feit dat haar pensioen gedurende meerdere jaren niet betaalbaar was ingevolge de uitoefening van een niet toegelaten zelfstandige activiteit. De periodes waarvoor de betrokkene volledige bijdragen boven de minimumdrempel voor een zelfstandige activiteit in hoofdberoep betaald heeft, kunnen in het pensioen opgenomen worden.

Na onze interventie heeft het RSVZ het ambtshalve onderzoek opgestart.

Het verzekeringsfonds van mevrouw Poortmans bevestigde dat zij volledige bijdragen betaalde voor het jaar 1995. Dit jaar kon dan ook opgenomen worden in de berekening van het pensioen.

---

51 Grondwettelijk Hof nr. 32/2009, 24 februari 2009 (prejudiciële vraag)

52 Vragen en antwoorden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 3de zitting van de 52ste zittingsperiode 2008-2009, vraag nr. 81 van de heer Luc Goutry van 26 maart 2009 (N), "Pensioenregeling voor zelfstandigen – Grondwettelijk Hof – Discriminatie", Bull. Nr. 60 van 30 april 2009, p. 180 - 181

53 De ambtshalve herziening (zonder dat een aanvraag noodzakelijk is) wordt afgeleid uit het samen lezen van artikel 15 en 154, 7° van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen:
"Artikel 15. Indien, op de datum waarop het pensioen werkelijk ingaat, bijdragen bedoeld in artikel 13, in hoofdsom of toebehoren, verschuldigd blijven, kan de regularisatie van deze toestand slechts een weerslag hebben op het recht op uitkeringen ten vroegste de eerste van de maand volgend op die tijdens welke de totaliteit van de verschuldigde bedragen werd betaald."
"Art. 154. Het Rijksinstituut neemt van ambtswege een nieuwe beslissing wanneer: (...)
7° de regularisatie van de bijdragen overeenkomstig artikel 15 een invloed heeft op het recht op de uitkeringen (...)."

De nieuwe beslissing die een bijkomend jaar toevoegt aan de loopbaan als zelfstandige en de loopbaanbreuk hierdoor op 18,25/45 brengt, werd op 22 december 2010 genomen. Het betaalbaar bedrag in de regeling voor zelfstandigen verhoogt hierdoor van 207,57 euro naar 228,19 euro per maand.

Conclusie 2

Om een oplossing te bieden aan de moeilijkheden die het ondervindt om alle gevallen die niet ambtshalve herzien werden voor de periode van 1997 tot 2006 op te sporen heeft het RSVZ beslist om een nieuwe beslissing te nemen zodra het dossier om welke reden ook opnieuw onderzocht wordt.

Volgens het RVSZ volstaat deze maatregel omdat het aantal gevallen dat niet ambtshalve herzien werd, beperkt is.

Het RSVZ bevestigde ons in mei 2010 dat er (nog steeds) geen procedures bestaan om deze dossiers ambtshalve te herzien. Het RSVZ bevestigde ons evenwel dat deze problematiek opnieuw zal onderzocht worden bij toekomstige aanpassingen van het informaticaprogramma.

Het College neemt akte van deze belofte maar meent dat het RSVZ toch een extra inspanning zou kunnen doen om deze dossiers op te sporen. Wij stellen ons de volgende vraag: zou het RSVZ niet in staat moeten zijn om met de huidige informaticamogelijkheden en in directe samenwerking met de RVP en de sociale verzekeringsfondsen de dossiers ambtshalve te herzien zonder dat de betrokkene, die meestal de wijzigingen in de wet niet kent, stappen moet ondernemen?

Bijkomende bijdragen gevraagd aan de zelfstandige na de ingangsdatum van zijn pensioen – Vergissing niet te wijten aan de gepensioneerde – Betalingsfaciliteiten toegestaan door het RSVZ – Bedrag van het pensioen niet verminderd tijdens de periode van regularisatie

Dossier 18518

De feiten

De heer Caluwé oefende een zelfstandige activiteit uit van 1 oktober 1963 tot 31 december 2000. Daarna volgde een periode van gelijkstelling wegens ziekte. Op 1 november 2007 werd hij gepensionerd. Zijn pensioen als zelfstandige wordt toegekend op basis van het gezinsbedrag en bedraagt 1.186 euro.

In maart 2010 licht de Nationale Hulpkas van het RSVZ hem erover in dat er een controle werd uitgevoerd door de FOD Sociale Zekerheid. Uit deze controle blijkt dat er een probleem was met de berekening van zijn bijdragen voor de jaren 1988 en 1990 (op basis van zijn beroepsinkomsten voor respectievelijk de jaren 1985 en 1987). Er wordt hem verzocht om meer dan 600 euro te storten.

De Nationale Hulpkas van het RSVZ gelast hem om deze som te betalen voor eind juni 2010. Zo niet zal zijn pensioen met de twee jaren verminderd worden tot hij de bijkomende bijdragen volledig betaald heeft.

De heer Caluwé richt zich tot ons. Hij weet zeker dat hij altijd alle bijdragen betaald heeft die zijn sociaal verzekeringsfonds (Nationale Hulpkas van het RSVZ) hem gevraagd heeft. Er kan hem dan ook niets ten laste gelegd worden.

Trouwens, hij kan niet zomaar 600 euro betalen. Dit is de helft van zijn maandinkomen.

Bedenkingen

Betrokkene heeft altijd zijn bijdragen betaald op basis van zijn inkomsten. Hij weet nog dat de FOD Financiën in 1988 en 1990 zijn fiscale aangiftes had aangepast. Hij wist echter niet dat deze aanpassingen een invloed zouden hebben op zijn sociale bijdragen.

Uit het dossier blijkt dat de FOD Financiën het sociaal verzekeringsfonds destijds niet heeft ingelicht over de aangebrachte wijzigingen. Hierdoor heeft de heer Caluwé nooit een vraag tot regularisatie van zijn bijdragen voor die twee jaren ontvangen.

Het is pas in 2010 dat de FOD Sociale Zekerheid bij een controle een onregelmatigheid vaststelt.

In toepassing van artikel 16, § 2 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 zijn sociale bijdragen verjaard na een periode van 5 jaren te rekenen vanaf 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarvoor ze verschuldigd zijn.

In het geval van de heer Caluwé zijn de bijdragen voor het jaar 1988 in principe verjaard op 1 januari 1994, deze voor het jaar 1990 op 1 januari 1996.

Het adagium “nemo auditur propriam turpitudinem allegans”⁵⁴ in achtnemend kan de overheid zich niet verschuilen achter een tekortkoming van haar administratie om de onderworpen pensioenrechten te ontzeggen. Immers de kwartalen waarvoor geen volledige bijdragen in hoofdambt werden betaald mogen niet in aanmerking genomen worden voor de berekening van het pensioen⁵⁵.

Artikel 16 van het koninklijk besluit nr. 38 bepaalt dat er door de Koning uitzonderingen kunnen voorzien worden op de verjaringstermijnen in het geval de betrokkene geen fout heeft aan de gebrekkige betaling.

Er is voor deze bepaling geen uitvoeringsbesluit. Maar in 1986 heeft de toenmalige Staatssecretaris voor Pensioenen zijn instemming betuigd met het feit dat indien de betrokken diensten (belastingdiensten, RSZV of de sociale verzekeringsfondsen) in gebreke blijven de verjaringstermijnen kunnen opgeheven worden.

⁵⁴ Niemand die zich beroept op eigen schandelijk gedrag wordt gehoord.

⁵⁵ Artikel 13 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (Belgisch Staatsblad van 10 januari 1968)

Op initiatief van het verzekeringsfonds wordt de opheffing van de verjaringstermijn gevraagd door het RSVZ aan de Algemene directie zelfstandigen bij de FOD Sociale Zekerheid. De opheffing wordt toegestaan wanneer het laattijdig karakter van de aanvraag tot terugbetaling niet kan ten laste gelegd worden van de zelfstandige.

Het is bijgevolg in het belang van de gepensioneerde dat de Algemene directie zelfstandigen de toelating geeft om de bijkomende bijdragen te betalen. Hierdoor kan de betrokkene voorkomen dat bepaalde kwartalen waarvoor hij (buiten zijn wil) te weinig bijdragen betaalde niet meetellen voor zijn pensioen.

Het sociaal verzekeringsfonds moet de bijkomende bijdragen vragen (of het teveel ontvangen terugbetalen) aan de zelfstandige uiterlijk de laatste dag van de maand die volgt op deze tijdens dewelke het de noodzakelijke inlichtingen ontvangt⁵⁶.

Artikel 15, § 1, 2de lid van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 bepaalt immers dat de jaren waarvoor de bijdragen niet volledig betaald werden niet in aanmerking mogen genomen worden voor de vaststelling van het pensioen. De strikte toepassing van het artikel 15, § 1, 2de lid van het koninklijk besluit nr. 72 heeft evenwel pijnlijke gevolgen voor de betrokkene. Het RSVZ vermindert het pensioen voorlopig met twee jaren tot de volledige storting van de bijdragen.

Nu is het mogelijk dat de financiële situatie van betrokkene niet toelaat om deze bijkomende bijdragen in één keer te betalen.

Wij vroegen aan het RSVZ om een soepele betalingsregeling zonder vermindering van het pensioen gedurende de afbetalingsperiode.

Conclusie

Het RSVZ reageert positief en aanvaardt dat betrokkene zijn bijdragen gespreid betaalt (tot 31/12/2010) zonder dat zijn pensioen verminderd wordt. Dit betekent dat de heer Caluwé 100 euro per maand betaalt en dit gedurende 6 maanden⁵⁷.

Wij stellen vast dat een euvel in de opvolging van het loopbaandossier dat slechts ontdekt wordt na de pensionering van de zelfstandige negatieve gevolgen kan hebben op het pensioen en dit ondanks het feit dat de zelfstandige altijd getrouwd zijn bijdragen betaalde.

Er bestaan nochtans maatregelen om de gevolgen in de mate van het mogelijke te verzachten (opheffing van de verjaring). De mogelijkheid om de zelfstandige vrij te stellen van deze bijdragen is niet voorzien.

⁵⁶ Artikel 43 van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967, houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (Belgisch Staatsblad van 28 december 1967)

⁵⁷ Wij merken nog op dat elke betaling van bijdragen fiscaal kan in mindering gebracht worden in het jaar waarin de betaling gebeurde.

Pensioen en beroepsactiviteit – Vergelijking van de inkomsten met de toegelaten grenzen – Beroepsinkomsten als zelfstandige door de wetgeving vast te stellen op basis van de door de belastingdienst weerhouden inkomsten – Vaststelling van een foutieve aanslag na het verstrijken van de betwistingstermijn – Herziening mogelijk op basis van een fiscaal attest – Billijke beslissing

Dossier 18726

De feiten

Het RVSZ kende een vervroegd pensioen toe aan mevrouw Van Oost op 1 november 1998 (60 jaar).

Haar echtgenoot cumuleert zijn pensioen met een beroepsactiviteit sedert zijn pensionering in mei 2002.

In 2009 stelt het RSVZ vast dat de inkomsten van de echtgenoot de toegelaten grenzen overschreden hebben in 2006 en 2007. Zijn pensioen wordt tijdens deze twee jaren geschorst.

Ook de situatie van mevrouw Van Oost wordt verder onderzocht. Eerst kwam het RVSZ tot het besluit dat de inkomsten van mevrouw Van Oost de toegelaten jaargrens in 2006 met meer dan 15 % overschreden hadden. De beslissing van 12 mei 2010 schorst het pensioen volledig.

Mevrouw Van Oost betwist deze beslissing. Haar inkomsten voor het jaar 2006 werden door de fiscus vastgesteld op 13.000 euro. Dit bedrag overschrijdt de toegelaten grens (12.472,14 euro) slechts met 4 %.

Het RSVZ neemt hierop een nieuwe beslissing op 9 juli 2010 en stelt het pensioen voor het jaar 2006 betaalbaar aan 96 %.

Uit contacten tussen de heer en mevrouw Van Oost en de fiscale administratie blijkt echter dat zij hun belastingsaangifte foutief hebben ingevuld. In feite moeten er geen inkomsten aan mevrouw Van Oost toegekend worden als echtgenoot - helpster.

Spijtig genoeg is de termijn om bezwaar in te dienen tegen deze aanslag verlopen. De aanslag is bijgevolg definitief.

Mevrouw Van Oost vraagt aan haar belastingcontroleur om een attest op te maken waarin bevestigd wordt dat haar inkomsten voor het jaar 2006 nihil zijn.

Zij legt dit attest voor aan het RVSZ. Het RSVZ weigert met deze verklaring rekening te houden.

Mevrouw Van Oost wendt zich tot het College.

Bedenkingen

Na voorafgaande verklaring kan een gepensioneerde zijn pensioen cumuleren met een beroepsactiviteit voor zover de inkomsten uit deze activiteit een bepaalde jaargrens niet overschrijden.

Wordt de toegelaten grens in een bepaald jaar met tenminste 15 % overschreden dan wordt het pensioen voor het ganse kalenderjaar geschorst. Wordt de toegelaten grens met minder dan 15 % overschreden dan wordt het pensioen voor het ganse kalenderjaar verminderd met hetzelfde percentage als het percentage waarmee de jaargrens werd overschreden.

Artikel 107, § 2, A, 2° van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen definieert wat onder beroepsinkomsten uit een zelfstandige activiteit moet worden begrepen.

Onder beroepsinkomen uit een zelfstandige activiteit dient te worden verstaan het brutoberoepsinkomen, verminderd met de beroepsuitgaven of -lasten en, desgevallend, met het beroepsverlies, dat weerhouden werd door het Bestuur der Directe Belastingen voor de vaststelling van de aanslag betreffende het betrokken jaar.

In de praktijk vraagt het RSVZ aan de belastingdienst het aanslagbiljet van het desbetreffende jaar. De bedragen die voorkomen op dit officiële document worden in aanmerking genomen om na te gaan of de toegelaten grenzen gerespecteerd werden.

Wanneer de belastingplichtige niet kan instemmen met de aanslag dan moet hij binnen de zes maanden na de verzending van het aanslagbiljet schriftelijk een bezwaar indienen.

Wordt er geen bezwaar ingediend of wordt het bezwaar te laat ingediend dan is de aanslag definitief⁵⁸.

Mevrouw Van Oost had de fout in de belastingsaanslag niet meteen opgemerkt en wanneer zij de fout uiteindelijk vaststelde was de termijn om een bezwaar in te dienen verstreken⁵⁹.

Zij kon wel rekenen op de goede wil van de belastingdienst. Zij ontving een attest waarop de correcte cijfers werden weergegeven. Haar werkelijke beroepsinkomsten voor het jaar 2006 waren nihil.

⁵⁸ De fiscale wet voorziet dat de Administratie de begane vergissing kan rechtzetten na het verstrijken van de termijn om een bezwaarschrift in te dienen door een ontheffing van ambtswege in geval van:

- overbelastingen die voortvloeien uit materiële vergissingen, uit dubbele belasting of uit afdoende nieuwe bescheiden of feiten;
- een overschot aan voorheffingen of voorafbetalingen dat niet werd verrekend;
- bepaalde verminderingen waarop betrokkene recht heeft en die niet zijn toegekend (personen ten laste, vermindering voor pensioenen,...).

⁵⁹ In dit geval heeft de belastingdienst automatisch het huwelijksquotiënt toegepast. Met of zonder de toepassing van het huwelijksquotiënt bleef het resultaat in elk geval hetzelfde: de belastingen bleven dezelfde. De betrokkenen hadden dus eigenlijk geen enkel belang bij het indienen van een bezwaar, tenzij voor de vorm. De afwezigheid van elke reactie van het koppel is dan ook te verklaren.

Het RSVZ hield echter strikt vast aan de wettelijke bepalingen. Enkel de gegevens die voorkomen op het aanslagbiljet kunnen in aanmerking genomen worden bij de vaststelling van haar beroepsinkomsten.

Conclusie 1

Een grondig onderzoek van dit bijzondere geval overtuigde ons ervan dat de geest van de wet moet voorrang krijgen op de letter van de wet. Het lijkt duidelijk dat de wetgever, door het vrij strikt bepalen van wat er onder beroepsinkomsten moet verstaan worden, het werk van de pensioendiensten wou verlichten door oeverloze discussies met de gepensioneerde te voorkomen en wou vermijden dat het RSVZ uit eigen beweging de inkomsten van de belastingplichtige zou wijzigen, buiten medeweten van de fiscus.

Het kan zeker niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn om de pensioendienst te verplichten rekening te houden met foutieve gegevens wanneer deze fout door de belastingdienst zelf wordt bevestigd.

Dat na het verstrijken van de bezwaartermijn een fout in de aanslag wordt vastgesteld gebeurt wel vaker. In die gevallen wordt een zekere soepelheid van de pensioendiensten verwacht.

Wij hebben aan het RSVZ gevraagd om zich niet te houden aan de strikte toepassing van artikel 107 van het algemeen reglement maar in het dossier van mevrouw Van Oost de meest billijke houding aan te nemen, te weten rekening houden met de correcte beroepsinkomsten vermeld in een attest van de belastingdienst dat de fout in het aanslagbiljet bevestigt.

Wij verwezen bovendien naar de interne dienstnota van het RSVZ van 12 juni 2001 die deze mogelijkheid uitdrukkelijk voorziet.

Ingevolge onze interventie heeft het RSVZ het dossier van mevrouw Van Oost herzien. Het pensioen werd voor het jaar 2006 volledig betaalbaar gesteld. De terugvordering van het bedrag van de 4 % overschrijding werd geannuleerd.

Dit dossier heeft een positieve oplossing gekregen op basis van het principe van de billijkheid.

Ondoordacht beroep doen op het principe van de billijkheid zou als niet gewenst gevolg een gedeeltelijke uitholling van de wettelijke bepalingen kunnen hebben. De toepassing van de wettelijke bepalingen primeert.

Dit verhindert echter niet dat de pensioendiensten in bijzondere gevallen naar een billijke, meer rechtvaardige oplossing kunnen zoeken zonder aan de algemene rechtsprincipes te raken.

Conclusie 2

De volgens ons bijzondere oplossing die in dit dossier gevonden werd, steunt bovenal op een degelijke dosis gezond verstand en een grote soepelheid.

Alle lof komt toe aan het RVSZ.

De in dit dossier toegepaste werkwijze van het RSVZ, die tegen de wetgeving aanleunt, schept geen precedent dat het bindt voor de toekomst.

De strikte toepassing van de wet verplichtte het RSVZ ertoe om de betrokkenen te bestraffen hoewel een reeks elementen voorhanden waren waaruit bleek dat er geen slechte bedoelingen in het spel waren.

Het zijn net die elementen die het geval en bijgevolg ook de beslissing van het RSVZ zo uniek maken.

De jurist zal zich zonder twijfel aangesproken voelen door dit gegeven. Hij zal dit willen onderbrengen onder de categorie "aequitas intra "of" contra legem".

Deze overwegingen zijn niet zonder belang. Toch lijkt het ons nuttiger om de administratie aan te moedigen om dit "terra incognita" verder te ontdekken voor zover zijn hoofdbekommernis sociaal blijft en geënt is op het gezond verstand en de openheid.

Toekenning van de pensioenbonus in afwachting van de definitieve beslissing over de rechten op een rust- of overlevingspensioen – Mogelijke aanpassing van de administratieve praktijk in de toekomst?

Dossier 17601 – 18949

De feiten

1ste geval:

De heer en mevrouw Bastien hebben hun pensioen aangevraagd met als ingangsdatum 1 januari 2009. De heer Bastien was dan 65 jaar oud, zijn echtgenote 67 jaar.

Het RSVZ heeft na het onderzoek van beide dossiers twee afzonderlijke voorlopige beslissingen genomen. Deze van de heer Bastien werd op 23 april 2009 betekend, deze van mevrouw Bastien op 27 januari 2009.

Sindsdien wachten zij beiden nog steeds op de definitieve pensioenbeslissing. Het pensioen van de heer Bastien zou immers nog beïnvloed kunnen worden door zijn buitenlandse pensioenrechten in Griekenland, Algerije en Cyprus.

Beide echtgenoten hebben in de regeling voor zelfstandigen recht op een pensioenbonus. De referentieperiode strekt zich in beide gevallen uit van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2008.

Volgens de berekeningen van het RSVZ kan aan de heer Bastien een pensioenbonus van 1.489,94 euro per jaar (9 kwartalen) toegekend worden. Aan zijn echtgenote kan een pensioenbonus van 1.986,60 euro per jaar worden toegekend (12 kwartalen).

Zij beklagen zich over de houding van het RSVZ dat weigert om de pensioenbonus toe te kennen zolang de dossiers van beide echtgenoten niet definitief afgewerkt kunnen worden.

2de geval:

De heer Alberts werd op 1 juli 2010, op 65 jarige leeftijd gepensioneerd. De RVP kent hem een voorlopig pensioenbedrag toe omdat zijn onderwijsdiensten van oktober 1966 tot juli 1967 nog het voorwerp uitmaken van een onderzoek bij de PDOS.

De heer Alberts heeft nog recht op een pensioenbonus voor zijn tewerkstelling als werknemer tussen zijn 62ste en 65ste. De RVP deelt hem mee dat deze pensioenbonus slechts zal toegekend worden bij de definitieve pensioenbeslissing.

In oktober 2010 wacht de heer Alberts nog steeds op een definitieve beslissing en zijn pensioenbonus.

Bedenkingen

Hoewel het standpunt van beide pensioendiensten steunt op een vaste administratieve praktijk, lijkt het ons wettelijk niet verantwoord.

In beide gevallen staat het recht op de pensioenbonus volkomen los van de vooruitgang in de dossiers.

De heer en mevrouw Bastien hebben in elk geval recht op deze pensioenbonus. De verdere evolutie in de dossiers (vergelijking bedrag alleenstaande – gezinsbedrag, toepassing van de Europese verordeningen) heeft geen invloed op het bedrag ervan.

Immers, de periode van tewerkstelling in het buitenland situeert zich niet binnen de referentieperiode voor de pensioenbonus (2006 – 2008) en zelfs indien uiteindelijk het gezinspensioen zou toegekend worden aan één van beide partners (wat weinig waarschijnlijk is gelet op de in het dossier aanwezige elementen) behoudt de andere partner, wiens pensioen dan geschorst wordt, toch nog zijn pensioenbonus.

Bovendien wachten betrokkenen al meer dan een jaar op de definitieve beslissing en is het moeilijk te voorspellen wanneer deze dossiers kunnen afgewerkt worden omdat enkel Cyprus zijn beslissing aan de RVP bezorgde. Griekenland en Algerije reageerden nog niet.

Ook voor de heer Alberts maakt het opnemen van de periode 1966 - 1967 geen enkel verschil voor de toekenning van de pensioenbonus op basis van zijn prestaties in de periode 2007 – 2010.

Wij legden onze argumenten voor aan de RVP en het RSVZ met het verzoek hun administratieve praktijk onder de loep te nemen.

Conclusie

Ingevolge onze interventie werden de dossiers gedeblokkeerd.

Het RSVZ neemt op 2 maart 2010 een beslissing en kent aan de heer en mevrouw Bastien de pensioenbonus toe vanaf 1 januari 2009.

Op 23 april 2010 ontvangt de heer Bastien 2.110,72 euro achterstallen en mevrouw Bastien 2.814,35 euro aan achterstallige bedragen inzake pensioenbonus.

Vanaf juni 2010 ontvangt de heer Bastien 476,18 euro pensioen per maand (waarvan 124,16 euro aan pensioenbonus) en zijn echtgenote 758,58 euro per maand (waarvan 165,55 euro aan pensioenbonus).

In het geval van de heer Alberts heeft de RVP toch de definitieve pensioenbeslissing afgewacht om de pensioenbonus toe te kennen. Op 18 oktober 2010 wordt de definitieve beslissing betekend na de beslissing van de PDOS van 11 oktober 2010 tot overdracht van bijdragen naar het stelsel der werknemers voor de jaren 1966 en 1967.

Vanaf 1 juli 2010 heeft de heer Alberts recht op een pensioenbonus van 2.979,85 euro per jaar.

De RVP en het RSVZ deelden ons mee dat zij zullen nagaan of zij hun administratieve praktijk in de toekomst kunnen aanpassen om ook bij een voorlopige beslissing een pensioenbonus toe te kennen.

De RVP heeft zich schriftelijk verontschuldigd bij de heer Alberts voor het laattijdig toekennen van de pensioenbonus.

Geen berekening van de pensioenbonus bij de pensioenraming – Voorlopige maatregel die afloopt op 31 december 2012 – Eventuele verlenging vanaf 2013 nog niet beslist – Gebrek aan informatie voor de toekomstig gepensioneerden

Dossier 17712 – 18732

De feiten

De heer Voets wordt 60 jaar in oktober 2011 en wenst met vervroegd pensioen te gaan. Om deze beslissing goed geïnformeerd te kunnen nemen, vraagt hij aan de RVP en het RSVZ een raming van zijn pensioen.

Hij is teleurgesteld over het bedrag dat hem wordt meegedeeld. In totaal zou hij ongeveer 950 euro per maand ontvangen. Hij twijfelt er dan ook aan om zijn zelfstandige activiteit op 60 jaar stop te zetten.

De heer Voets vraagt zich af of zijn pensioen als zelfstandige niet kan verhoogd worden met een pensioenbonus. Op zijn 60ste levert hij immers het bewijs van een totale loopbaan van 44 jaren. Het al dan niet bekomen van een bonus kan zijn beslissing om met pensioen te gaan beïnvloeden.

Hij verwondert zich erover dat het RSVZ in de raming nergens rept over deze pensioenbonus.

De heer Mouton is 62 jaar en werkt in de privé-sector. Zijn werkgever stelt hem een brugpensioenregeling voor. Indien hij op dit voorstel ingaat, zal zijn datum van pensionering verplicht vastgesteld worden op 1 mei 2013 (65 jaar).

Dit voorstel lijkt hem wel aantrekkelijk maar hij stelt zich de vraag of hij in dat geval zijn rechten op een pensioenbonus behoudt die hij zou ontvangen indien hij verder blijft werken na zijn 62ste.

Hij stelt zijn vraag aan de RVP. Deze kan hem enkel antwoorden dat de maatregel betreffende de pensioenbonus afloopt op 31 december 2012. De eventuele verlenging van deze maatregel na deze datum hangt af van een beslissing van de Regering. Deze beslissing werd nog niet genomen.

Bedenkingen

Het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot uitvoering van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact bepaalt wat verstaan moet worden onder "raming": het is "de vaststelling van het hypothetische pensioenrecht krachtens de vigerende wetgeving".

De raming bevat alle rechten die de toekomstige gepensioneerde heeft opgebouwd door zijn activiteit als werknemer of als zelfstandige.

Artikel 5, § 2 van het zelfde besluit stelt dat "voor het loopbaangedeelte waarvoor de loopbaangegevens beschikbaar zijn, geschiedt de raming van het toekomstige pensioenrecht op basis van de regels die voor het berekenen van een pensioen op het ogenblik van het onderzoek van kracht zijn."

De pensioenbonus werd ingevoerd door de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact.

De bonus wordt toegekend aan een werknemer of een zelfstandige die zijn activiteit verder zet vanaf 1 januari van het jaar waarin hij de volle leeftijd van 62 jaar bereikt of vanaf 1 januari van het jaar waarin hij een loopbaan van 44 jaar bewijst.

De bonus bedraagt 2,1648 euro per dag van effectieve tewerkstelling (aangevuld met maximum 30 gelijkgestelde kalenderdagen per jaar) gelegen vanaf 1 januari 2006. De tewerkstelling dient niet enkel gelegen te zijn vanaf 1 januari 2006 doch eveneens gelegen te zijn tussen 1 januari van het jaar tijdens dewelke de betrokkene 62 jaar werd of één januari van het jaar waarin een 44ste kalenderjaar in zijn loopbaan begint en voor een werknemer de laatste dag van de maand (voor een zelfstandige de laatste dag van het kwartaal) voorafgaand aan de maand waarin het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaat en uiterlijk de laatste dag van de maand voor een werknemer (voor een zelfstandige de laatste dag van het kalenderkwartaal) tijdens de welke betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt.

Indien de betrokkene op die datum geen loopbaan van 45 jaar kan bewijzen, wordt de referentieperiode verlengd tot 31 december van het jaar waarin het 45ste loopbaanjaar bewezen wordt.

Deze bonus is slechts tijdelijk, namelijk voor de pensioenen die voor de eerste maal ingaan ten vroegste op 1 januari 2007 en ten laatste op 1 december 2012⁶⁰.

Zowel de RVP als het RSVZ heeft besloten om bij de raming van het pensioenbedrag niet automatisch eveneens de raming van de pensioenbonus te vermelden.

Beide pensioendiensten werpen als eerste argument op dat het geen zin heeft om een raming van de bonus te maken indien de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt na 2012 omdat men niet weet of deze maatregel nog zal bestaan in 2013.

Het RSVZ werpt daarenboven een tweede reden op. Volgens het RSVZ maakt de pensioenbonus, net als de bijzondere bijslag en de pensioenbijslag, geen deel uit van het pensioenbedrag op zich. De pensioenbonus wordt dan ook volgens het RSVZ niet beoogd in de bepalingen betreffende de ramingen.

Tenslotte argumenteert het RSVZ dat in het merendeel van de ramingen die het RSVZ nu maakt de betrokkenen de voorwaarden tot het bekomen van een pensioenbonus niet vervullen.

Beide pensioendiensten geven daarentegen wel alle nuttige inlichtingen over het bedrag en de voorwaarden tot toekenning van de bonus op eenvoudige vraag van de betrokkenen. De RVP geeft algemene niet geïndividualiseerde inlichtingen. Het RSVZ gaat ook in op de vraag van betrokkene om het toekenbaar bedrag van de bonus in zijn geval te kennen.

Het tijdelijke karakter van de pensioenbonus geeft problemen. In de praktijk zullen de personen wiens pensioen ingaat vanaf 1 januari 2013 niet meer kunnen genieten van de pensioenbonus indien er geen nieuw besluit is dat de maatregel uitdrukkelijk verlengt.

In het Verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit⁶¹ dat de pensioenbonus instelt wordt bepaald dat er een evaluatie zal uitgevoerd worden door de Regering op basis van de adviezen van de Studiecommissie voor de vergrijzing en de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid.

Deze evaluatie strekt ertoe na te gaan of de doelstelling van het Generatiepact, zijnde de verlenging van de beroepsloopbaan, bereikt wordt. Bij vaststelling van een gunstig effect, kan de Regering de maatregel verlengen.

⁶⁰ De toegekende pensioenbonus zal evenwel ook na deze datum verder betaald worden. De toegekende bonus inzake rustpensioen zal in voorkomend geval ook recht geven op een bonus inzake overlevingspensioen.

⁶¹ Koninklijk besluit van 1 februari 2007 tot instelling van een pensioenbonus (Belgisch Staatsblad van 9 februari 2007)

Wij bevinden ons nu reeds in de tweede helft van de periode van zes jaar tijdens dewelke de pensioenbonus wordt toegepast. Er werd nog geen enkele beslissing getroffen over de verlenging van de maatregel. Het is dan ook onmogelijk om te voorspellen of de pensioenbonus nog zal bestaan vanaf 1 januari 2013.

Deze onzekerheid zorgt voor problemen. De personen die in 2010 de leeftijd van 62 jaar bereikten, beginnen nu vragen te stellen aan de pensioendiensten over hun rechten op een pensioenbonus indien zij hun loopbaan als werknemer of als zelfstandige zouden voortzetten tot de leeftijd van 65 jaar, die zij bereiken in 2013.

De enige informatie die aan de betrokkenen kan gegeven worden is dat op basis van de huidige wetgeving deze maatregel afloopt op 1 januari 2013.

Conclusie

De pensioenbonus is een stimulans om de toekomstig gepensioneerden aan te moedigen hun loopbaan te verlengen.

Om na te gaan of deze financiële stimulans zijn doel bereikt en alvorens te beslissen of deze maatregel eventueel zal verlengd worden, doet men er goed aan over te gaan tot een evaluatie van de pensioenbonus.

Het College vraagt zich af of het niet aangewezen is om de voorziene evaluatie zo snel mogelijk uit te voeren. Hierdoor kunnen de personen die moeten beslissen om hun loopbaan al dan niet te verlengen na hun 62ste vanaf nu een beslissing nemen rekening houdende met alle elementen, ook de financiële.

Op de vragen die wij in februari 2010 hieromtrent aan de Minister van pensioenen stelden, antwoordde hij:

“Het is evident dat de eventuele verlenging van de pensioenbonus onderzocht zal worden tijdens de Nationale Pensioenconferentie. Ik ben mij terdege bewust van de dringendheid van de evaluatie van deze maatregel. Het is immers primordiaal dat alle maatregelen kunnen genomen worden om de gerechtigden ten gepaste tijde in te lichten.”

In het eerste tussentijdse verslag van de Nationale Pensioenconferentie met als titel “Groen Boek” en publiek gemaakt in april 2010 kon men lezen dat het onmogelijk was om op basis van deze studie vast te stellen of de pensioenbonus als aanmoediging het gedrag van de personen die hun pensioen genomen hadden in 2007 en 2008 gewijzigd had.

Overigens blijkt uit een enquête bij een staal van gepensioneerden en toekomstig gepensioneerden (in de regeling voor werknemers) dat slechts 20 % van de ondervraagde gepensioneerden en slechts 19% van de ondervraagde toekomstig gepensioneerden de pensioenbonus kende⁶².

---

⁶² Groen Boek van de Nationale Pensioenconferentie: “Een toekomst voor onze pensioenen”, april 2010, p. 149-155

Wat betreft het ontbreken van een ambtshalve raming van de rechten op een pensioenbonus voor de werknemers en zelfstandigen kan men de argumenten van de RVP en het RSVZ niet zomaar negeren.

Wij kunnen echter ook niet ontkennen dat deze pensioendiensten verplichtingen hebben op het vlak van actieve en passieve informatieverstrekking aan de sociaal verzekerden.

Wij menen dat het verzenden van een ambtshalve raming of een raming op vraag van betrokkene het ideale moment is om alle inlichtingen te verstrekken betreffende de elementen van hun latere pensioeninkomen. Onze mening wordt nog versterkt door het feit dat uit een enquête in het raam van de Nationale Pensioenconferentie blijkt dat 4 op de 5 gepensioneerden en toekomstig gepensioneerden in de regeling voor werknemers de pensioenbonus niet kennen (zie hoger).

Wij vragen dan ook aan de RVP en het RSVZ om de inhoud van de ramingen die aan de toekomstig gepensioneerden worden gestuurd nog te verbeteren en in alle gevallen waarin dit mogelijk en wenselijk is het bedrag van de bonus waarop zij recht zouden hebben mee te delen, evenals in alle gevallen informatie te verstrekken over het bestaan van de pensioenbonus. Wij volgen dit verder op.

Behandeling van pensioendossiers – Redelijke termijn overschreden – Inbreuk op de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde

Dossier 17789 – 18689

De feiten

1ste geval

De heer Walter vraagt in de maand van zijn 60ste verjaardag op 14 juli 2009 zijn vervroegd pensioen aan. Hij wenst zijn pensioen te nemen vanaf 1 januari 2010.

Hij werkte 33 jaren als werknemer en 9 jaren als zelfstandige. Zowel de RVP als het RSVZ vatten het onderzoek van zijn rechten aan. Tot de ingangsdatum van het pensioen is het nog 6 maanden. Dit moet volstaan om de rechten te kunnen vaststellen mede gelet op de wettelijke termijnen die aan de instellingen van sociale zekerheid zijn opgelegd⁶³.

De RVP stuurt op 13 augustus 2009 een vragenlijst aan betrokkene. De heer Walter stuurt deze ingevuld terug op 20 augustus 2009. Hij vermeldt hierin dat hij vanaf 1 januari 2010 nog een toegelaten beroepsactiviteit zal uitoefenen. Omdat zijn echtgenote nooit gewerkt heeft, vraagt hij om het gezinspensioen toe te kennen.

⁶³ Artikel 10 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde bepaalt dat de instelling beslist binnen de vier maanden vanaf de ontvangst van de aanvraag.

Het RSVZ stuurt hem eveneens een vragenlijst op 14 september 2009 die hij terugstuurt op de 17de. Merk op dat wanneer het RSVZ het onderzoek aanvat er reeds twee maanden verlopen zijn sedert de aanvraag.

De mutualiteit van de heer Walter neemt meermaals contact op met beide pensioendiensten. Betrokkene wenst immers zeker te zijn dat zijn dossiers zullen afgewerkt zijn vóór eind december. Hij moet immers weten wat hij moet doen: ontslag nemen of zijn activiteit verder zetten.

Het RSVZ geeft aan de telefoon toe dat het dossier vertraging oploopt en geeft als redenen het gebrek aan personeel, afwachten van informatie van de andere pensioendienst, ...

Half december 2009 beslist de RVP tot toekenning van het pensioen vanaf 1 januari 2010. Om het pensioen in betaling te stellen vraagt de RVP evenwel om een nieuwe verklaring betreffende de beroepsactiviteit op te sturen. Op 21 december 2009 stuurt de heer Walter dit document naar de RVP.

Op 16 december 2009 stuurt het RSVZ eveneens een formulier betreffende de beroepsactiviteit aan betrokkene. Hij stuurt dit document de volgende dag terug.

Het RSVZ neemt een beslissing op 14 januari 2010. Deze beslissing vertoont evenwel een dubbele fout. Enerzijds is het pensioen niet betaalbaar vanaf 1 januari 2010 en anderzijds werd het pensioen vastgesteld op basis van het bedrag als alleenstaande in de plaats van op basis van het gezinsbedrag.

Nadat vastgesteld werd dat het pensioen in de regeling voor werknemers wel betaalbaar is, verbetert het RSVZ zijn vergissing op 25 januari 2010 en stelt het pensioen als zelfstandige op basis van het gezinsbedrag betaalbaar.

Op de beslissing van 14 januari 2010 vermeldt het RSVZ met de hand geschreven dat de vermindering van 25 % wegens vervroeging kan vermeden worden indien het pensioen zou ingaan op 1 mei 2010. Op voorwaarde dat de heer Walter in 2010 tenminste 104 dagen als werknemer kan bewijzen voldoet hij aan de wettelijke vereiste om de vermindering wegens vervroeging niet te moeten toepassen (loopbaan van tenminste 42 jaren).

Deze informatie komt ruimschoots te laat. De heer Walter heeft immers ontslag genomen en kan niet meer terug.

2de geval

Op 28 juli 2010 beklagt de heer Arnaud zich erover dat hij zijn volledige pensioen nog niet ontvangt.

In augustus 2009 werd hij 65 jaar. Hij heeft een gemengde loopbaan van 13 jaren als werknemer en 39,5 jaren als zelfstandige. Het ambtshalve onderzoek van zijn pensioenrechten werd door de RVP en het RSVZ opgestart in mei 2008.

Op 27 oktober 2008 verklaart hij aan de RVP dat hij nog een zelfstandige activiteit zal uitoefenen boven de toegelaten grenzen. De RVP stopt op dat ogenblik het onderzoek van zijn pensioenrechten. Het RSVZ kent hem ambtshalve het onvoorwaardelijk pensioen⁶⁴ toe vanaf 1 september 2009 (276,84 euro).

Op 26 november 2009 dient hij een nieuwe pensioenaanvraag in met als ingangsdatum 1 januari 2010.

Op 22 januari 2010 betekent de RVP de beslissing met de opschortende voorwaarde van stopzetting van activiteit. Begin maart stuurt de heer Arnaud het Model 74 (verklaring van beroepsactiviteit) aan de RVP. Deze stelt het pensioen betaalbaar vanaf 1 april 2010. De heer Arnaud ontvangt 569,55 euro per maand waarvan 292,71 euro rustpensioen als werknemer en 276,84 euro onvoorwaardelijk pensioen zelfstandige. Het RSVZ neemt geen beslissing inzake voorwaardelijk rustpensioen.

De heer Arnaud neemt regelmatig telefonisch contact op met het RSVZ. In mei 2010 verzekert het RSVZ hem ervan dat zijn pensioentoestand binnen de paar weken zal geregulariseerd zijn.

Omdat hij geen verder nieuws meer ontvangt, wendt hij zich eind juli 2010 tot de Ombudsman.

Wij stelden meteen vast dat de coördinatie en de gegevensuitwisseling tussen beide pensioendiensten tot dan vrij gebrekkig verlopen waren, met vertraging in de behandeling van het dossier tot gevolg.

In juli 2010 beschikte het RSVZ nog niet over alle gegevens van het sociaal verzekeringsfonds.

Wij namen contact op met het sociaal verzekeringsfonds dat ermee instemde om onmiddellijk alle informatie aan het RSVZ te bezorgen.

Op 12 augustus heeft het RSVZ de beslissing aan betrokkene betekend. De pensioenachterstallen die bijna 9.500 euro bedroegen, werden in september 2010 uitbetaald.

Bovendien verontschuldigt het RSVZ zich schriftelijk bij betrokkene voor de in het dossier opgelopen vertraging en kent het intresten toe in toepassing van het Handvest van de sociaal verzekerde voor een bedrag van 84,94 euro.

Bedenkingen

Het Handvest van de sociaal verzekerde voorziet een termijn van vier maanden om een beslissing te nemen. In het 1ste geval hebben geen van beide pensioendiensten deze termijn gerespecteerd.

⁶⁴ Artikel 37 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen bepaalt in zijn 1ste lid dat de personen die geen aanspraak kunnen maken op een rust- of overlevingspensioen of op de uitbetaling ervan, of voor wie het globaal bedrag van deze uitkeringen lager is dan het onvoorwaardelijk pensioen in de plaats van genoemde uitkeringen, een onvoorwaardelijk pensioen bekomen.

In het kader van het Handvest was het RSVZ niet verplicht om betrokkene in te lichten over het feit dat hij vier maanden tewerkstelling tekort kwam om de vermindering wegens vervroeging van 25 % te vermijden.

Wij beoordelen de redelijke termijn op basis van verschillende criteria:

- het dringend karakter en de belangrijkheid:

Zowel betrokkene als zijn mutualiteit hebben meermaals aangedrongen op het belang en het dringend karakter van de beslissing.

- de tijd nodig om de gegevens te bekomen:

Het RVSZ heeft het onderzoek slechts aangevat op 17 september 2009, of twee maanden na de aanvraag.

De vragenlijst die aan betrokkene werd toegestuurd bevat dezelfde vragen als deze die aan de pensioenaanvraag gehecht waren. Deze vragenlijst is bijgevolg overbodig en verlengt de behandelingsduur.

Pas op 15 oktober 2009 worden inlichtingen gevraagd over de militaire dienst. Nochtans was het RVSZ reeds van bij de aanvraag ervan op de hoogte dat betrokkene een militaire dienst volbracht. Het laattijdig opvragen van deze gegevens betekent nog een verlenging van de onderzoekstermijnen.

Op 15 oktober 2009 wordt het RSVZ ingelicht over de loopbaan in de regeling voor werknemers. Slechts op 15 december 2009 ontvangt het ook het bedrag. Ondertussen werd er geen enkele herinnering verstuurd aan de RVP.

- de houding van betrokkene:

Wij stellen vast dat betrokkene steeds onmiddellijk op alle vragen heeft geantwoord. Zelfs wanneer beide pensioendiensten hem dezelfde vragenlijst toestuurd (Model 74), heeft hij aan beide pensioendiensten geantwoord.

Dit is wel een duidelijk teken van gebrek aan coördinatie tussen de pensioendiensten.

Conclusie

Wij toetsen de klachten aan een lijst van behoorlijkheidscriteria (ombudsnormen). Wij bespreken dit uitgebreider in deel 1 van dit Jaarverslag. Het cijfermateriaal betreffende de inbreuken op deze normen toont duidelijk dat de norm "redelijke termijn" het meest geschonden wordt, gevolgd door de norm "zorgvuldig beheer".

In de twee gevallen die wij hier aanhaalden werd de ombudsnorm "redelijke termijn" niet gerespecteerd. In één van beide gevallen werd ook de ombudsnorm "zorgvuldig beheer" niet gerespecteerd.

In het geval van de heer Arnaud is het duidelijk dat het RSVZ de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde inzake maximale behandelingstermijn niet respecteerde.

Het RSVZ heeft de belofte om het dossier in enkele weken af te werken niet kunnen nakomen en heeft bovendien betrokkene hierover niet ingelicht.

Wij vragen dan ook aan de pensioendiensten om bij het onderzoek van de pensioendossiers (ambtshalve/op aanvraag) zo veel mogelijk de termijn van vier maanden van het Handvest te respecteren en dat zeker voor de dossiers opgestart naar aanleiding van een aanvraag. Het aantal pensioenaanvragen verminderde sterk door het invoeren van het automatisch onderzoek van het rustpensioen (dat 15 maanden voor het bereiken van de leeftijd van 65 jaar aanvangt). De pensioenaanvragen zijn nu veel specifiek (vervroegd pensioen, overlevingspensioen, aanvragen uit het buitenland, ...) en vergen een andere aanpak. De pensioendiensten hebben dit ook ingezien en men vindt dit onderscheid dan ook terug in hun operationele doelstellingen, de indicatoren en de normering van de kerntaken⁶⁵ voorzien in de bestuursovereenkomsten.

Het RSVZ heeft een verdere verhoging van het percentage beslissingen betekend binnen de wettelijke termijn van vier maanden vooropgesteld⁶⁶.

Wij moedigen deze inspanningen aan. Niet enkel opdat de betrokkenen op de ingangsdatum daadwerkelijk van hun pensioen zouden kunnen genieten maar ook omdat verschillende persoonlijke of andere redenen maken dat een snelle beslissing over de pensioenrechten in de verschillende pensioenregelingen gewenst is (voldoende loopbaanjaren om het vervroegd pensioen te bekomen, beëindiging van de arbeidsovereenkomst, verkoop van de handelszaak, ...).

De overgang van het actief leven naar het pensioen is een belangrijk en haast altijd onomkeerbaar moment. Het is dan ook aangewezen dat de betrokkenen snel en correct ingelicht worden over wat zij mogen verwachten als nieuw gepensioneerden.

Bij de behandeling van het dossier van de heer Walter is er ook een inbreuk tegen de norm "zorgvuldig beheer". Het RSVZ kent hem een pensioen als alleenstaande toe terwijl het over alle elementen beschikt om een gezinspensioen toe te kennen.

Het RSVZ verdedigde oorspronkelijk zijn houding door te stellen dat het altijd een beslissing als alleenstaande neemt indien er maar het minste risico bestaat dat er nadien een lager pensioenbedrag moet toegekend worden.

Wij verschillen op dit punt van mening met het RSVZ. Het pensioenbedrag moet volgens ons uitsluitend vastgesteld worden op basis van de in het dossier aanwezige objectieve elementen (toestand en inkomsten van de gehuwde partner).

⁶⁵ In zijn bestuursovereenkomst 2010-2012, artikel 15 – Performantiemaatstaven betreffende de basisopdrachten stelt de RVP: "Ongeacht de wettelijke termijnen waarbinnen de toekenningsbeslissingen op het gebied van rustpensioen moeten worden genomen, betekent de RVP 90 % van zijn beslissingen uiterlijk 80 werkdagen voorafgaand aan de ingangsdatum. Indien de aanvraag minder dan 6 maanden voor de ingangsdatum wordt ingediend, zal de RVP 90 % van zijn beslissingen nemen binnen de 63 werkdagen na de aanvraag."

⁶⁶ In zijn bestuursovereenkomst 2010-2012 heeft het RSVZ een percentage van 76 % in 2010, 77 % in 2011 en 78 % in 2012 vooropgesteld (Belgisch Staatsblad van 21 mei 2010, p. 28989).

Besprekingen met het RSVZ hebben ertoe geleid dat het RVSZ overtuigd is van de noodzaak om zijn werkwijze te herbekijken.

Tot slot betreuren wij de beperkte vooruitgang die er geboekt werd in het project "Daedalus" dat wil komen tot de gemeenschappelijke betekening van de pensioenbeslissing, te beginnen met de gemengde loopbanen werknemer – zelfstandige.

Dit project werd 3 jaren geleden opgestart. Het werd geëfficialiseerd door het koninklijk besluit van 26 juli 2007 dat in voege is getreden op 1 januari 2008⁶⁷.

Het laatste Jaarverslag van de RVP geeft de stand van zaken van dit project weer⁶⁸. Hoewel het duidelijk is dat beide pensioendiensten verder werken aan de realisatie van dit project, blijft de vooruitgang naar onze mening te traag. Bovendien beperkt de gemeenschappelijke betekening zich in dit stadium tot het eerste onderzoek van het Belgische rustpensioen⁶⁹.

De gemeenschappelijke beslissing heeft nochtans meerdere voordelen: administratieve vereenvoudiging, leesbaarheid en correctheid van de beslissing.

Voor de gepensioneerde is deze trage vooruitgang niet echt positief te noemen. Hij blijft meestal nog twee verschillende beslissingen ontvangen die bovendien op verschillende data worden toegestuurd.

Voorwaardelijk of onvoorwaardelijk pensioen – Vergelijking van de toekenbare bedragen op de ingangsdatum en daarna – Niet bestaande automatische opvolging – Manuele opvolging moeilijk en onbetrouwbaar

Dossier 18263 – 18555

De feiten

De heer Belot werd in 1991 op zijn 65ste gepensioneerd. Bijna 20 jaar later heeft hij een pensioen van slechts 609 euro per maand hoewel hij 25 jaren als werknemer en 24 als zelfstandige gewerkt heeft.

⁶⁷ Artikel 134 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen:

"(...)Als voor een sociaal verzekerde een recht op verschillende pensioenen geopend wordt ten laste van het Rijksinstituut en de Rijksdienst, worden hem de beslissingen, behoorlijk gemotiveerd door elk van deze instellingen, tegelijk ter kennis gebracht. Deze definitieve gemeenschappelijke kennisgeving en de informatie in verband met het globale bruto maandelijks recht worden de sociaal verzekerde met een gewone brief toegezonden door de Rijksdienst. Voor de rustpensioenen bedoeld in artikel 133quinquies van het koninklijk besluit van 22 december 1967 en in artikel 10, § 3ter, van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, geschiedt deze definitieve gemeenschappelijke kennisgeving ten laatste tachtig werkdagen vóór de ingangsdatum."

Een identieke bepaling werd ingevoegd in artikel 20, § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der werknemers.

⁶⁸ RVP, Jaarverslag 2009, p. 29-30

⁶⁹ Worden bijgevolg nog uitgesloten van het project "Daedalus": de herzieningen, de aanvragen voor overlevingspensioen, de feitelijke en wettelijke scheiding, de uit de echt gescheiden echtgenoot, de gemengde loopbanen werknemer en / of zelfstandige met openbare sector, de gemengde loopbanen België – buitenland, enz..

Voor zijn zelfstandige activiteit ontvangt hij 174 euro wat de heer Belot wel erg weinig vindt. Bovendien werd dit bedrag sedert de ingangsdatum nooit aangepast.

Zijn echtgenote ontvangt een pensioen van 273 euro per maand.

De heer Beeckmans heeft een gemengd pensioen vanaf 1 februari 2005.

De RVP kende hem een pensioen toe van 6.101,06 euro per jaar aangevuld met een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot van 102,53 euro per jaar.

Het RSVZ kent hem het onvoorwaardelijk pensioen toe omdat dit voordeliger is dan het voorwaardelijk pensioen. Hij ontvangt 2.944,46 euro per jaar of 245,37 euro per maand.

In juni 2010 ontvangt de heer Beeckmans 824,71 euro per maand. Dit bedrag ligt ver onder het minimumbedrag van een werknemer (1.004,86 euro) of een zelfstandige (920,62 euro).

Op zijn vragen over het beperkte pensioenbedrag als zelfstandige heeft hij van het RSVZ geen afdoende antwoord gekregen. Wij vragen aan het RSVZ een grondige controle van zijn dossier.

Bedenkingen

Uit het dossier van de heer Belot blijkt dat zijn zelfstandige activiteit van 1 april 1961 tot 31 maart 1985 hem een pensioenrecht voor 24 jaren geeft.

Zijn totale loopbaan (werknemer en zelfstandige) bedraagt 48 jaren. Omdat de eenheid van loopbaan (45/45) overschreden werd, moet het RSVZ de 3 minst voordelige jaren uit de berekening weglaten. Hij krijgt als zelfstandige bijgevolg een pensioen voor 21 jaren.

In februari 1991 gaf dit volgende resultaat:

- pensioen werknemer: 3.321,05 euro per jaar
- pensioen zelfstandige: 2.039,07 euro per jaar.

Het RSVZ heeft echter het pensioen als zelfstandige niet toegekend omdat het onvoorwaardelijk pensioen van 2.088,00 euro per jaar voordeliger was.

De loopbaan als werknemer van de heer Beeckmans telt 33 jaren waarvan er slechts 24 voldoen aan de voorwaarde om een minimumpensioen te kunnen bekomen.⁷⁰ Omdat zijn loopbaan als werknemer geen 30 jaren telt, heeft hij geen recht op een minimumpensioen in deze regeling.⁷¹

⁷⁰ 285 dagen van tenminste 6 uren per dag of 1.710 uren per jaar

⁷¹ Vanaf oktober 2006 werden de criteria inzake toegang tot het minimumpensioen versoepeld door het koninklijk besluit van 28 september 2006. Betrokkene valt echter nog onder de oude strengere voorwaarden omdat zijn pensioen is ingegaan in 2005. Voor een grondige studie over de toekenningsvoorwaarden van het minimumpensioen in de drie grote stelsels verwijzen wij naar ons Jaarverslag 2009, p. 110 - 116

Hoewel hij als zelfstandige bijdragen betaalde voor 18,75 jaren moet ook hier het RSVZ in toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan 3 jaren uit de berekening weglaten. Zijn pensioen als zelfstandige wordt berekend op basis van 15,75/45.

Omdat het bedrag van zijn pensioen berekend op basis van zijn inkomsten kleiner is dan het toekenbare minimumpensioen, kon het RSVZ hem het minimumpensioen van 1.885,76 euro per jaar toekennen.

Dit bedrag ligt evenwel nog lager dan het bedrag van het onvoorwaardelijk pensioen dat hem kan toegekend worden. Het RSVZ kent hem uiteindelijk dit onvoorwaardelijk pensioen van 2.944,46 euro per jaar toe.

Het onvoorwaardelijk pensioen bevat de gevestigde en theoretische ouderdoms- en overlevingsrenten berekend op basis van de pensioenbijdragen voor de periode van 4 juli 1956 tot 31 december 1983.

Artikel 37 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen bepaalt in zijn 1ste lid dat de personen die geen aanspraak kunnen maken op een rust- of overlevingspensioen of op de uitbetaling ervan, of voor wie het globaal bedrag van deze uitkeringen lager is dan het recht op het onvoorwaardelijk pensioen in de plaats van genoemde uitkeringen, een recht op het onvoorwaardelijk pensioen bekomen.

Terwijl het voorwaardelijk pensioen verder evolueert (indexeringen, welvaartsaanpassingen, ...) wordt het onvoorwaardelijk pensioen daarentegen niet aangepast.

Het is bijgevolg van groot belang om de evolutie van het voorwaardelijk pensioen op de voet te volgen zodat dit zodra het voordeliger wordt kan toegekend worden in de plaats van het onvoorwaardelijke.

Het is net bij deze opvolging dat in beide dossiers het schoentje knelt.

In het geval van de heer Belot blijkt het voorwaardelijke pensioen vanaf 1 december 1991 (dus nog geen jaar na de ingangsdatum) voordeliger te zijn ingevolge een verhoging van het minimumpensioen zelfstandige. Er kon hem vanaf die datum een pensioen van 2.121,62 euro per jaar toegekend worden (minimum voor een loopbaan van 21 jaren).

Het is bijgevolg vanaf dat moment dat het RSVZ het pensioen van de heer Belot had moeten herzien. Dit is niet gebeurd. De situatie werd pas rechtgezet in 2010 naar aanleiding van zijn klacht.

Op 7 mei 2010 heeft het RSVZ een verbeterende beslissing genomen. Zijn situatie werd herzien vanaf 1 december 1991. Spijtig genoeg moest de betaling van de achterstallen beperkt worden tot 10 jaren in toepassing van artikel 187 en 188 van de programmawet van 24 december 2002.

Ook in het dossier van de heer Beeckmans stellen wij vast dat de vergelijking tussen zijn voorwaardelijk en onvoorwaardelijk pensioen niet werd verzekerd.

Uit het dossier blijkt dat vanaf 1 december 2007 het onvoorwaardelijk pensioen minder voordelig werd. In juli 2010 heeft het RSVZ een nieuwe beslissing genomen met terugwerking tot 1 december 2007.

Bovendien werd zijn pensioen verhoogd tot het bedrag van het minimumpensioen zelfstandige.

Conclusie 1

Eind mei 2010 stortte de RVP aan de heer Belot de som van 16.912,08 euro als achterstallen voor de periode van 1 mei 2000 tot 31 mei 2010.

Door de niet-uitbetaling van het voorwaardelijk pensioen zelfstandige had de heer Belot ook nog een lichte verhoging van zijn pensioen als werknemer misgelopen. Er werd hem immers ten onrechte het minimumbedrag voor een gemengde loopbaan in de regeling voor werknemers niet toegekend.

De heer Belot ontvangt sedert augustus 2010 een bedrag van 864,86 euro per maand wat een verhoging betekent van 255 euro per maand.

Op onze vraag heeft het RSVZ nog intresten toegekend op de laattijdig betaalde bedragen voor de periode van 1 mei 2000 tot 31 mei 2010 voor een totaalbedrag van 4.335,36 euro.

Op ons aanraden heeft de betrokkene in juni 2010 een aanvraag tot het bekomen van de IGO ingediend.

Na onderzoek van de rechten van de echtgenote hebben beiden vanaf 1 juli 2010 een IGO ontvangen van 69,08 euro per maand.

Dit alles betekent dat het koppel nu 428 euro per maand meer ontvangt dan op het ogenblik dat wij de klacht ontvingen.

In augustus 2010 werd de situatie van de heer Beeckmans geregulariseerd. Hij heeft 2.136,21 euro achterstallen ontvangen. Vanaf september 2010 bedraagt zijn pensioen als zelfstandige 344,34 euro per maand. Dit betekent een maandelijkse verhoging van 98,97 euro.

Hij ontvangt nu in totaal 947,09 euro per maand. Rekening houdende met de vrijstelling van 10 % ligt dit bedrag lager dan het bedrag van de IGO (916,32 euro). De heer Beeckmans kan bijgevolg nog een aanvraag indienen tot het bekomen van de IGO.

Ook hier werden intresten aan het RSZV gevraagd. De intresten werden door het RSVZ begroot op 139,34 euro.

Conclusie 2

In ons Jaarverslag 2007 (p. 124 - 126) hebben wij reeds de problematiek van de automatische vergelijking van het onvoorwaardelijk en het voorwaardelijk pensioen besproken.

In 2008 heeft het RSVZ ons meegedeeld dat de automatische opvolging niet mogelijk was omdat de informaticatoepassing dit nog niet toeliet.

In afwachting van een verdere informatisering worden deze dossiers manueel opgevuld. Het RSVZ geeft toe dat deze manuele opvolging administratief moeilijk te beheren is en dat er geen volledige garantie kan geboden worden dat de dossiers allemaal correct opgevolgd worden.

Twee jaar geleden startte het RSVZ samen met zijn informaticaleverancier een analyse van het probleem om na te gaan op welke wijze en op basis van welke criteria de te herziene gevallen konden opgelijst worden (bij indexering, aanpassing van het minimumpensioen of een andere verhoging van de pensioenen). Ook een samenwerking met de RVP die in zijn betaalbestanden over bepaalde bruikbare informatie beschikt werd in het vooruitzicht gesteld. Tot vandaag is er echter nog geen oplossing.

Op basis van de besproken dossiers herinneren wij het RSVZ aan zijn beloftes en zetten wij het aan om zijn inspanningen verder te zetten om een oplossing te vinden voor dit probleem dat regelmatig aanleiding geeft tot klachten.

Loopbaanoverzicht in het stelsel der zelfstandigen overgemaakt door het sociaal verzekeringsfonds – Onderscheid tussen voorlopige en definitieve bijdragen – Invloed op de pensioenbeslissing van het RSVZ – Onvoldoende motivering

Dossiers 17054 - 18519 - e.a.

De feiten

1ste geval

Sedert 1 juli 2006 geniet de heer Verplaetse een vervroegd rustpensioen als werknemer en zelfstandige (60 jaar). Hij ontvangt in totaal 893,40 euro per maand als alleenstaande.

In de regeling voor zelfstandigen werd het pensioen berekend op basis van een zelfstandige activiteit van 20,5 jaren (van 1 juli 1985 tot 31 december 2005). Het RSVZ nam een definitieve beslissing op 5 oktober 2006 op basis van de gegevens die door het sociaal verzekeringsfonds Acerta op 6 april 2005 werden overgemaakt (formulier 2B).

Na drie jaar pensioen genoten te hebben, verbaast de heer Verplaetse zich erover in juni 2009 gecontacteerd te worden door zijn sociaal verzekeringsfonds. Acerta meldt hem dat de periode van 1 juli 1985 tot 31 december 1993 misschien niet meer als geldig kan beschouwd worden voor het pensioen omdat de bijdragen werden betaald "op basis van foutieve inkomsten".

De heer Verplaetse ontvangt een voorstel tot regularisatie van de desbetreffende periode. Voor zover hij vóór 20 september 2009 aan zijn pensioenkas 19.754,44 euro betaalt, zal zijn pensioen herzien worden in functie van de nieuwe in aanmerking te nemen inkomsten.

Zo niet, zal het RSVZ zijn pensioen ook moeten herberekenen maar in dat geval zullen er 8,5 jaren uit zijn loopbaan als zelfstandige worden weggelaten. Dit zal een vermindering van het pensioenbedrag tot gevolg hebben.

In werkelijkheid zou dit betekenen dat hij in dat geval ook niet meer voldoet aan de loopbaanvoorwaarde om een vervroegd pensioen te bekomen. De ingangsdatum van zijn pensioen zou verdaagd worden naar 1 juli 2011 (65 jaar) bij niet betaling van de bijkomende bijdragen. Zijn pensioen zou onmiddellijk geschorst moeten worden.

De heer Verplaetse weet niet meer hoe hij uit deze moeilijke situatie moet geraken en wendt zich tot de Ombudsman.

2de geval

Mevrouw Armand oefende in België een zelfstandige activiteit uit van 1968 tot 1996. Daarna werkte zij nog een beetje in Spanje en in Nederland. Bij haar terugkeer in België vraagt zij in september 2007 op 61 jarige leeftijd het vervroegd pensioen aan.

Het RSVZ stelt vast dat zij slechts een loopbaan als zelfstandige van 21 jaren kan bewijzen op 1 oktober 2007. Zij voldoet niet aan de loopbaanvoorwaarde en kan dan ook geen vervroegd pensioen bekomen. De weigerende beslissing wordt op 22 november 2007 betekend.

Mevrouw Armand denkt dat deze weigering het gevolg is van het feit dat het RSVZ geen rekening gehouden heeft met de periode van 1 juli 1994 tot 30 september 1996 tijdens dewelke enkel voorlopige bijdragen werden betaald. Op het formulier 2B van het verzekeringsfonds werd deze periode als oninvorderbaar aangeduid.

De contacten tussen mevrouw Armand en het RSVZ leiden tot niets. Zij vraagt ons om na te gaan of een oplossing mogelijk is zodat zij toch haar rustpensioen kan bekomen vóór de leeftijd van 65 jaar (2011).

Bedenkingen

In beide gevallen heeft een probleem met de sociale bijdragen als zelfstandige (onmiddellijke of toekomstige) gevolgen op het pensioendossier van betrokkenen.

Omdat het aspect "bijdragebetaling" duidelijk buiten onze bevoegdheid valt, zoals gedefinieerd door het koninklijk besluit tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen, onthouden wij ons van elke commentaar hierover⁷².

⁷² Wij verwijzen hier wel naar een aanverwante bespreking in dit Jaarverslag, p. 118 over de problematiek van de bijkomende sociale bijdragen die gevraagd worden aan een zelfstandige na de ingangsdatum van zijn rustpensioen.

Voor een beter begrip van de invloed van een vergissing vastgesteld in het bijdragedossier herinneren wij eerst een aantal wettelijke bepalingen.

Voor de pensioenreglementering wordt het bewijs van de beroepsbezigheid als zelfstandige geleverd voor de jaren vanaf 1957 door de betaling der pensioenbijdragen verschuldigd krachtens de wetten die het pensioenstelsel der zelfstandigen regelen. Voor de jaren vanaf 1968 wordt dit bewijs geleverd door de betaling der bijdragen verschuldigd krachtens de reglementering houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen⁷³.

Deze bijdragen gelden als een bewijs van de beroepsbezigheid als zelfstandige op voorwaarde dat ze betaald zijn in hoofdsom en toebehoren, en voor zover hun bedrag niet werd vastgesteld ermede rekening houdend dat de onderworpenene benevens zijn activiteit als zelfstandige een andere beroepsbezigheid uitoefende⁷⁴.

De pensioenleeftijd is vastgesteld op 65 jaar. De betrokkene kan evenwel vrij kiezen zijn pensioen te nemen vóór deze leeftijd en ten vroegste vanaf de 1ste van de maand volgend op de 60ste verjaardag. Hij moet het pensioen dan wel aanvragen.

Evenwel is er een beperkende voorwaarde om het pensioen te kunnen bekomen vóór de leeftijd van 65 jaar. Betrokkene moet een loopbaan van tenminste 35 kalenderjaren bewijzen waarvoor pensioenrechten werden geopend ten laste van één of meer wettelijke pensioenstelsels⁷⁵.

In de regeling voor zelfstandigen moeten deze jaren minstens 2 kwartalen tellen waarvoor volledige bijdragen betaald werden en in de regeling voor werknemers moeten er tenminste 104 dagen bewezen worden (1/3 van een voltijdse betrekking).

Bij het onderzoek van de pensioenrechten van de heer Verplaetse naar aanleiding van zijn aanvraag van 27 juni 2005 heeft Acerta aan het RVSZ een overzicht bezorgd van de door de heer Verplaetse betaalde bijdragen. Voor de periode van 1985 tot 1993 had het sociaal verzekeringsfonds wel degelijk vermeld dat het voorlopige en dus geen definitieve bijdragen betrof.

Hetzelfde kunnen wij vaststellen in het dossier van mevrouw Armand. Het sociaal verzekeringsfonds vermeldt dat voor sommige periodes de bijdragen nog voorlopig zijn. Dit is het geval voor het eerste en tweede kwartaal van 1994 (periode als geldig erkend voor het pensioen) alsook voor het derde en vierde kwartaal van 1994, het ganse jaar 1995 en de drie eerste kwartalen van 1996 (periodes niet erkend voor het pensioen omdat de bijdragen als "oninvorderbaar" werden aangeduid).

⁷³ Koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 15, § 1ste, 2de en 3de lid

⁷⁴ Koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 13

⁷⁵ Koninklijk besluit van 30 januari 1997, artikel 3, § 3

In principe moet het sociaal verzekeringsfonds dergelijke dossiers opvolgen en een nieuw overzicht aan het RVSZ sturen zodra de bijdragen definitief geregulariseerd werden. Dit nieuwe overzicht moet door het RSVZ onderzocht worden om na te gaan of er geen wijzigingen optreden in de pensioenrechten.

Momenteel maken de informaticatoepassingen van het RVSZ die gebruikt worden voor de pensioenberekening en voor het opstellen van de pensioenbeslissing geen onderscheid tussen voorlopige en definitieve bijdragen. De gegevens worden in beide gevallen op identieke wijze behandeld. In de pensioenbeslissing die aan de gepensioneerde wordt verzonden is hiervan dan ook geen spoor terug te vinden. De gepensioneerde kan bijgevolg niet weten dat de beslissing eventueel later nog kan herzien worden wanneer het sociaal verzekeringsfonds definitieve gegevens aan het RSVZ overmaakt.

Wij menen dat de pensioendienst zijn wettelijke motiveringsplicht⁷⁶ niet correct naleeft.

De motivering moet afdoende zijn. Zij moet aan de betrokkene toelaten om de feitelijke en juridische overwegingen die de administratie ertoe brachten tot het nemen van een dergelijke beslissing te begrijpen.

Het is duidelijk dat het ontbreken van elke vermelding met betrekking tot het feit dat sommige periodes gebaseerd zijn op voorlopige bijdragen betrokkene verhindert om met kennis van zaken de wettelijkheid en de toepasselijkheid van de beslissing te begrijpen.

Men kan inderdaad redelijkerwijze aannemen dat de heer Verplaetse misschien zou beslist hebben om verder te werken indien het RSVZ hem erover had ingelicht dat de gegevens van een gedeelte van zijn loopbaan als zelfstandige voorlopig en dus onzeker waren.

Mevrouw Armand kon bij het lezen van haar beslissing onmogelijk weten dat onder de voor de berekening van haar pensioen in aanmerking genomen periodes (het volledige jaar 1969, de periode van 1 juli 1975 tot 30 juni 1994) er twee kwartalen in 1994 in aanmerking genomen werden op basis van voorlopige bijdragen. Deze informatie is echter van groot belang voor haar omdat deze twee kwartalen na de definitieve beslissing van haar verzekeringsfonds al dan niet kunnen in aanmerking genomen worden in haar loopbaan als zelfstandige.

Conclusie 1

Na rijp beraad aanvaardt de heer Verplaetse om de hem gevraagde bijkomende bijdragen te betalen. Het RVSZ herziet zijn pensioen en stuurt hem een nieuwe beslissing toe in augustus 2010.

Zijn pensioen als zelfstandige wordt met 55 euro per maand verhoogd en hij ontvangt voor bijna 3.000 euro achterstallen.

Mevrouw Armand voldoet duidelijk niet aan de loopbaanvoorwaarde om een

---

⁷⁶ Wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen

vervroegd pensioen te kunnen genieten. Slechts 21 jaren zijn aanneembaar voor de loopbaanvoorwaarde van 35 jaren. Zelfs al worden haar periodes van tewerkstelling in het buitenland toegevoegd (6,5 jaren in Nederland en 1 kwartaal in Spanje) dan nog wijzigt dit niets aan de situatie.

Overigens had mevrouw Armand in 2009 een nieuwe aanvraag tot het bekomen van een vervroegd pensioen ingediend. Zij ontving op 1 november 2009 een nieuwe weigering. Mevrouw Armand kan niet anders dan aanvaarden dat haar pensioen ten vroegste zal ingaan op 1 juni 2011 (65 jaar).

Dit neemt niet weg dat ook op dat moment het voor haar belangrijk is te weten of haar pensioenrechten voorlopig of definitief zijn. Alles zal afhangen van de stand van haar dossier met betrekking tot de bijdragen als zelfstandige.

Conclusie 2

De pensioenbeslissing is een belangrijk document. In de beslissing worden de rechten vastgesteld in verband met het vervangingsinkomen (pensioen) dat betrokkene voor de rest van zijn leven zal genieten. In het merendeel van de gevallen betreft het hier de enige inkomsten van de gepensioneerde.

De berekening moet volgens ons dan ook met de meeste zorg gebeuren. Indien het toekenbare bedrag om welke reden ook niet definitief is (en dus nog zou kunnen wijzigen in de toekomst) moet de gepensioneerde hierover ingelicht worden.

In de beslissingen van het RSVZ wordt de gepensioneerde nergens ingelicht wanneer uit de gegevens van het sociaal verzekeringsfonds blijkt dat voor bepaalde periodes slechts voorlopige bijdragen werden betaald.

Door deze informatie niet te verstrekken kan de gepensioneerde voor onaangename verrassingen te komen staan. Wij vragen aan het RSVZ om een duidelijke formulering uit te werken die in de beslissing kan ingevoegd worden waaruit blijkt welke periodes in de loopbaan als zelfstandige nog niet als definitief kunnen beschouwd worden en om welke reden.

In afwachting van een aanpassing van de informaticatoepassingen vragen wij aan de diensten om op de één of andere manier de aandacht van de gepensioneerde te vestigen op deze bijzonderheid in hun dossier.

Tenslotte zou het RSVZ er goed aan doen om alvorens een beslissing te treffen bijkomende inlichtingen aan het sociaal verzekeringsfonds te vragen wanneer het vaststelt dat het loopbaanoverzicht voorlopige bijdragen⁷⁷ bevat voor een periode die toch al enige tijd achter de rug ligt. Een dergelijke proactieve houding kan bijdragen tot een vlotte regularisatie van het dossier (bijdragen en pensioen).

Toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan – In aanmerking nemen van de meest voordelige jaren als werknemer en zelfstandige – Wet van 11 mei 2003 nog niet in voege wegens ontbreken van uitvoeringsbesluiten

Dossier 17531 – 18841 en andere

Zie deel RVP toekenning

⁷⁷ Bij de ontvangst van een stencil 2 B met provisionele loopbaangegevens afkomstig van een sociaal verzekeringsfonds gaat het RSVZ vaak over tot het nemen van een definitieve pensioenbeslissing zich baserend op artikel 13 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 dat stelt: "De bijdragen bedoeld in artikel 15, § 1, 2° en 3°, van het koninklijk besluit nr. 72 gelden als een bewijs van de beroepsbezigheid als zelfstandige op voorwaarde dat ze betaald zijn in hoofdsom en toebehoren, en voor zover hun bedrag niet werd vastgesteld ermede rekening houdend, hetzij dat de onderworpenene benevens zijn activiteit als zelfstandige een andere beroepsbezigheid uitoefende of zich in een toestand bevond die daarmede kon worden gelijkgesteld, hetzij dat de onderworpenene de normale pensioenleeftijd had bereikt of een vervroegd rustpensioen genoot.

(Onverminderd de bepalingen van het vorige lid en voor zover op de ingangsdatum van het pensioen de verhoging van het bijdragesupplement niet van toepassing is overeenkomstig artikel 44, § 3, van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38, geldt als bewijs van de uitoefening van een beroepsbezigheid als zelfstandige:

1° de betaling van de bijdragen gevorderd door de sociale verzekeringskas waarbij de verzekeringsplichtige is aangesloten;

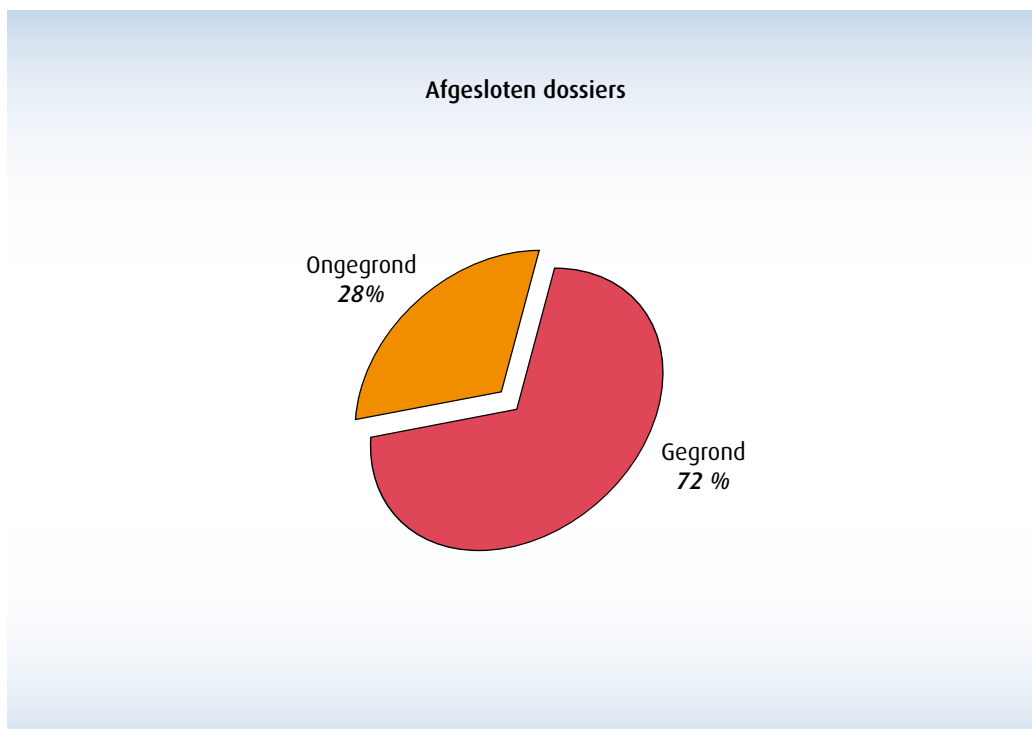
2° de betaling van de voorlopige bijdragen beoogd in artikel 40 van het voormeld koninklijk besluit van 19 december 1967.)"

Het tweede lid van artikel 13 van het A.R.P. dient, zoals verwoord in de nota 92/4 van het RSVZ van 26 januari 1993, gezien te worden als een vermoeden van geldigheid van de door het sociaal verzekeringsfonds gevorderde bijdragen of van de vóór de ingangsdatum van het pensioen betaalde voorlopige bijdragen, mits aan zekere voorwaarden voldaan is. Dit vermoeden heeft betrekking op de bewijswaarde van de gevorderde of voorlopige bijdragen, maar gaat niet verder; deze bijdragen worden niet eindelijk in de plaats gesteld van de werkelijke verschuldigde bijdragen die in hoofdsom en toebehoren betaald moeten zijn. Het gaat niet om een onweerlegbaar vermoeden van loopbaan of van tijdelijk of definitief "in regel" te zijn. Het doel van het tweede lid van artikel 13 van het A.R.P. is te vermijden dat kwartalen uit de loopbaan gesloten zouden worden (tot de regularisatie van de bijdragen) om dan later door een nieuwe beslissing met terugwerkende kracht weerhouden te worden. Het berust op het idee dat de pensioenaanvrager (die de hem gevorderde bijdragen –bijvoorbeeld de voorlopige bijdragen– betaald heeft) normaal de toestand zal regulariseren en dat het in aanmerking nemen van de betrokken kwartalen meestal bevestigd wordt door de betaling van de werkelijk verschuldigde bijdragen. Het houdt echter niet in dat bij gebrek aan regularisatie de (valse) toestand behouden blijft.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Betaling van de pensioenen op het einde van de maand – Ongelijke behandeling van de betaling per overschrijving en de betaling via een circulaire cheque – Wettelijke bepalingen – Probleem opgelost

Dossier 19054

De feiten

De heer Vermeulen geniet een pensioen ten laste van de openbare sector, dat ingegaan is na 31 december 1987 en dat uitbetaald wordt met een circulaire cheque. De circulaire cheque werd hem steeds aangeboden op de laatste werkdag van elke maand.

Op 21 oktober 2010 stuurt de CDVU hem een brief waarin hem meegedeeld wordt dat de PDOS beslist heeft om artikel 60 van de wet van 7 november 1987 strikt toe te passen. Deze wet bepaalt dat de rust- en overlevingspensioenen, welke ten laste zijn van de openbare schatkist en die een aanvangsdatum hebben na 31 december 1987, moeten worden betaald de laatste werkdag van de maand waarop ze betrekking hebben.

In de betreffende brief wordt hem tevens meegedeeld dat niettegenstaande de betaling van zijn pensioen vanaf januari 2011 op de laatste werkdag van de maand zal plaatsvinden, bpost pas de eerste werkdag van de daaropvolgende maand de circulaire cheque zal uitreiken.

Hij wordt ook gewezen op de nadelen van de betaling per circulaire cheque:

- een cheque kan verloren gaan of gestolen worden;
- een cheque is drie maanden geldig na de uitgiftedatum. Ingeval van verlies kan een duplicaat pas na het verstrijken van deze termijn door bpost worden opgemaakt.

Er wordt hem aangeraden om zijn pensioen te laten overschrijven op een financiële rekening, gelet op de voordelen van een betaling per overschrijving:

- u ontvangt uw pensioen altijd op tijd;
- u loopt geen risico op diefstal of verlies;
- betalingen lopen gewoon door bij afwezigheid (reis, ziekte, hospitalisatie);
- indien u het zou wensen, kan u steeds een derde volmacht geven op uw rekening.

De heer Vermeulen is zwaar teleurgesteld. Hij wenst immers niet dat zijn pensioen op een rekening wordt overgeschreven. Hij voelt zich bovendien gediscrimineerd omdat hij de betaling van zijn pensioen pas kan ontvangen op de eerste werkdag van de daaropvolgende maand, daar waar de gepensioneerden die gekozen hebben voor een betaling per overschrijving wel degelijk hun pensioen op het einde van de betreffende maand kunnen ontvangen.

Hij brengt deze problematiek onder de aandacht van de Ombudsman.

Bedenkingen

Het is de gewoonte van de CDVU om de betaling van de pensioenen uit te voeren de voorlaatste werkdag van elke maand (met uitzondering van de maand december).

Wat zegt de wetgeving?

Niettegenstaande er slechts een 5.000 van de ca. 480.000 betrokken gepensioneerden betaald worden met een circulaire cheque is de algemene regel⁷⁸ momenteel nog steeds dat het overheidspensioen betaald wordt via een cheque door bpost.

⁷⁸ Art. 1, § 1 van het koninklijk besluit van 1 februari 1935 inzake de toepassing van het koninklijk besluit nr. 16 van 15 oktober 1934 betreffende de betaling der pensioenen door tussenkomst van de Postcheck- en Girodienst.

De wet⁷⁹ bepaalt dat de rust- en overlevingspensioenen ten laste van de openbare schatkist en die een aanvangsdatum hebben na 31 december 1987 betaald moeten worden op de laatste werkdag van de maand waarop ze betrekking hebben, met uitzondering van het maandbedrag van de maand december, dat de eerste werkdag van de maand januari betaald wordt.

De wet stelt dat het pensioen moet betaald worden op de laatste werkdag van de maand waarop het betrekking heeft, niet meer en niet minder. De wet maakt geen onderscheid in een betaling per overschrijving of per circulaire cheque. De betaaldatum moet voor alle betrokken gepensioneerden dezelfde te zijn.

Wij gingen dan ook na wat de precieze draagwijdte is van het begrip “betaald”. Met andere woorden, op welk ogenblik moet de betaling geacht worden te zijn geschied: op het ogenblik van de gegeven opdracht tot betaling dan wel op het ogenblik dat de rekening van de begunstigde schuldeiser wordt gecrediteerd of hem het geld wordt overhandigd?

Volgens de heersende rechtsleer⁸⁰ en rechtspraak geldt de tweede opvatting. In onze rechtspraak vinden wij hierover een aantal relevante uitspraken.

Het Hof van Beroep te Antwerpen stelde in zijn arrest⁸¹ van 17 mei 1984 dat de betaling van een geldsom pas geschiedt door de overhandiging van de verschuldigde geldsom of door het crediteren van de bank- of postrekening bij betaling door middel van giraal geld.

Het Arbeidshof te Antwerpen stelde in zijn arrest⁸² van 30 juni 2004 dat de afgifte van een cheque aan de schuldeiser niet kon beschouwd worden als een betaling zolang de schuldeiser niet effectief over het bedrag van zijn schuldvordering kon beschikken.

Ook het Hof van Cassatie (weliswaar in een strafzaak) stelt in zijn arrest⁸³ van 30 januari 2001 dat de betaling geschiedt door de overhandiging van de geldsom of door het crediteren van de bankrekening van de begunstigde.

De mededeling van de PDOS aan de CDVU om de pensioenen stipt te betalen op de laatste werkdag van de maand kwam er niet alleen omdat door een andere betalingsdag te hanteren de wetgeving terzake niet gerespecteerd werd doch ook omdat de “oude” werkwijze een budgettaire meerkost betekende voor de openbare schatkist.

---

⁷⁹ Art. 60 van de wet van 7 november 1987 waarbij voorlopige kredieten worden geopend voor de begrotingsjaren 1987 en 1988 en houdende financiële en diverse bepalingen:

“§ 1. De rust- en overlevingspensioenen ten laste van de Openbare Schatkist of waarvan de Staat de betaling verzekert onder voorbehoud van de terugvordering van de lasten die eruit voortvloeien, en die ingaan na 31 december 1987, worden de laatste werkdag van de maand waarop ze betrekking hebben, betaald, met uitzondering van het maandbedrag voor de maand december dat de eerste werkdag van de maand januari van het volgend jaar betaald wordt. Hetzelfde geldt voor de verschillende elementen die, als het geval zich voordoet, bij het pensioen gevoegd worden en tegelijkertijd betaald worden.”

⁸⁰ W. VAN GERVEN, Verbintenissenrecht, Leuven, Acco, 1991-1992, 184 en 185

⁸¹ RW, 1984-1985, 264-265

⁸² Arbh. Antwerpen 30 juni 2004, J.T.I. 2005, afl. 928, 422

⁸³ Cass. 30 januari 2001, Pas. 2001, I, 190

Het pensioen van de maand van overlijden is enkel verschuldigd voor zover de gepensioneerde nog in leven is op het ogenblik van de betaling. Door het pensioen te betalen op de laatste werkdag van de maand heeft diegene die overleden is op de voorlaatste werkdag van de maand geen recht meer op dit pensioen⁸⁴.

De CDVU heeft de mededeling van de PDOS opgevat als dat de *betalingsopdracht* voor alle pensioenen, die na vervallen termijn betaald worden, op de laatste werkdag van de maand moet gegeven worden.

Dit had tot gevolg dat de gepensioneerden wiens pensioen niet op rekening betaald wordt, de pensioencheque pas zouden kunnen ontvangen op de eerste werkdag van de maand volgend op deze waarop het pensioen betrekking heeft. De interpretatie van de CDVU zou dus niet voldoen aan de wettelijke bepalingen en de heersende rechtspraak en bovendien een ongelijkheid teweegbrengen.

Naar aanleiding van een contact met de PDOS werd ons bevestigd dat het niet in de bedoeling lag van de PDOS om de wettelijke bepalingen niet in alle gevallen na te leven. Integendeel zelfs, het was net de bedoeling van de PDOS dat alle gepensioneerden, die na vervallen termijn betaald worden, zoals de wet het voorschrijft op de laatste werkdag van de maand en dus gelijktijdig, zouden kunnen beschikken over hun pensioengeld.

Wij vroegen aan de CDVU om deze problematiek opnieuw te onderzoeken. Wij suggereerden bovendien dat een vervroeging van de uitgifte van de circulaire cheques een oplossing kon bieden. Bpost zou deze aldus op de laatste werkdag van de maand kunnen uitreiken.

Conclusie 1

De CDVU deelde ons mee dat voor wat betreft de betalingen per overschrijving de terzake geldende wetgeving thans strikt zal worden toegepast. Zo zal de datum van uitvoering en de datum van betaling samenvallen op de laatste werkdag van de maand. D.w.z. dat voor deze categorie van gepensioneerden er een verschuiving in de betaling zal zijn van de voorlaatste naar de laatste werkdag van de maand.

Voor wat betreft de betalingen per circulaire cheque zal de CDVU evenwel een onderscheid maken tussen de datum van uitvoering en de datum van betaling. De datum van uitvoering blijft de voorlaatste werkdag van de maand. De CDVU geeft hiermee gevolg aan onze suggestie.

Deze groep gepensioneerden zal nog steeds hun cheque blijven ontvangen op de laatste werkdag van de maand. Voor de heer Vermeulen zal alles dus bij het oude blijven.

⁸⁴ Het maandbedrag van de maand van overlijden dat nog niet betaald werd op het ogenblik van het overlijden wordt enkel betaald aan de langstlevende echtgenoot (artikel 61, § 1 van de wet van 7 november 1987).

Conclusie 2

Eén van de basiswaarden van de Ombudsdienst Pensioenen is de onpartijdigheid. Wij kiezen geen partij voor de ene of de andere. Wij oordelen in alle neutraliteit en objectiviteit op basis van de wettelijke regels, de billijkheid en de principes van goed bestuur.

In dit dossier is het duidelijk dat de gepensioneerden die op rekening betaald worden pas een dag later over hun geld zullen kunnen beschikken. Wij menen echter dat er hier voorrang moet gegeven worden aan het feit dat alle gepensioneerden die na vervallen termijn betaald worden per overschrijving of per circulaire cheque op dezelfde dag hun pensioen bekomen en dit met toepassing van de wettelijke bepalingen en de heersende rechtspraak.

Welnu, de wet schrijft voor dat de betaling moet gebeuren op de laatste werkdag van de maand en volgens de heersende rechtspraak is er slechts sprake van betaling wanneer de betrokkene over het geld kan beschikken. Een mooi voorbeeld van de Ombudsman die zich op gelijke afstand bevindt tussen de burger en de administratie.

Teruggekeerde circulaire cheques – Nieuwe procedure vanaf 1 oktober 2010 – Belangrijke inkorting van de termijn voor het opnieuw in betaling stellen van het pensioen in het voordeel van betrokkene

Dossier 18944 – 19127

De feiten

Mevrouw Callens werd gepensioneerd op 1 juli 2010. Zij moet een pensioen ontvangen van 922,08 euro. De heer Anselm werd gepensioneerd in september 2010. Hij heeft recht op een bedrag van 3.078,21 euro.

Op het ogenblik van hun pensionering beschikte de CDVU nog niet over hun bankgegevens. De betaling gebeurt bijgevolg met een circulaire cheque.

De cheque die door de CDVU wordt uitgeschreven op 29 juli 2010 op naam van mevrouw Callens gaat verloren. In de loop van augustus 2010 wordt een aanvraag voor een duplicaat ingediend. De cheque van de heer Anselm bereikt hem niet omdat op de cheque een verkeerd adres (huisnummer) vermeld werd.

Beide gepensioneerden nemen contact op met de CDVU die hun belooft dat het eerste maandbedrag zo snel mogelijk op hun rekening zal gestort worden. Na enkele weken geduld hebben zij nog niets ontvangen. Zij nemen contact op met de Ombudsman.

Bedenkingen

Wij vragen onmiddellijk inlichtingen aan de CDVU.

De CDVU erkent dat in het geval van de terugkeer van een circulaire cheque de procedure enige tijd duurt (tot wel zes weken) alvorens het geld op de rekening van de betrokkene gestort kan worden. Het door bpost teruggestorte bedrag moet via de Rekenplichtige der liggende gelden aan betrokkene gestort worden.

De CDVU meldt ons dat er vanaf 1 oktober 2010 een nieuwe procedure van kracht is die sneller werkt en waardoor de lange wachttijd kan voorkomen worden.

Er werd immers een nieuwe rekening geopend beheerd door de "Rekenplichtige der teruggekeerde gelden". Deze rekening kan permanent door de CDVU worden opgevolgd.

Zodra een pensioen door bpost wordt teruggestort, gaat de CDVU na of er een nieuwe bestemming kan gegeven worden: nieuw rekeningnummer of nieuw adres. In dat geval kan de nieuwe betaling uitgevoerd worden binnen de vier dagen.

Dit betekent een tijdswinst van ongeveer vijf weken.

Conclusie

Het pensioen van mevrouw Callens werd eind oktober 2010 betaald, dat van de heer Anselm begin december 2010.

Op basis van deze dossiers hebben wij kunnen vaststellen dat de CDVU naar een praktische oplossing heeft gezocht voor de lange (en onaanvaardbare) termijnen voor de regularisatie van teruggekeerde circulaire cheques.

De nieuwe procedure, die vanaf oktober 2010 werd ingesteld, brengt de termijn terug tot ongeveer een week, wat veel redelijker is.

Betaling in het buitenland via de Rekenplichtige der liggende gelden – Onleesbaar levensbewijs of levensbewijs te vroeg ingediend – Gevolgen voor de betalingsdatum van het pensioen – Belang van een snelle en klantgerichte reactie van de pensioendienst

Dossier 17745

De feiten

De heer Muller woont in Duitsland en zijn pensioen van de openbare sector wordt op een Duitse rekening gestort. Hij is verplicht om maandelijks een levensbewijs te bezorgen aan de Rekenplichtige.

Zijn pensioen van december 2009 wordt hem pas eind januari 2010 gestort.

Ook met het pensioen van de maand januari 2010 zijn er problemen. Omdat hij begin februari dit pensioen nog niet ontvangen heeft, neemt hij contact op met de Rekenplichtige.

Hij verneemt er dat zijn levensbewijs te vroeg opgestuurd werd. Omdat hij met deze uitleg niet kan instemmen, richt de heer Muller zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

Omdat de heer Muller in Duitsland woont en zijn pensioen van de openbare sector op een Duitse rekening gestort wordt, moet hij maandelijks een levensbewijs opsturen. Dit levensbewijs kan aan de Rekenplichtige bezorgd worden via brief, fax of mail.

De Rekenplichtige zal slechts betalen indien hij er zeker van is dat de gepensioneerde in leven is op de dag dat het pensioen verworven is⁸⁵.

Omdat het pensioen van de maand december pas op de eerste werkdag van de maand januari van het volgende jaar betaald wordt⁸⁶, mag het levensbewijs voor de maand december ten vroegste gedateerd zijn op deze eerste werkdag van de maand januari.

De heer Muller kent deze regels. Overigens zendt de Rekenplichtige elk jaar in januari een overzicht van de betalingsdata van de pensioenen voor dat jaar aan alle betrokkenen.⁸⁷

De betalingsopdracht voor de maand december 2009 werd op 4 januari 2010 ingegeven. Dit betekent dat het levensbewijs voor het pensioen van de maand december 2009 ten vroegste mocht gedateerd zijn op 4 januari 2010.

De heer Muller was deze bijzonderheid in verband met de betaling van de pensioenen voor de maand december compleet uit het oog verloren. Net zoals in alle andere maanden had hij zijn levensbewijs opgestuurd op de laatste werkdag van de maand december 2009.

Begin januari heeft de Rekenplichtige hem dan ook meegedeeld dat zijn levensbewijs niet geldig was. De heer Muller heeft een nieuw levensbewijs opgestuurd in de loop van januari 2010 en zijn pensioen werd hem eind januari 2010 betaald.

De datum voor de betalingsopdracht voor de maand januari 2010 was 28 januari 2010. Het levensbewijs mocht dan ook niet vroeger gedateerd zijn.

De heer Muller heeft zijn levensbewijs, gedateerd op 28 januari 2010, op dezelfde dag via fax aan de Rekenplichtige toegestuurd. Volgens hem is dan ook alles in orde.

⁸⁵ De wet van 7 november 1987 waarbij voorlopige kredieten worden geopend voor de begrotingsjaren 1987 en 1988 en houdende financiële en diverse bepalingen bepaalt dat het pensioen dat na vervallen termijn betaald wordt, betaald wordt de laatste werkdag van de maand. Tot 31 december 2010 was het de praktijk dat deze categorie van pensioenen betaald werden op de voorlaatste werkdag van de maand. Vanaf januari 2011 worden de pensioenen ook slechts effectief betaald op de laatste werkdag van de maand. Tot 31 december 2010 mocht het levensbewijs dus ten vroegste gedateerd zijn op de voorlaatste werkdag van de maand. Vanaf 1 januari 2011 wordt dit de laatste werkdag van de maand.

⁸⁶ Idem

⁸⁷ Zie ons Jaarverslag 2007, p. 133-137

Het verbaast hem dan ook te moeten vaststellen dat hij zijn pensioen niet ontvangt. Hij neemt op 9 februari 2010 telefonisch contact op met de Rekenplichtige.

Daar deelt men hem mee dat hij zijn levensbewijs voor de maand januari een dag te vroeg had ingediend. De enige oplossing is het indienen van een nieuw levensbewijs.

De heer Muller betwist dit en neemt contact op met de Ombudsman.

Hij kan immers bewijzen dat zijn levensbewijs wel degelijk gedateerd was op 28 januari 2010. Een nieuw levensbewijs is in een dergelijke situatie helemaal niet vereist. Hij kan gewoon het oude nogmaals doorsturen.

Wij vragen dan ook aan de heer Muller om ons het (reeds bestaande) levensbewijs per fax te bezorgen.

Wij stellen vast dat op de fax noch de datum, noch de stempel van de gemeente leesbaar zijn. Dit maakt voor ons veel duidelijk.

Op het levensbewijs dat de Rekenplichtige ontvangen heeft, was de datum evenmin leesbaar. De Rekenplichtige heeft in de bestanden een fictieve datum (een dag te vroeg) ingevoerd om de betaling te verwerpen. Bij het telefonisch contact met betrokkene heeft de Rekenplichtige de informatie die hij in het bestand kon terugvinden meegedeeld.

Om niet nog meer tijd te verliezen, hebben wij aan betrokkene gevraagd om het levensbewijs via mail te bezorgen. Op de ingescande versie zijn alle gegevens duidelijk leesbaar.

De Rekenplichtige ontvangt het levensbewijs op 10 februari 2010. Hij geeft de betalingsopdracht op 15 februari 2010, dit is 5 dagen later.

Conclusie

Wij betreuren het dat de Rekenplichtige bij de vaststelling van het feit dat de datum op het levensbewijs niet leesbaar was geen stappen ondernomen heeft om betrokkene hierover in te lichten.

Hiermee zou hij ook tegemoet komen aan de verplichting van actieve informatieverstrekking opgelegd in het Handvest.

De Rekenplichtige geeft toe dat het dossier niet zorgvuldig opgevolgd werd. Hij had inderdaad betrokkene zo snel mogelijk moeten contacteren.⁸⁸

---

⁸⁸ Zoals hij overigens gedaan heeft begin januari toen hij vaststelde dat de heer Muller zijn levensbewijs in december had opgestuurd.

De heer Muller ontvangt zijn pensioen op 20 februari 2010 op zijn rekening.

De vertraging in de betaling van het pensioen is aanzienlijk (meer dan 3 weken). Zonder onze interventie zou de vertraging waarschijnlijk nog groter geweest zijn. Betrokkene had dan immers eerst terug naar het gemeentehuis moeten gaan om een nieuw levensbewijs te vragen dat hij dan opnieuw moest opsturen.

De Rekenplichtige werkt met vaste betaaldagen (1 dag per week). Hij voegt hieraan wel bijzondere betaaldagen toe indien de normale betaaldag een feestdag is.

Het is momenteel volgens de Rekenplichtige technisch niet mogelijk om telkens er iets fout loopt, ook al is dit te wijten aan de Rekenplichtige, extra betaaldag te voorzien.

Bij iedere betalingsopdracht wordt immers een (fictieve) betaaldatum in de bestanden ingevoerd. Deze wordt in de bestanden omgezet in een reële datum wanneer de boekhouding de rekeninguittreksels verwerkt. Door extra betaaldag in het systeem in te voeren zou het door een veelheid aan data (fictieve, reële, extra fictieve en extra reële) onmogelijk worden om een correct overzicht te bewaren en zou het risico op verkeerde informatie aan de betrokken gepensioneerden verhogen.

Hoewel wij begrip hebben voor het feit dat meer data het beheer van de gegevens kan bemoeilijken, neemt dit niet weg dat wij de mening toegedaan zijn dat de huidige werkwijze in sommige omstandigheden in het nadeel van betrokkene is. Wij volgen deze problematiek verder op en komen hierop zo nodig terug in een later Jaarverslag.

Betaling van de pensioenen op een buitenlandse rekening door de Rekenplichtige – Maandelijks betaling niet uitgevoerd als gevolg van de wijziging van het informaticasysteem inzake overdracht van de betaalgegevens tussen de CDVU en bpost – Vertraging van de maandelijks betaling van het pensioen voor de maand oktober en november 2010 – Verschil in aanpak van het probleem tussen de Nederlandstalige en Franstalige Rekenplichtige

Dossier 19124 – 19125 – 19134 – 19135 – 19146 – 19202 – 19216 – e. a.

De feiten

Mevrouw Koeck woont in Nederland. Haar pensioen wordt uitbetaald op het einde van de maand. Op 20 november 2010 heeft zij nog steeds haar pensioen voor de maand oktober niet ontvangen. Zij klaagt er bovendien over dat de stortingen van haar pensioen gebeuren op willekeurige data. Zij heeft schriftelijk om uitleg gevraagd, doch geen antwoord hierop ontvangen.

Het pensioen van de heer Suyckerbuik wordt betaald in het begin van de maand.

Hij stelt vast dat zijn pensioen voor de maand november 2010 op 16 november 2010 nog niet op zijn Nederlandse bankrekening gestort werd. Hij neemt telefonisch contact op met de Rekenplichtige.

Men deelt hem mee dat de opdracht tot betaling reeds op 4 november 2010 gegeven werd. Op 18 november 2010 kijkt hij zijn rekening nog eens na en stelt vast dat het pensioen nog steeds niet werd overgeschreven.

Mevrouw Lurkin is titularis van een overheidspensioen. Zij woont in Frankrijk. Haar pensioenbedrag, betaalbaar na vervallen termijn, wordt overgeschreven op een Franse bankrekening.

In het begin van elke maand stuurt zij naar de Rekenplichtige een levensbewijs. Na de registratie van dit document geeft de Rekenplichtige aan bpost de opdracht het pensioenbedrag over te schrijven.

Begin december klaagt mevrouw Lurkin er bij de Ombudsman over dat sinds de maand oktober 2010 de regelmaat van haar pensioenbetalingen verstoord is. Het pensioenbedrag voor de maand september is pas beschikbaar op haar rekening op 28 oktober en bovendien heeft zij de betaling van haar pensioen voor de maand oktober 2010 nog steeds niet ontvangen. Zij slaagt er niet in om contact op te nemen met de CDVU.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft tientallen gelijkaardige klachten ontvangen.

Bedenkingen

De betaling van de overheidspensioenen op een rekening in het buitenland wordt geregeld door artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 februari 1935⁸⁹ (Staatsblad 9 februari):

“De pensioengerechtigden die in het buitenland verblijven, kunnen de betaling van de verschenen pensioentermijnen door tussenkomst van DE POST bekomen mits voorafgaande overlegging van een levensbewijs, uit te reiken door de Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaars of de desbevoegde plaatselijke overheid.”

De betaling van deze categorie van pensioenen werd toevertrouwd aan de Rekenplichtige. De Rekenplichtige zal slechts betalen indien hij er zeker van is dat de gepensioneerde in leven is op de dag dat het pensioen verworven is.

Daarom wordt er een onderscheid gemaakt tussen de:

⁸⁹ Koninklijk besluit van 1 februari 1935 inzake de toepassing van het koninklijk besluit nr. 16 van 15 oktober 1934 betreffende de betaling der pensioenen door tussenkomst van de Postcheck- en Girodienst.

- pensioenen vooraf betaalbaar⁹⁰. De Rekenplichtige heeft de praktijk aangenomen dat het levensbewijs ten vroegste mag gedateerd worden op de eerste werkdag van de maand waarop het pensioen betrekking heeft.
- pensioenen na vervallen termijn (betaalbaar op de laatste werkdag⁹¹ van de maand). De Rekenplichtige heeft de praktijk aangenomen dat het levensbewijs ten vroegste gedateerd mag zijn op de laatste werkdag⁹² van de maand waarop het pensioen betrekking heeft.

Om te vermijden dat de gepensioneerden hun levensbewijs (noodzakelijk om de betaling van hun pensioen te kunnen bekomen) op een te vroege datum indienen, zendt de Rekenplichtige jaarlijks bij het begin van het jaar een betalingskalender voor het ganse jaar aan alle betrokken gepensioneerden. Onderstaande kalender vindt men ook terug op de site van de CDVU

Pensioenen betaalbaar op de laatste werkdag van de maand	Pensioenen betaalbaar op de eerste werkdag van de maand
03-01-2011 (vervallen termijn 12/2010)	-
31-01-2011	03-01-2011
28-02-2011	01-02-2011
31-03-2011	01-03-2011
29-04-2011	01-04-2011
31-05-2011	02-05-2011
30-06-2011	01-06-2011
29-07-2011	01-07-2011
31-08-2011	01-08-2011
30-09-2011	01-09-2011
31-10-2011	03-10-2011
30-11-2011	02-11-2011
03-01-2011 (vervallen termijn 12/2010)	01-12-2011

⁹⁰ De pensioenen die vooraf betaald worden zijn onderworpen aan de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 15 van 28 juni 1933 dat stelt dat de pensioenen ten laste van de Staat "verworven zijn per maand en betaald worden in de loop van de eerste halfmaand". In de praktijk worden deze de eerste werkdag van de maand betaald (maar een latere betaling is niet onwettelijk).

⁹¹ Vóór 1 januari 2011 was dit de voorlaatste werkdag van de maand, zie hiervoor de bespreking in dit jaarverslag in verband met "de betaling van de pensioenen op de laatste werkdag van de maand", p.145

⁹² Met uitzondering van de maand december die slechts verworven is op de eerste werkdag van de maand januari die erop volgt.

Het pensioen wordt niet betaald op een vaste datum. De Rekenplichtige hanteert maandelijks vier betalingsdata waarop hij een collectieve betalingsopdracht uitvoert.

Indien het dossier niet in orde⁹³ is op het ogenblik van zo een betalingsopdracht, moet de gepensioneerde de volgende betalingsdatum afwachten.

De onderstaande tabel geeft de opeenvolgende betalingen weer van het pensioen van mevrouw Coeck, wiens pensioen in principe betaalbaar is op het einde van de maand. Deze tabel geeft duidelijk aan wat de praktijk is van de betaling op een rekening in het buitenland.

Pensioen voor de maand	Datum levensbewijs	Invoering van het levensbewijs	Opdracht tot betaling	Debetdatum
Januari	01/02/2010	05/02/2010	08/02/2010	12/02/2010
Februari	01/03/2010	02/03/2010	04/03/2010	09/03/2010
Maart	01/04/2010	02/04/2010	04/04/2010	09/04/2010
April	03/05/2010	03/05/2010	04/05/2010	07/05/2010
Mei	01/06/2010	01/06/2010	04/06/2010	09/06/2010
Juni	01/07/2010	01/07/2010	01/07/2010	06/07/2010
Juli	02/08/2010	02/08/2010	05/08/2010	10/08/2010
Augustus	31/08/2010	02/09/2010	03/09/2010	08/09/2010
September	01/10/2010	04/10/2010	11/10/2010	15/10/2010

Bij de debetdatum moet men dan in principe nog een 3 à 5 dagen bijtellen vooraleer de gepensioneerde effectief kan beschikken over het bedrag van zijn pensioen.

Op het ogenblik dat wij in kennis gesteld werden van de problematiek in verband met de betaling voor oktober en november 2010, hebben wij de noodzakelijke contacten gelegd met de Rekenplichtige.

De vertraging en/of het ontbreken van de betaling was te wijten aan het feit dat de Rekenplichtige een nieuw elektronisch systeem⁹⁴ in gebruik genomen had voor wat betreft de betalingsopdrachten aan bpost. Het probleem stelde zich dus voor de pensioenbetalingen van oktober (pensioen betaalbaar na vervallen termijn) en november 2010 (pensioen vooraf betaalbaar).

De reden dat de betalingen niet uitgevoerd werden, was dat bpost de elektronische gegevens niet kon inlezen.

Het was slechts nadat de betrokken gepensioneerden vroegen naar de betaling van hun pensioen - en toen was het al half november - dat de betrokken diensten zich bewust werden van een algemeen probleem met de geautomatiseerde betalingen.

⁹³ Bijvoorbeeld ingevolge het niet tijdig ontvangen van het levensbewijs.

⁹⁴ In plaats van de per land afzonderlijke, schriftelijke betaalopdracht.

Conclusie

De Nederlandstalige Rekenplichtige heeft op het ogenblik dat hij het probleem onderkende het initiatief genomen om de betalingsopdrachten opnieuw, maar thans via het oude systeem naar bpost over te maken.

Op 17 november 2010 werden alle stukken die nog afgedrukt waren, opnieuw als vanouds samen met de, per land afzonderlijk, schriftelijke betaalopdrachten, aan bpost bezorgd. Achteraf bleek dat de BIC-codes op de doorgestuurde printings niet voorkwamen, zodat deze afzonderlijk per telefoon aan bpost moesten meegedeeld worden.

De grootste groep betalingen (Nederland en Duitsland) uitbetaalbaar door de Nederlandstalige Rekenplichtige werden uitgevoerd op 22 en 23 november 2010.

Voor de groep gepensioneerden die betaald werden door de Franstalige Rekenplichtige, werd het probleem slechts opgelost na aanpassing van het nieuwe informaticasysteem en naar aanleiding van de betaling van 10 december (pensioen van oktober) en 15 december 2010 (pensioen van november). Deze ontvingen dus in de praktijk hun pensioenbedrag op hun rekening rond 14 en 19 december.

Voor alle betalingen in het buitenland door de Rekenplichtige is het informaticasysteem nu aangepast.

De groep gepensioneerden die betaald worden op een rekening in het buitenland ontvangen hun pensioen, zelfs als alles normaal verloopt, al aanzienlijk later dan de normale uitbetalingsdata en dit vooral als gevolg van de procedure in verband met het levensbewijs⁹⁵.

De Rekenplichtige deelde ons nog mee dat hij in eerste instantie er de voorrang aan gegeven heeft om het probleem in verband met de betalingen op te lossen, eerder dan de betrokken gepensioneerden te informeren of zich te verontschuldigen voor de laattijdigheid van de betalingen.

De passieve houding van de Rekenplichtige, ook al kunnen wij dit enigszins begrijpen, heeft zonder enige twijfel het frustratiegevoel van de belanghebbenden omdat zij hun pensioen nog niet ontvangen hadden in belangrijke mate aangedikt. Deze opstelling is in elk geval niet conform de bepalingen in verband met de informatieplicht, zoals die gesteld worden in het Handvest van de sociaal verzekerde.

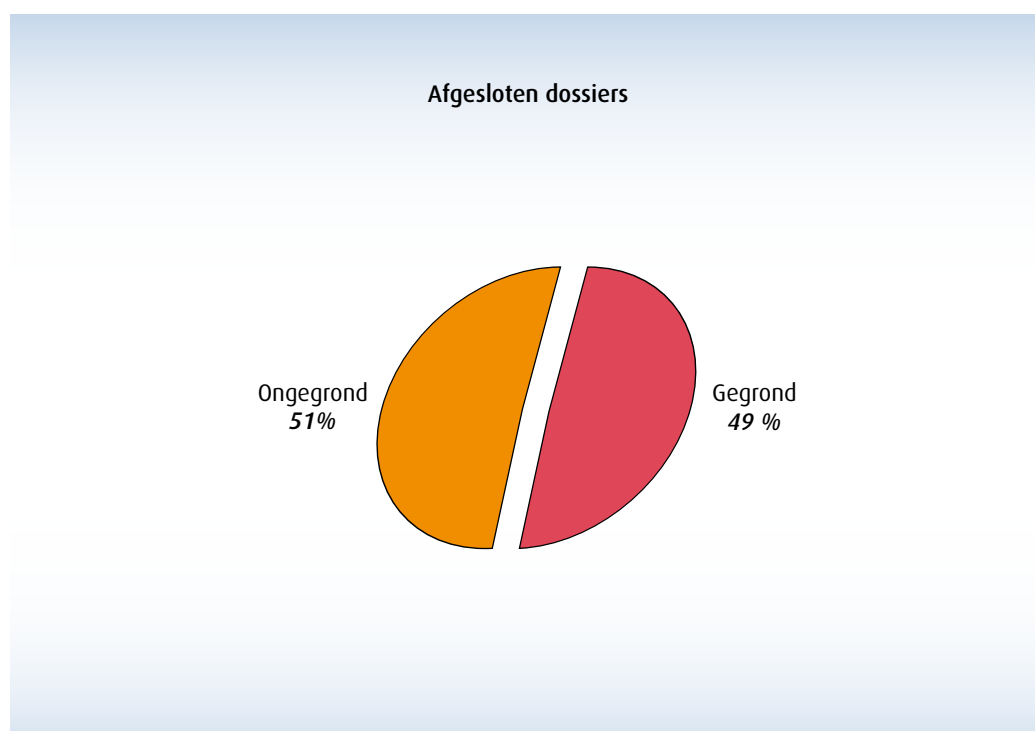
---

⁹⁵ Zie ook onze bespreking hierover in ons Jaarverslag 2007, p. 133 – 137.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Sommige van deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst. Anderen enkel als toekennings- of betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

DOSZ pensioen toegekend in het kader van de wet van 1963 – Modaliteiten voor het indienen van de pensioenaanvraag – Vaststelling van de ingangsdatum - Mogelijkheid om het pensioen al dan niet met terugwerkende kracht toe te kennen wanneer het aangevraagd wordt tussen 60 en 65 jaar – Vacuüm in de wetgeving – Algemene aanbeveling

Dossier 17055

De feiten

De heer Snoeck is ambtenaar. In oktober 2008 wordt hij 60 jaar. Hij neemt contact op met de PDOS om een raming van zijn pensioen als ambtenaar te bekomen.

Hij meldt aan de PDOS dat hij van 1984 tot 1987 bijdragen betaalde bij de DOSZ⁹⁶.

De PDOS bezorgt hem de raming van zijn pensioen in de openbare sector. Samen met deze raming worden hem de cumulatierregels geldig voor de openbare sector meegedeeld. Belangrijk voor de heer Snoeck is de beperking tot het absoluut maximum voorzien in de wet van 5 augustus 1978⁹⁷.

Op basis van deze inlichtingen beslist de heer Snoeck om zijn pensioen nog niet aan te vragen. Hij zet zijn loopbaan als ambtenaar verder, waarschijnlijk tot zijn 65ste.

In 2009 verneemt hij geheel toevallig dat het in het vrijwillige stelsel bij de DOSZ (wet van juli 1963) mogelijk is om zonder enige beperking het pensioen te cumuleren met inkomsten uit een beroepsactiviteit.

Hij wil hier het fijne van weten en biedt zich persoonlijk aan bij de DOSZ op 31 juli 2009. Hij krijgt de bevestiging van deze informatie. Hij ontvangt er ook het aanvraagformulier tot het bekomen van een pensioen.

Op 3 augustus 2009 gaat hij persoonlijk de ingevulde en ondertekende vragenlijsten afgeven bij de DOSZ. De DOSZ kent hem het pensioen toe vanaf die datum.

De heer Snoeck kan niet instemmen met deze beslissing. Hij wenst zijn pensioen te ontvangen vanaf zijn 60ste, dit is vanaf 21 oktober 2008. De DOSZ gaat op zijn verzoek niet in en daarom wendt hij zich tot de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

De rustpensioenen (voor deelname aan de verzekering na de onafhankelijkheid van Congo) bij de DOSZ worden geregeld door de wet van 17 juli 1963. De pensioenleeftijd is vastgesteld op 65 jaar. Nochtans, kan het pensioen vervroegd aangevraagd worden vanaf de leeftijd van 60 jaar.

Deze wet werd grondig gewijzigd vanaf 1 januari 2007 door de wet van 20 juli 2006. Nadien heeft de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen een nieuw lid toegevoegd dat stelt dat het pensioen verschuldigd is "vanaf de leeftijd van 65 jaar en in geen geval voor de datum van de aanvraag"⁹⁸.

⁹⁶ Reeds in februari 2007 had hij de DOSZ gecontacteerd. In juni 2007 had deze dienst hem een raming van zijn pensioen toegestuurd op 60, 61, 62, 63, 64 en 65 jaar.

⁹⁷ Dit absoluut maximum werd ingesteld door artikel 39 van de wet van 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen. Voor de toepassing van dit absoluut maximum worden de pensioenen, pensioenaanvullingen, renten, toelagen, en andere als pensioen geldende voordelen betaald aan dezelfde rechthebbende samengeteld. Worden in het bijzonder beoogd: het stelsel van de openbare sector, de werknemers, de zelfstandigen en de DOSZ. Op basis van de index op 1 oktober 2010 (1,5157) bedraagt het absoluut maximum 5.921,68 euro bruto per maand.

⁹⁸ Artikel 160 van de wet van 27 december 2006 tot wijziging van artikel 20 van de wet van 17 juli 1963

De DOSZ baseert zich op deze laatste bepaling om de terugwerkende kracht van de aanvraag te weigeren. Hij merkt verder nog op dat in het merendeel van de gevallen de toekenning vóór de leeftijd van 65 jaar niet in het voordeel is van de betrokkene omdat het toekenbare bedrag lager ligt⁹⁹.

Het is interessant om een vergelijking te maken met de bepalingen van het verplichte DOSZ stelsel van de wet van 16 juni 1960.

In toepassing van artikel 8 van het koninklijk besluit van 25 juni 1948, dat als uitvoeringsbesluit geldt, is een pensioenaanvraag in toepassing van de wet van 16 juni 1960 enkel geldig indien deze op het daartoe voorziene formulier gebeurt (model 2)¹⁰⁰.

Hetzelfde artikel stelt overigens dat het pensioen slechts mag aangevraagd worden binnen de twee maanden voor de ingangsdatum. In de praktijk heeft de DOSZ deze termijn gebracht op 3 maanden.

Na de publicatie van de wet van 17 juli 1963 werden er geen bijzondere uitvoeringsbesluiten getroffen. Bij gebrek aan wettelijke bepalingen gebruikte de DOSZ dezelfde aanvraagformulieren dan deze voorzien in het uitvoeringsbesluit van de wet van 16 juni 1960.

Inmiddels aanvaardt de DOSZ ook aanvragen die per brief, fax of mail worden toegestuurd op voorwaarde dat de gewenste ingangsdatum uitdrukkelijk vermeld wordt. De ingangsdatum kon zich evenwel situeren vóór datum waarop de schriftelijke aanvraag wordt ontvangen. De DOSZ blijft evenwel de betrokkene uitnodigen om zijn aanvraag te bevestigen via het model 2.

Eenzijds kunnen wij de zienswijze van de DOSZ volgen. Hij wil immers de reglementering voor alle aangeslotenen bij het stelsel van de overzeese sociale zekerheid (wet 1960 en wet 1963) op uniforme wijze toepassen.

Anderzijds hebben wij, voor de aanvragen die vóór de leeftijd van 65 jaar en ten vroegste vanaf 60 jaar gebeuren, geen enkel formeel verbod kunnen vinden om het pensioen met terugwerkende kracht toe te kennen op de door de betrokkene gewenste datum, zelfs indien deze datum vóór de datum van de aanvraag gelegen is. Het feit dat de pensioenreglementering nergens iets vermeldt over de ingangsdatum van het pensioen, tenzij voor de aanvragen die op 65 jaar of later gebeuren, laat voor ons de mogelijkheid open om het pensioen eventueel retroactief en ten vroegste vanaf 60 jaar toe te kennen.

⁹⁹ De DOSZ heeft in 2007 aan de heer Snoeck de toekenbare bedragen meegedeeld op verschillende leeftijden. Er zou hem volgend bedrag kunnen toegekend worden:

- op 60 jaar: 1.545 euro bruto per maand;
- op 61 jaar: 1.640 euro bruto per maand;
- op 62 jaar: 1.743 euro bruto per maand;
- op 63 jaar: 1.856 euro bruto per maand;
- op 64 jaar: 1.980 euro bruto per maand;
- op 65 jaar: 2.116 euro bruto per maand.

¹⁰⁰ Artikel 8: " (...) de aanvraag om rente moet opgesteld worden overeenkomstig bijgaand model 2 of 3 en per aangezekende brief aan de Koloniale Kas voor Werknemerspensiolen en -gezinstoeslagen toegezonden worden. De aanvraag om ouderdomsrente kan hoogstens twee maanden vóór de datum op dewelke de verzekerde gerechtigd is in het genot van de rente te treden, ingediend worden. (...)".

Bij de hervorming van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid door de wet van 20 juli 2006 was het vrij snel duidelijk dat er zich een aantal verduidelijkingen en toevoegingen opdrongen¹⁰¹. Uit de Memorie van toelichting bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen (wet afgekondigd op 27 december 2006) wordt vermeld dat het onder andere noodzakelijk is om in de wet van 17 juli 1963 “een betere omschrijving te geven van de voorwaarden van pensioeningang op en na 65 jaar”¹⁰².

Zowel voor de verzoeker als voor ons is het duidelijk dat de zin “vanaf de leeftijd van 65 jaar en in geen geval voor de datum van de aanvraag” niet slaat op de pensioenen die ingaan vóór de leeftijd van 65 jaar.

Overigens vinden wij in de documentatie¹⁰³ die de DOSZ aan betrokkene toestuurde geen enkele inlichting over de wijze waarop de ingangsdatum vastgesteld wordt vóór de leeftijd van 65 jaar.

Door de bijzonderheid van zijn situatie heeft de heer Snoeck er alle belang bij om zijn DOSZ pensioen zo vroeg mogelijk en liefst op de leeftijd van 60 jaar te nemen, ook al is het bedrag ervan lager. Immers, op het ogenblik dat hij zijn pensioen in de openbare sector neemt zal hij zeker het absoluut maximum overschrijden. Zijn pensioen in de openbare sector zal dan verminderd worden met het DOSZ pensioen met als gevolg dat dit hem geen enkel voordeel meer oplevert.

Hij plant zijn pensioen in de openbare sector pas op 65 jaar te nemen (oktober 2013). Vanaf dan zal zijn DOSZ pensioen afgetrokken worden van zijn pensioen in de openbare sector. Hij hoopt dan ook gedurende 5 jaren op een financieel voordeel door zijn DOSZ pensioen te nemen op 60 jaar gelet op het feit dat de cumulatie met inkomsten uit een beroepsactiviteit zonder beperking toegelaten is.

Conclusie 1

De DOSZ gaat niet in op onze vraag om het pensioen met terugwerkende kracht vanaf de leeftijd van 60 jaar toe te kennen.

Ingevolge onze tussenkomst aanvaardt de DOSZ wel om het pensioen toe te kennen vanaf 31 juli 2009 (datum van het eerste contact van de heer Snoeck met de DOSZ) gelet op het feit dat de informatie die hij bekomen heeft niet volledig leek. Men had hem meer bepaald niet verteld dat hij meteen ter plaatse zijn aanvraag kon invullen en ondertekenen.

Wij blijven de mening toegedaan dat in de reglementering van de DOSZ er geen enkel formeel verbod is om het pensioen met terugwerkende kracht tot de door de betrokkene gewenste datum (ten vroegste op 60 jaar) toe te kennen. Het bestaan van een juridisch vacuüm op dit vlak in de wet van 17 juli 1963 leidt tot uiteenlopende interpretaties. Deze toestand leidt tot een juridische onzekerheid voor zij die bij de DOSZ aangesloten zijn.

¹⁰¹ Zie ons Jaarverslag 2006, p. 156-161 voor een samenvatting van de belangrijkste wijzigingen door deze hervorming

¹⁰² Kamer van Volksvertegenwoordigers, 5de zitting van de 51ste zittingsperiode, Wetsontwerp houdende diverse bepalingen, Doc. 2760/001, 21 november 2006, p. 103

¹⁰³ Meer bepaald de twee speciale nieuwsbrieven “EXPA” die aan de aangeslotenen werden toegestuurd in november 2006 en januari 2007 alsook een informatienota verstuurd begin 2007 aan de verzekerden met als titel “Een jaar bedenktijd mogelijk voor de verzekerden tussen 55 en 60 jaar oud”.

Conclusie 2

Het onderzoek van dit dossier leert ons dat de reglementering van de DOSZ weinig duidelijkheid vertoont op het vlak van de pensioenaanvraag.

Zonder volledig te willen zijn, vermelden wij hier:

- de wijze waarop de aanvraag tot het bekomen van het pensioen kan ingediend worden (specifiek formulier, andere mogelijkheden : brief, fax, email, ...);
- wat als aanvraagdatum moet beschouwd worden (datum van verzending door betrokkene, datum van ontvangst door de DOSZ, ...);
- datum waarop een aanvraag ten vroegste kan ingediend worden (momenteel is de administratieve praktijk 3 maanden voor de gewenste ingangsdatum);
- ingangsdatum van het pensioen vóór de leeftijd van 65 jaar;
- polyvalentie van de aanvraag wanneer een aanvraag ingediend bij de DOSZ ook andere wettelijke stelsels betreft¹⁰⁴.

Beide conclusies hebben ons tot volgende algemene aanbeveling gebracht.

Algemene aanbeveling

In het pensioenstelsel van de wet van 17 juli 1963 is de normale pensioenleeftijd vastgesteld op 65 jaar voor alle aangeslotenen (mannen en vrouwen). De wetteksten (artikel 20, 4de lid) bepalen dat het pensioen ten vroegste verschuldigd is vanaf de leeftijd van 65 jaar en in geen geval voor de datum van de aanvraag.

Voor de aanvragen die tot doel hebben het pensioen vervroegd, ten vroegste 5 jaren voor de leeftijd van 65 jaar zoals voorzien in artikel 20, 5de lid, te bekomen voorziet de wet geen bijzondere modaliteiten.

Dit wettelijk vacuüm is een bron van juridische onzekerheid in die zin dat door het gebrek aan duidelijke en precieze regels verschillende interpretaties naast mekaar kunnen bestaan tussen dewelke geen enkele jurisprudentie toelaat een beslissing te nemen.

Voorts bevat de huidige reglementering geen duidelijke bepalingen inzake de wijze van het indienen van een aanvraag, de datum waarop een aanvraag kan ingediend worden, de vaststelling van de ingangsdatum van het pensioen vóór de leeftijd van 65 jaar, de polyvalentie.

¹⁰⁴ Het koninklijk besluit van 20 januari 2010 bracht wijzigingen in de polyvalentie van de pensioenaanvraag en het ambtshalve onderzoek in de regeling voor werknemers, zelfstandigen en de openbare sector. Deze principes zijn niet van toepassing op het stelsel van de DOSZ.

Het College beveelt aan de bevoegde overheden aan om de wet van 17 juli 1963 in die zin te wijzigen dat het duidelijk is hoe de ingangsdatum van de pensioenen die aangevraagd worden vóór de leeftijd van 65 jaar moet vastgesteld worden, meer bepaald door te verduidelijken of een terugwerkende kracht aan de aanvraag kan gegeven worden of echter dat de ingangsdatum de datum van de aanvraag niet mag voorafgaan.

Het College beveelt verder aan om in de wetgeving alle nuttige wijzigingen aan te brengen zodat er geen twijfel meer is over de wijze waarop een aanvraag kan ingediend worden, de datum van de aanvraag, de ingangsdatum van het pensioen vóór de leeftijd van 65 jaar en de regels inzake polyvalentie.

Transversale analyse

Cumulatie van een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen gedurende 12 maanden – Beperking van het overlevingspensioen tot het bedrag van de IGO – Informatie over het toekenbare bedrag na afloop van de periode van cumulatie – Uiteenlopende interpretaties – Algemene aanbeveling

Dossier 16030 - 16243 - 16270 - e.a.

De feiten

In 2010 ontvingen wij verschillende klachten met betrekking tot de tijdelijke cumulatie van één of meerdere overlevingspensioenen met vervangingsinkomens (uitkering wegens ziekte, werkloosheidsvergoeding, brugpensioen).

Omdat deze klachten handelen over verschillende pensioendiensten hebben wij deze gebundeld in een transversale bespreking.

1ste geval:

Na het overlijden van haar echtgenoot wordt aan mevrouw Lorrain vanaf 1 oktober 2007 een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers en in de regeling voor zelfstandigen toegekend. Zij cumuleert deze pensioenen met een werkloosheidsvergoeding.

In toepassing van de wetgeving kan een overlevingspensioen slechts gedurende maximaal twaalf maanden gecumuleerd worden met een vervangingsinkomen. Tijdens deze twaalf maanden wordt het overlevingspensioen eventueel beperkt tot het basisbedrag van de IGO.

Nadeze twaalf maanden moet de betrokkene kiezen tussen het overlevingspensioen of het vervangingsinkomen.

Mevrouw Lorrain meent dat zij onmogelijk deze keuze kan maken. Zij beschikt immers niet over de pensioenbedragen die haar bij een eventuele verzaking aan haar werkloosheidsvergoeding kunnen toegekend worden.

Omdat de pensioendiensten haar niet antwoorden op haar vragen over het betaalbare pensioenbedrag wendt zij zich tot de Ombudsdienst Pensioenen.

2de geval:

De heer Westermann cumuleert een overlevingspensioen met een werkloosheidsvergoeding van 1 september 2008 tot en met 31 maart 2009.

Zijn overlevingspensioen wordt beperkt tot het bedrag van de IGO, dit is 585,50 euro per maand.

In oktober 2008 wordt het basisbedrag van de IGO geherwaardeerd en gebracht op 590,60 euro per maand.

De heer Westermann stelt vast dat het bedrag dat hij ontvangt niet wijzigde. Verbaasd richt hij zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

a. Vaststellingen betreffende het dossier van mevrouw Lorrain en de heer Westermann

Op 3 januari 2009 betekent het RSVZ aan mevrouw Lorrain twee beslissingen.

De eerste stelt het pensioen op de ingangsdatum (1 oktober 2007) betaalbaar.

De tweede beslissing houdt in dat het pensioen niet betaalbaar is op het einde van de periode van twaalf maanden (1 oktober 2008). Verder bevat de tweede beslissing het bedrag dat kan betaald worden in de regeling voor zelfstandigen indien zij verzaakt aan haar werkloosheidsvergoeding (= het bedrag dat haar kan betaald worden na de periode van cumulatie van haar pensioenen met de werkloosheidsvergoeding). Dit bedrag is terug te vinden op de pagina met het "overzicht van de beslissingen". Tevens wordt op de pagina betreffende de "betaling van de pensioenrechten" vermeld dat het overlevingspensioen gecumuleerd kan worden met een vervangingsinkomen gedurende twaalf, al dan niet opeenvolgende maanden, doch dat dit overlevingspensioen beperkt wordt tot het bedrag van de IGO.

De beslissing van de RVP bevat eveneens het betaalbare bedrag van het overlevingspensioen zonder rekening te houden met de cumulatie. Dit wordt echter niet duidelijk vermeld.

Daar het bedrag tijdens de cumulatieperiode beperkt moet worden tot het bedrag van de IGO zal het bedrag dat nadien kan betaald worden zeker hoger zijn.

Mevrouw Lorrain slaagt erin om een raming van het op 1 oktober 2008 betaalbare bedrag te bekomen door zich persoonlijk aan te bieden bij de RVP. Zij bevestigt op dat ogenblik ook dat zij zal verzaken aan haar werkloosheidsvergoeding.

Wij stellen verder nog vast dat de achterstallen inzake haar overlevingspensioen in de regeling voor werknemers pas betaald werden op 22 april 2009, deze in de regeling voor zelfstandigen op 12 juni 2009¹⁰⁵.

Het aan de heer Westermann betaalde bedrag blijft de ganse periode tijdens dewelke hij dit cumuleert met een werkloosheidsvergoeding (7 maanden) ongewijzigd. De RVP doet, buiten de indexering, geen enkele aanpassing aan het beperkte bedrag.

¹⁰⁵ De vertraging bij het RSVZ is met name te wijten aan het feit dat de RVP heeft nagelaten het RSVZ erover in te lichten dat mevrouw Lorrain verzaakte aan haar werkloosheidsvergoeding.

b. Algemene vaststellingen op basis van meerdere gelijkaardige klachten

In de regeling voor werknemers wordt de cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen geregeld door de artikelen 64 quinquies en 64 sexes van het koninklijk besluit van 21 december 1967, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 17 augustus 2007. In de regeling voor zelfstandigen wordt dit voorzien in artikel 107 quater van het koninklijk besluit van 22 december 1967, ingevoegd bij koninklijk besluit van 27 maart 2008.

Probleem 1

De keuze die betrokkene moet maken na afloop van de 12 maanden cumulatie en de inlichtingen waarover hij moet beschikken om deze keuze met kennis van zaken te kunnen maken.

Het lijkt ons dat de inlassing van de hoger genoemde bepalingen in de reglementeringen de RVP en het RSVZ ertoe zou moeten brengen om te voorzien in een beslissing waarin duidelijk het (niet beperkte) bedrag van het overlevingspensioen dat kan betaald worden na de periode van twaalf maanden cumulatie vermeld wordt. Dit bedrag kan uiteraard enkel betaald worden op voorwaarde dat betrokkene na afloop van de periode van twaalf maanden verzaakt aan zijn vervangingsinkomen.

Deze informatie zou aan betrokkene moeten bezorgd worden voor de afloop van de periode van twaalf maanden. Hierdoor kan de betrokkene tijdig zijn keuze maken. In sommige gevallen wordt immers het vervangingsinkomen ambtshalve geschorst na afloop van de cumulatieperiode.

De RVP meent evenwel dat betrokkene het bedrag dat kan toegekend worden na afloop van de twaalf maanden in principe kent. Het is inderdaad zo dat op een eventuele indexering na, het bedrag vermeld wordt in de beslissing. Doch dit vergt een grondige analyse door betrokkene van de beslissing inzake toekenning.

Er kunnen zich echter ook situaties voordoen waarin dit bedrag niet te achterhalen is. Bijvoorbeeld als het overlevingspensioen al verschillende jaren geschorst is wegens de uitoefening van een niet toegelaten beroepsactiviteit.

In dergelijk geval is het voor betrokkene niet mogelijk om het bedrag van het betaalbare overlevingspensioen te kennen.

De RVP erkent dat er bijzondere gevallen kunnen bestaan. Hij zal, weliswaar enkel op vraag van betrokkene, het bedrag van het overlevingspensioen berekenen en dit aan betrokkene medelen vooraleer deze de keuze moet maken.

Het RSVZ vermeldt in zijn beslissing twee bedragen, namelijk het bedrag betaalbaar op het ogenblik van de cumulatie en het bedrag betaalbaar na afloop van deze cumulatie.

Ingevolge onze bemiddeling heeft het RSVZ aan de dossierbeheerders de opdracht geven om vóór de afloop van de periode van twaalf maanden betrokkene eraan te herinneren dat hij een keuze moet maken. In deze herinnering zullen alle elementen opgenomen worden die aan betrokkene moeten toelaten om een keuze met kennis van zaken te kunnen maken.

Uit de klachten die wij hebben onderzocht, blijkt overduidelijk dat er bij de gepensioneerden nood is om het exacte bedrag te kennen waarop zij recht hebben na afloop van de periode van twaalf maanden voor zover zij verzaken aan hun vervangingsinkomen. Wij vinden dit begrijpelijk en gewettigd.

De beslissing om te verzaken aan de werkloosheidsvergoeding of aan de invaliditeitsuitkering is immers onomkeerbaar.

Volgens ons zou de RVP beter aan de voortdurend door de gepensioneerden geuite verwachtingen inzake informatie – en die van de wetgever voldoen indien hij in alle gevallen aan de langstlevende echtgenoot alle noodzakelijke informatie verstrekt die hem toelaten om een voor hem belangrijke beslissing te nemen.

Deze informatie zou hem in alle gevallen moeten bezorgd worden, zelfs indien tijdens de periode van cumulatie het pensioen lager ligt dan het basisbedrag van de IGO. De gepensioneerde weet immers niet altijd of is niet volledig zeker dat na de verzaking aan zijn vervangingsinkomen het pensioenbedrag in zijn geval ongewijzigd verder betaald zal worden.

Indien de overleden echtgenoot een gemengde loopbaan had, moet deze informatie hem door alle pensioendiensten gegeven worden.

Vóór de afloop van de periode van twaalf maanden moet de pensioendienst betrokkene eraan herinneren dat hij een keuze moet maken. In deze herinnering wordt uiteraard het betaalbare bedrag na afloop van de cumulatie opnieuw vermeld.

In dit verband vroegen wij ook aan de PDOS naar zijn praktijk in het geval van een cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen.

De PDOS stuurt aan elke gepensioneerde die een dergelijke cumulatie heeft ongeveer twee maanden voor het einde van de periode van twaalf maanden een herinnering om een keuze te maken. In deze brief vermeldt de PDOS duidelijk het bedrag van het overlevingspensioen dat kan betaald worden in het geval van verzaking aan het vervangingsinkomen.

Probleem 2

Wanneer het bedrag dat betaald wordt tijdens de periode van cumulatie met een vervangingsinkomen beperkt wordt tot het bedrag van de IGO moet dit bedrag dan de eventuele aanpassingen van de IGO, buiten index, volgen?

In de regeling voor werknemers bepaalt artikel 64 octies van het koninklijk besluit van 21 december 1967:

“Wanneer het in toepassing van artikel 64quinquies of van artikel 64sexies betaalbaar overlevingspensioen hoger is dan het in artikel 6, § 1, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen bepaalde bedrag, wordt het tot dit bedrag teruggebracht.”

In de regeling voor zelfstandigen bepaalt artikel 107 quater, § 4 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 het volgende:

“Wanneer het in toepassing van §§ 1 tot 3 betaalbaar overlevingspensioen hoger is dan het in artikel 6, § 1, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen bepaalde bedrag, wordt het tot dit bedrag teruggebracht.”

In beide stelsels is de wettekst volledig identiek. Nochtans, passen de RVP en het RVSZ deze identieke regel in de praktijk op een verschillende wijze toe.

De RVP blokkeert het betaalbare bedrag voor de ganse periode op het basisbedrag van de IGO op de datum van de toepassing van de artikelen 64 quinquies of 64 sexies.

Hij is ervan overtuigd dat de wetgever enkel het plafondbedrag heeft willen vaststellen zonder dit te linken aan de IGO op zich.

De RVP meent dan ook dat wanneer een overlevingspensioen gecumuleerd wordt met een vervangingsinkomen het betaalbare bedrag van het overlevingspensioen moet beperkt worden tot het bedrag van de IGO op het ogenblik dat de cumulatie aanvangt. Dit bedrag volgt de verdere evolutie van de IGO niet, tenzij indexering.

Het RSVZ daarentegen heeft de overtuiging dat de wettekst enkel en alleen verwijst naar het bedrag van de IGO zonder een bepaalde datum vast te stellen. Dit betekent dat er wel degelijk rekening moet gehouden worden met alle wijzigingen van het bedrag van de IGO, ook deze buiten de index en de welvaartsaanpassingen.

Volgens het RSVZ linkt de wet het beperkte overlevingspensioen aan het bedrag van de IGO op zich.

De PDOS¹⁰⁶ past dezelfde werkwijze toe als het RVSZ. Dit betekent dat ook bij de PDOS het betaalbare bedrag van het overlevingspensioen tijdens de periode van cumulatie met vervangingsinkomsten de evolutie van de IGO volgt, zowel bij indexeringen als bij aanpassingen van het bedrag ingevolge een beslissing van de Regering, bevestigd bij koninklijk besluit.

De drie pensioendiensten zijn er zich bewust van dat een onderling verschillende werkwijze niet kan gehandhaafd worden. De gepensioneerden moeten op identieke wijze behandeld worden in de drie stelsels.

In december 2009 boog een werkgroep met vertegenwoordigers van de drie instellingen zich over deze problematiek. Er werd geen eensgezind standpunt bereikt.

Er werd een synthese van de analyses aan de Minister van Pensioenen overgemaakt. In januari 2011 is er nog geen beslissing gevallen.

Volledigheidshalve halen wij hier nog het bijzondere geval aan van de gerechtigde op twee of meer overlevingspensioenen in cumulatie met vervangingsinkomens.

Elk overlevingspensioen blijft betaalbaar gedurende twaalf maanden en wordt in voorkomend geval beperkt tot het basisbedrag van de IGO.

Conclusie 1

De RVP en in mindere mate het RVSZ deelt niet op een duidelijke wijze aan de gepensioneerde het bedrag van het betaalbare overlevingspensioen na afloop van de cumulatieperiode mee. De betrokkene is niet in staat om met kennis van zaken de hem door de wet opgelegde keuze te maken tussen het vervangingsinkomen en het (niet beperkte) overlevingspensioen.

De PDOS zendt vóór het einde van de cumulatieperiode duidelijke inlichtingen aan betrokkene. Hij herinnert hem eraan dat hij een keuze moet maken tussen zijn vervangingsinkomen en het overlevingspensioen en vermeldt duidelijk het bedrag van het na de periode van cumulatie betaalbare overlevingspensioen.

Het RSVZ zal aan de diensten de opdracht geven om voortaan ook voor het einde van de periode van twaalf maanden de betrokkene duidelijke inlichtingen te verstrekken.

De RVP blijft de mening toegedaan dat het niet nodig is om de betrokken gepensioneerden ambtshalve in te lichten. Hij is wel bereid om op uitdrukkelijke vraag van de gepensioneerde alle informatie te verschaffen.

¹⁰⁶ Artikel 13, § 2, 5de lid van de wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen stelt: "Indien het krachtens het tweede of derde lid betaalbaar bedrag van het overlevingspensioen het in artikel 6, § 1 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, bepaalde bedrag overschrijft, wordt dit bedrag tot dit laatste bedrag beperkt."

Het mag duidelijk zijn dat het verstrekken van een correcte en volledige informatie over de te maken keuze onbetwistbaar uiterst belangrijk is. Bovendien is het verzaken aan werkloosheidsvergoedingen een ernstige en onomkeerbare beslissing.

Conclusie 2

Voor wat betreft de evolutie van het betaalbare bedrag van het overlevingspensioen beperkt tot het bedrag van de IGO is er een verschillende interpretatie tussen de RVP enerzijds en het RSVZ en de PDOS anderzijds.

Het College meent dat vijf jaar na het in voege treden van de bepalingen die de cumulatie tussen een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen toelaten het niet langer kan dat een verschillende werkwijze wordt toegepast door de pensioendiensten.

Wij komen dan ook tot volgende algemene aanbeveling.

Algemene aanbeveling

Het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers, zelfstandigen of in de openbare sector kan gedurende een periode van maximaal twaalf maanden gecumuleerd worden met een vervangingsinkomen. In de drie stelsels stelt een identieke bepaling dat het bedrag van het overlevingspensioen gedurende deze periode beperkt moet worden tot het bedrag van de IGO.

In tegenstelling tot de PDOS en het RSVZ komt de RVP op basis van deze identieke bepalingen tot een verschillende werkwijze. De RVP meent immers dat het overlevingspensioen voor de ganse periode moet beperkt worden tot het bedrag van de IGO zoals dit van toepassing is op de begindatum van de cumulatie van het overlevingspensioen met een vervangingsinkomen. De PDOS en het RSVZ laten het bedrag van het beperkte overlevingspensioen mee evolueren met de evolutie van de IGO tijdens deze periode.

Deze verschillende houding is voor de gepensioneerden wiens overleden partner een gemengde loopbaan had verwarrend en geeft aanleiding tot veel onzekerheid.

Het College beveelt dan ook aan om de bepalingen die de beperking van het overlevingspensioen tot het bedrag van de IGO regelen in die zin aan te passen zodat duidelijk gesteld wordt of er al dan niet moet overgegaan worden tot de aanpassing van het beperkte bedrag van het overlevingspensioen tijdens de periode van cumulatie met een vervangingsinkomen aan de evolutie van het bedrag van de IGO buiten index.

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

Er zijn altijd verzoeken waarvoor wij ons onbevoegd moeten verklaren. Deze verwijzen of zenden wij systematisch door naar de meest aangewezen instelling of dienst.

Wij gaan hier dieper in op twee categorieën:

- de klachten van algemene strekking die handelen over het pensioenbeleid zelf en de politieke keuzes die daarbij gemaakt zijn;
- het aanzienlijk aantal vragen om informatie.

Klachten van algemene strekking

Deze klachten handelen niet over de werking of de beslissingen van de pensioendiensten.

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend aanvoeld.

Behandeling door het College

Alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering kan aan deze klachten tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

In de mate dat dergelijke klachten louter te maken hebben met de ratio legis van de bestaande wetgeving en reglementering nemen wij ze niet in behandeling. Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de Minister van Pensioenen en eventueel naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Wanneer wij verwijzen naar de Kamer delen wij de klager mee welke de geijkte procedures zijn om een verzoekschrift in te dienen.

Niettemin is het mogelijk dat wij naar aanleiding van deze klachten een anomalie of een discriminatie in de pensioenwetgeving vaststellen. In dat geval brengen wij de Minister van Pensioenen ervan op de hoogte en maken er ook melding van in het Jaarverslag.

De informatiebehoeften

Negen van de tien telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen of regelingen waarvan de mensen denken dat ze met de pensioenen te maken hebben. Hetzelfde geldt voor een kwart van de dossiers.

Het merendeel van de vragen om informatie handelt over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, de toekenningsvoorwaarden en de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen en de uitsplitsing ervan, de verrichte inhoudingen, de pensioenramingen en over de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Behandeling door het College

Wij zijn niet bevoegd om informatie of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat. De vragen over andere materies verwijzen wij door naar de bevoegde administraties.

De pensioendiensten waarmee wij een Protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De pensioendiensten engageren zich nu ook publiekelijk om dit aspect van hun dienstverlening verder uit te bouwen. In het klantencharter dat sommigen al gepubliceerd hebben en anderen weldra zullen bekend maken, erkennen zij dat informatie een basisrecht is. Alle pensioendiensten verbinden zich ertoe, bijvoorbeeld de RVP met concrete termijnen, om zo spoedig mogelijk te antwoorden op alle vragen om inlichtingen van de gepensioneerden (zie Bijlage 4 hierna). Hiermee doen zij beter dan wat wettelijk verplicht is in het Handvest van de sociaal verzekerde.

De doorzending van de schriftelijke vragen in de plaats van de loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst moet de verzoeker efficiënt geholpen worden.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.

